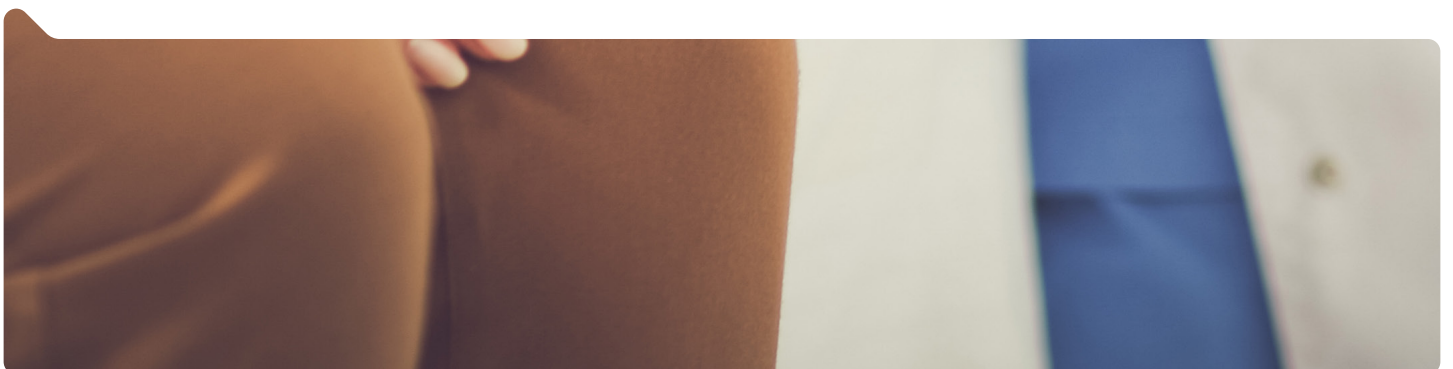

SPH

Maatschappelijk Verantwoord Beleggen
Halfjaarverslag januari - juni 2024

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	04
2.	Uitsluiten	10
3.	ESG-integratie	12
4.	Engagement	14
5.	Betrokken aandeelhouderschap: stemmen & corporate governance	77
6.	Impactbeleggen	82
7.	Bijlagen	83

1. Inleiding

Voor SPH is maatschappelijk verantwoord beleggen (MVB) een logisch onderdeel van haar kerntaak: zorg voor later. SPH staat voor een goed en betaalbaar pensioen. Tegelijkertijd vinden wij het belangrijk dat we ons vermogen beleggen met oog voor de wereld om ons heen. SPH is van mening dat verantwoord beleggen bijdraagt aan het realiseren van een goed en betaalbaar pensioen voor huidige en toekomstige generaties. Daarom zet SPH haar invloed als belegger in om bedrijven maatschappelijk verantwoord te laten ondernemen.

Voor SPH is het van groot belang dat de deelnemers in het pensioenfonds zich herkennen in het MVB-beleid, de missie en visie van het beleid ondersteunen, en goed begrijpen wat er wel en niet wordt gedaan met het pensioenvermogen. Uit onderzoek weten we dat onze deelnemers vragen om een goed pensioen, zowel financieel als maatschappelijk. SPH vindt dat beide doelstellingen in hoge mate te combineren zijn in een afgewogen beleggingsbeleid. Daarnaast hoorden we terug van deelnemers dat zij het belangrijk vinden dat de beleggingen ook op een positieve manier bijdragen aan maatschappelijke ontwikkelingen. Klimaat en gezondheid zijn duidelijk ook voor onze deelnemers de hoofdthema's binnen MVB.

1.1. Kerncijfers

Kerncijfers MVB-halfjaarverslag Pensioenfonds voor Huisartsen

Klimaatdoelstellingen

Wij willen ons inzetten voor de klimaattransitie en we streven ernaar om het Parijsakkoord te volgen. Dat houdt in dat we de CO₂-uitstoot van onze portefeuille verlagen in lijn met het reductiepad dat we hebben bepaald. We werken toe naar een beleggingsportefeuille die in 2050 per saldo CO₂-neutraal is.

Speerpunthema's

SPH heeft twee speerpunthema's benoemd: **Gezondheid en Klimaat**.

3.500
vergaderingen
gestemd

Stemcijfers

3.500 aandeelhoudersvergaderingen
40.137 agendapunten
16,56% tegenstemmen

2.272 ISSUERS EN
LANDEN WAARIN
WIJ NIET INVESTEREN

Uitsluitingen

190 Wapens
474 Staatsbedrijven
553 Fossiele brandstoffen
112 Normschenders
17 Goed bestuur (SFDR)
881 Tabak
45 Landen

Een aantal ondernemingen valt onder meerdere uitsluitingsgronden.

125 DIALOGEN MET **94**
ONDERNEMINGEN

Normatieve engagement

Mensenrechten	32
Milieu	33
Arbeidsnormen	47
Corruptie	13

53
DIALOGEN

Thematische engagement

Klimaatadaptatie en water	5
Arbeidsomstandigheden in de voedingsmiddelenketen	3
Reductie CO ₂ -uitstoot	7
Klimaat en Transport (2)	7
Afbouw plastic in verpakking van consumentengoederen	4
Mensenrechten & Governance	6
Kleding en circulariteit	8
Access to Healthcare	5
Goede Voeding	6
Nature Action 100	2

Nieuwe thema's:

- Nature Action 100
- Goede voeding

1.2. Het MVB-beleid van SPH

Maatschappelijk Verantwoord Beleggen betekent rekening houden met mens en milieu wanneer vermogen wordt belegd. Door bij alle beleggingskeuzes de milieu-, sociale en bestuurlijke aspecten mee te wegen, willen we bijdragen aan een goed leefklimaat en een duurzame wereld. Hierbij hebben we altijd de volgende twee uitgangspunten voor ogen:

1. Richt geen schade aan.
2. Help mensen en draag bij aan de maatschappij.

Hierbij sluit SPH zich aan bij samenwerkingsverbanden, maakt gebruik van bewezen beleggingsstrategieën en -instrumenten en volgt wet- en regelgeving op het gebied van duurzaamheid. Daarnaast houden we rekening met algemeen geaccepteerde internationale standaarden. In het belang van onze deelnemers zoeken we continu naar een goed evenwicht tussen risico, rendement, kosten en duurzaamheid. Het beleid is hierdoor steeds in beweging.

Voor een goed pensioen is een goed rendement op de beleggingen belangrijk, maar het is ook van belang dat die beleggingen bijdragen aan een duurzame toekomst waarin deelnemers ook daadwerkelijk van hun pensioen kunnen genieten. SPH oefent daarom haar invloed als belegger uit op de ondernemingen waarin zij belegt om aan te sturen op een duurzame bedrijfsvoering. We zijn er bovendien van overtuigd dat beleggingen die beter presteren op ESG (environment, social and governance) factoren ook betere beleggingen zijn voor de lange termijn.

SPH hanteert twee speerpunten in het MVB-beleid: Gezondheid en Klimaat. De keuze voor deze speerpunten is gebaseerd op de normen en waarden van de huisartsen. We beseffen dat gezondheid en een leefbaar klimaat voorwaarden zijn om van een goed pensioen te kunnen genieten. Ook zijn we ons bewust van de wetenschap dat klimaatverandering een van de grootste risico's is waar we als beleggers en samenleving de komende jaren mee te maken krijgen. Bovendien is er brede steun uitgesproken voor deze speerpunten in ons laatste deelnemersonderzoek over het MVB-beleid.

Gezondheid

Wij beleggen niet in bedrijven die betrokken zijn bij de productie, handel of distributie van tabak, controversiële wapens en wapens voor de consumentenmarkt. Daarnaast zoeken we actief de dialoog op met bedrijven. Op dit moment gebeurt dit via engagement programma's op de onderwerpen "Access to Healthcare" en "Goede Voeding". Daarnaast nemen wij deel aan het Health Engagement Network. Dit engagementprogramma richt zich op duurzaamheidsthema's in de beleggingsportefeuille die gerelateerd zijn aan de zorgsector. Over onze inspanningen binnen dit engagementprogramma publiceren wij een separate rapportage op onze [website](#).

Waar mogelijk steunen we ook andere collectieve engagement initiatieven. In het afgelopen halfjaar hebben we het volgende initiatief ondersteund:

- Investor statement over tabakspreventie

In de uitvoering van het stembeleid van SPH wordt ook expliciet aandacht besteed aan het thema Gezondheid. Uit het engagement programma vloeit een "focuslijst" voort met bedrijven die tijdens het stemseizoen extra worden gemonitord. Vervolgens worden relevante resoluties op het gebied van gezondheid gesteund.

SPH belegt in het Zorgvastgoedfonds waarvan wij aan de oprichting vijf jaar geleden hebben bijgedragen. Dit fonds investeert in Nederlands zorgvastgoed, waaronder eerstelijnszorgcentra.

Klimaat

Bedrijven die zich bezig houden met de productie van fossiele brandstoffen die bij de extractie een disproportionele impact hebben op het milieu of brandstoffen die een disproportionele impact hebben op het klimaat worden uitgesloten. Bedrijven die meer dan 5% van hun omzet halen uit de winning van thermische steenkool, electriciteitsopwekking uit thermische steenkool, winning van olie uit teerzanden, winning van schalie olie en -gas; en winning van Arctische olie en -gas komen niet meer in de portefeuille.

Daarnaast zoeken we actief de dialoog op met bedrijven. Op dit moment gebeurt dit via engagement programma's op de onderwerpen "Klimaat en Transport", "Klimaatadaptatie en Water" en "Reductie CO₂ uitstoot".

Waar mogelijk steunen we ook andere collectieve engagement initiatieven.

In de uitvoering van het stembeleid van SPH wordt ook expliciet aandacht besteed aan het thema Klimaat. Uit het engagement programma vloeit een "focuslijst" voort met bedrijven die tijdens het stemseizoen extra worden gemonitord. Vervolgens worden relevante resoluties op het gebied van klimaat gesteund.

SPH monitort ook de CO₂-voetafdruk van de beleggingsportefeuille en heeft zich ten doel gesteld om deze voetafdruk in 2030 gehalveerd te hebben ten opzichte van 2019. In 2050 willen we een per saldo CO₂-neutrale beleggingsportefeuille hebben.

Per beleggingscategorie wordt een reductiepad gespecificeerd en nader uitgewerkt. In de eerste helft van 2024 zaten we voor onze liquide beleggingen in ondernemingen (aandelen en obligaties) ruim onder het reductiepad. Zie hoofdstuk ESG-integratie.

Internationale normenkaders

Naast haar eigen speerpunten zoekt SPH binnen het MVB-beleid ook naar aansluiting bij internationale normenkaders. Als ondertekenaar van het Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Beleggen (IMVB) convenant van de Nederlandse Pensioensector spelen de OESO Richtlijnen voor multinationale ondernemingen en de daarin verwerkte UN Guiding Principles on Business and Human Rights (UNGP's) een belangrijke rol. Ook het Global Compact van de Verenigde Naties vormt een belangrijk uitgangspunt voor het beleid. Het Global Compact heeft betrekking op vier hoofdthema's:

- Mensenrechten;
- Arbeidsnormen;
- Milieu; en
- Anticorruptie.

Het Global Compact bestaat uit tien breed geaccepteerde principes (zie bijlage). Deze principes vinden hun oorsprong in internationale verdragen zoals de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens en principes van de International Labour Organisation (ILO). Het VN Global Compact verlangt van bedrijven dat zij binnen hun eigen invloedssfeer kernwaarden op het gebied van mensenrechten, arbeidsnormen, milieu en anticorruptie omarmen, ondersteunen en uitvoeren. De OESO-richtlijnen onderscheiden naast de vier genoemde thema's ook nog de volgende thema's:

- Consumentenbelangen;
- Wetenschap en technologie; en
- Mededinging en belastingen.

MVB-instrumenten

1. ESG-integratie (best-in-class): het expliciet opnemen van ESG-risico's en kansen in de traditionele financiële analyse en investeringsbeslissing gebaseerd op een systematisch proces. Voor de portefeuille aandelen ontwikkelde landen en bedrijfsobligaties belegt SPH enkel nog in de bedrijven die behoren tot de 30% best presterende bedrijven op basis van hun ESG-score. Voor de beleggingscategorie aandelen opkomende landen hebben beleggen we alleen in de 60% meest duurzame bedrijven. Daarnaast wordt ook voor andere beleggingscategorieën ESG-integratie toegepast door de verschillende vermogensbeheerders en wordt momenteel gekeken of daar ook een best-in-class benadering kan worden toegepast.
2. ESG-integratie (CO₂-reductie): SPH wil een positieve bijdrage leveren aan een verantwoorde en geleidelijke

transitie naar een klimaat neutrale economie. SPH wil hierbij de broeikasgasreductiedoelen van de Europese Unie naar aanleiding van het zogenoemde Parijs-akkoord volgen. Dat behelst een transitie naar een beleggingsportefeuille die per saldo CO₂ neutraal is in 2050. SPH werkt toe naar het tussentijds doel van 50% CO₂-reductie in de beleggingsportefeuille ten opzichte van 2015 in 2030. Bij het bepalen van CO₂-reductiedoelstellingen zal SPH zoveel mogelijk aansluiting zoeken met de EU Paris-aligned Benchmarks.

3. Uitsluiten:
 - Tabak;
 - Controversiële wapens;
 - Wapens voor de consumentenmarkt;
 - Steenkool;
 - Teerzand;
 - Schalie olie en -gas;
 - Arctische olie en -gas;
 - Ondernemingen die op structurele wijze gedragsprincipes schenden (VN Global Compact en OESO Richtlijnen);
 - Landen die onderhevig zijn aan relevante VN sancties;
 - Landen die zich niet houden aan minimale normen op het vlak van mensenrechten, arbeidsnormen en anti-corruptie; en
 - Ondernemingen die voor meer dan 50% eigendom zijn van landen op de uitsluitingslijst.
4. Engagement: het aangaan van de dialoog met ondernemingen om een positieve gedragsverandering te realiseren. Dit doen we naar aanleiding van geconstateerde betrokkenheid bij controversieel gedrag (normatieve engagement) en op basis van thematische aandachtsgebieden (thematische engagement).
5. Stemmen op aandeelhoudersvergaderingen.
6. Impact beleggen: beleggen met de intentie om naast een financieel rendement aan de hand van meetbare doelstellingen positieve impact op een of meerdere sociale en/of milieu-thema's te genereren. Dit doen we op dit moment met onze investeringen in het Zorgvastgoedfonds.

Reikwijdte MVB-beleid

Daar waar mogelijk past SPH haar verantwoord beleggen beleid toe op alle beleggingscategorieën. Welke instrumenten op welke beleggingscategorieën worden toegepast is aangegeven in onderstaande tabel.

TABEL 1.2.1

Beleggingscategorie	Uitsluitingen	ESG-integratie			Betrokken aandeelhouderschap		Impact
		Algemeen	Best-in-class	CO ₂ -reductie	Stemmen	Dialogo	
Staatsobligaties	v				nvt	v	
Liquide zakelijke waarden							
Aandelen ontwikkelde markten	v		v		v	v	
Aandelen opkomende markten	v		v		v	v	
Aandelen smallcap	v				v	v	
Krediet							
Hoogwaardige bedrijfsobligaties	v		v	v	nvt	v	
Opkomende markten obligaties	v				nvt	v	
Hoogrentende obligaties	v			v	nvt	v	
Illiquide zakelijke waarden							
Infrastructuur	nvt	v		v	nvt	v	
Direct vastgoed	nvt	v		v	nvt	v	
Impact beleggen (zorgvastgoed)	nvt				nvt		v
Illiquide krediet							
Hypotheke	nvt			v	nvt	nvt	

Het MVB-beleid van SPH geldt voor beleggingen in discretionaire mandaten en voor een groot deel van de fondsen die worden beheerd door externe vermogensbeheerders. Wanneer gebruik wordt gemaakt van beleggingsfondsen van externe vermogensbeheerders is het niet altijd mogelijk om een eigen MVB-beleid toe te passen. Bij de selectie en monitoring van beleggingsfondsen wordt daarom goed gekeken naar de mate waarin het MVB-beleid van de uitvoerder overeenkomt met het MVB-beleid van SPH. Naast de uitvoering van het MVB-beleid van SPH door externe vermogensbeheerders zien we dat vermogensbeheerders strategieën hebben ontwikkeld voor ESG-integratie en ESG-criteria structureel meenemen in het beleggingsproces.

Infrastructuur

Het infrastructuur fonds waar SPH in belegt, investeert in bedrijven die zich bezig houden met klimaat, water en andere milieuthema's zoals duurzame energie, drinkwater/waterzuivering en duurzame warmtevoorziening. Continu worden bij de onderliggende investeringen nieuwe ESG-initiatieven uitgevoerd die gericht zijn op extra aandacht voor veiligheid en welzijn van medewerkers en klanten, energie efficiency, verbetering van goed bestuur en focus op meer diversiteit. De vermogensbeheerder van het fonds is een van de oprichters van de GRESB (Global Real Estate Sustainability Benchmark) Infrastructure Assessment. Daarmee kunnen infrastructuurfondsen met elkaar vergeleken worden op ESG-prestaties. De beheerder heeft zich eraan gecommitteerd om de portefeuille in lijn

te brengen met de doelstellingen uit het Klimaatakkoord van Parijs.

Vastgoed

Ook voor het vastgoedfonds waarin SPH belegt is ESG een integraal onderdeel van het beleggingsproces en het selectieproces. Beleggingen worden alleen geselecteerd wanneer deze voldoen aan het strenge ESG-beleid van het fonds. Dit resulteert in bovengemiddelde GRESB-scores van het fonds. Daarnaast heeft de vermogensbeheerder in kaart gebracht hoe de vastgoedportefeuille is blootgesteld aan fysieke klimaatrisico's en aan transitierisico's die gepaard gaan met toenemende regelgeving voor het uitstoten van broeikasgassen. De beheerder heeft zich eraan gecommitteerd om de portefeuille in lijn te brengen met de doelstellingen uit het Klimaatakkoord van Parijs.

Hypotheke

Tot slot wordt ook in de hypothekeportefeuille van SPH rekening gehouden met ESG-factoren. Voor de hypotheke die via de vermogensbeheerder worden aangeboden geldt dat de mogelijkheid om extra te lenen voor energiebesparende maatregelen. Ook wordt inzicht geboden in milieulabels en de CO₂-voetafdruk van de hypotheke portefeuille. De beheerder heeft zich eraan gecommitteerd om de portefeuille in lijn te brengen met de doelstellingen uit het Klimaatakkoord van Parijs.

Uitbesteding uitvoering MVB-beleid

SPH heeft Achmea IM aangesteld als ESG-dienstverlener en heeft Achmea IM de opdracht gegeven om uitvoering te geven aan het MVB-beleid. Uit hoofde daarvan voert Achmea IM onder andere het ESG due diligence beleid uit waartoe SPH zich heeft gecommitteerd in het kader van het IMVB Convenant Pensioenfondsen. Ook geeft Achmea IM namens SPH uitvoering aan de stem- en engagement activiteiten. Periodiek legt Achmea IM verantwoording af aan het pensioenfonds.

Communicatie en verantwoording

Transparantie is onafscheidelijk verbonden met een goed MVB-beleid. SPH rapporteert daarom tweemaal per jaar hoe zij invulling geeft aan het beleid via dit halfjaar verslag. Daarnaast wordt er aandacht besteed aan actuele MVB-thema's op de website en in de nieuwsbrief Huisarts & Pensioen. Daarnaast staan op deze website onder meer de volgende documenten:

1. Het volledige MVB-beleid;
2. Het Stembeleid;
3. De stemrapportage middels het Vote Disclosure Systeem waar zichtbaar is hoe per aandeelhoudersvergadering is gestemd;
4. Rapportages over goed bestuur;
5. Uitsluitingslijsten voor landen en bedrijven; en
6. De volledige beleggingsportefeuille van het pensioenfonds.

2. Uitsluiten

Er zijn verschillende redenen waarom wij ervoor kiezen om niet te beleggen in bepaalde ondernemingen. Zo kan het pensioenfonds ervoor kiezen om niet te beleggen in ondernemingen die ongewenst gedrag vertonen of ondernemingen die bepaalde controversiële producten produceren. Wanneer een onderneming betrokken is bij een controversieel product, veelal een kernactiviteit van de onderneming, is een engagementbeleid niet reëel. Het is immers lastig de onderneming over te halen een ander product te produceren. In dat geval hanteert SPH op voorhand een uitsluitingsbeleid. Daarnaast kunnen ondernemingen die op structurele wijze met hun gedrag internationale normen bijvoorbeeld rondom mensenrechten, milieu, arbeidsnormen of corruptie schenden en bij achterblijvende engagementresultaten worden uitgesloten van het beleggingsuniversum. Hierbij vormen de principes van het Global Compact, de principes van de OESO-richtlijnen voor Multinationale Ondernemingen en UN Guiding Principles on Business & Human Rights de uitgangsbasis.

Het uitsluitingsbeleid van Stichting Pensioenfonds voor Huisartsen richt zich op bedrijven uit die betrokken zijn bij de productie van controversiële wapens, die wapens produceren ten behoeve van consumenten, de tabaksector, mijnbouwbedrijven die zich voornamelijk op (thermische) steenkool richten, teerzandolieproducenten, producenten van schalieolie en -gas, producenten van Arctische olie en -gas, en bedrijven die structureel en op grove wijze internationale verdragen schenden op het gebied van o.a. milieu, mensenrechten, arbeidsrechten en corruptie. Ook voor overheden en staatsbedrijven worden uitsluitingscriteria gehanteerd. De actuele uitsluitingslijsten voor [bedrijven](#) en [landen](#) zijn op onze website te vinden.

2.1. Gezondheid

Tabak

SPH wil op geen enkele wijze betrokken zijn bij bedrijven die omzet genereren uit de productie, distributie of verkoop van tabak. Ook toeleveranciers van producenten van rookwaren en producenten van e-sigaretten worden uitgesloten.

Controversiële wapens

Voor SPH zijn wapens controversieel wanneer deze wapens onevenredig veel leed en slachtoffers veroorzaken en geen onderscheid maken tussen burger- en militaire doelen. Ook na afloop van een conflict veroorzaken deze wapens nog op aanzienlijke schaal slachtoffers en ontwrichten deze de maatschappij en de economie. In de praktijk gaat het om de volgende typen wapens:

1. Biologische wapens;
2. Chemische wapens;
3. Antipersoonsmijnen;
4. Clustermunitie;
5. Nucleaire wapens;

6. Witte fosfor; en
7. Verarmd uranium.

Bij het bepalen van de definitie van controversiële wapens zoekt SPH aansluiting bij internationale verdragen die door Nederland zijn ondertekend en bij het beleid van de Nederlandse overheid. Daarnaast wordt gekeken of wapens een disproportionele impact hebben op de burgebevolking wanneer zij gebruikt worden.

Het onafhankelijke onderzoeksbureau ISS ESG stelt ieder halfjaar vast welke ondernemingen betrokken zijn bij de productie van controversiële wapens. Daartoe bekijkt het onderzoeksbureau het gehele belegbaar universum. Wanneer het onderzoeksbureau betrokkenheid vaststelt is dat reden tot uitsluiting.

Wapens ten behoeve van de consumentenmarkt

Uitsluiting van ondernemingen die betrokken zijn bij de productie, handel of distributie van wapens ten behoeve van de consumentenmarkt. Bij directe betrokkenheid wordt een onderneming uitgesloten en wordt er niet gerelateerd aan een bepaald percentage van de omzet. Onder wapens voor de consumentenmarkt wordt verstaan:

- Aanvalswapens
- Automatische vuurwapens
- Semiautomatische vuurwapens

- Enkelschotsvuurwapens, munitie of magazijnen met een hoge capaciteit

2.2. Klimaat

Kolen, teerzand, schalie olie en -gas, en Arctische olie en -gas

Bedrijven die zich bezig houden met de productie van fossiele brandstoffen die bij de extractie een disproportionele impact hebben op het milieu of brandstoffen die een disproportionele impact hebben op het klimaat worden uitgesloten. Er wordt niet belegd in bedrijven die meer dan 5% van hun omzet halen uit:

- Winning van thermische steenkool;¹
- Electriciteitsopwekking uit thermische steenkool;
- Winning van olie uit teerzanden;
- Winning van schalie olie en -gas; en
- Winning van Arctische olie en -gas.

2.3. Overig

Schenders van internationale normen

Naast producenten van controversiële wapens vindt SPH ook dat ondernemingen die op grove en structurele wijze internationaal breed gedragen normen op het gebied van mensenrechten, arbeidsnormen, milieu en anti-corruptie schenden, moeten worden uitgesloten van het beleggingsuniversum. Hiervoor hanteert SPH een aantal belangrijke raamwerken als uitgangspunt, namelijk het UN Global Compact, de OESO-Richtlijnen voor multinationale ondernemingen en de *UN Guiding Principles on Business & Human Rights*. De OESO-richtlijnen onderscheiden naast de vier genoemde thema's ook de volgende thema's: consumentenbelangen, wetenschap en technologie, mededinging en belastingen. De *UN Guiding Principles* geven handvatten voor staten en ondernemingen hoe mensenrechtenschendingen in de praktijk te voorkomen, te adresseren en te mitigeren.

¹ Inkomsten uit kolenhandel en -transport worden vanwege databeperkingen vooralsnog niet meegenomen in het uitsluitingsbeleid.

Vaststelling uitsluitingen

Bedrijven die structureel en op grove wijze de genoemde internationale verdragen schenden worden aangesproken op hun gedrag door onze engagement provider. Indien bedrijven hun beleid en handelen niet aanpassen zal dat bij grove structurele schendingen leiden tot uitsluiting.

Landen

Het uitsluiten van landen is met name relevant bij de beleggingen in staatsobligaties en infrastructuur. SPH sluit landen uit op basis van relevante sancties of embargo van de Verenigde Naties tegen de betrokken overheid. In de bijlage vindt u de actuele landenuitsluitingslijst.

VN Sancties worden relevant geacht als zij:

- in relatie staan met schending van door Nederland ondertekende internationale verdragen (of waaraan Nederland is gebonden op grond van haar lidmaatschap van internationale organisaties);
- gericht zijn tegen de regering van het land zelf of de huidige machthebbers;
- in relatie staan met schendingen van internationale verdragen of algemeen geaccepteerde normen van één of meerdere van de volgende categorieën:

- non-proliferatieverdrag tegen verspreiding van kernwapens
- mensenrechten schendingen
- misdrijven tegen de menselijkheid
- schending van de democratie
- wapen- en/of handelsembargo's

Ook worden landen uitgesloten wanneer zij zich niet aan minimale standaarden houden op basis vandie onafhankelijke indices:

- Freedom in the World Index van Freedom House (mensenrechten)
- Global Rights Index van ITUC (arbeidsrechten)
- Corruption Perception Index van Transparency International (corruptie)

Staatsbedrijven

Wanneer ondernemingen voor meer dan 50% eigendom zijn van een van de landen op de uitsluitingslijst komen deze ook op de uitsluitingslijst terecht.

3. ESG-integratie

Positieve selectie of best-in-class

SPH streeft ernaar om alleen nog te beleggen in bedrijven die laten zien dat ze maatschappelijk verantwoord ondernemen belangrijk vinden. Dit komt onder andere tot uiting in de ESG-score die bedrijven krijgen toegekend door een onafhankelijk onderzoeksbureau. ESG staat voor Environment (milieu), Social (sociaal beleid) en Governance (ondernemingsbestuur). SPH maakt hiervoor gebruik van de ESG-data van MSCI ESG.

Sinds september 2020 past SPH op de portefeuille aandelen ontwikkelde landen positieve selectie toe op basis van deze ESG-scores. Dit wordt ook wel een best-in-class beleid genoemd. Per sector en regio worden alleen de 30% best presterende bedrijven (op basis van marktkapitalisatie) in de portefeuille opgenomen. SPH belegt voor dit deel van de portefeuille dus ook in veel minder bedrijven dan voorheen.

In de tweede helft van 2021 is ook de portefeuille aandelen opkomende markten aangepast op basis van positieve selectie. Alleen de 60% meest duurzame beleggingen hebben we in portefeuille gehouden, de overige de 40% hebben we verkocht.

In de eerste helft van 2022 is de toepassing van positieve selectie ook in de bedrijfsobligatieportefeuille geïmplementeerd. Alleen de 30% meest duurzame beleggingen hebben we in portefeuille gehouden, de overige de 70% hebben we verkocht. Voor iedere beleggingscategorie onderzoeken we telkens wat er mogelijk is en hoe we op een verantwoorde manier een zo positief mogelijk resultaat kunnen behalen.

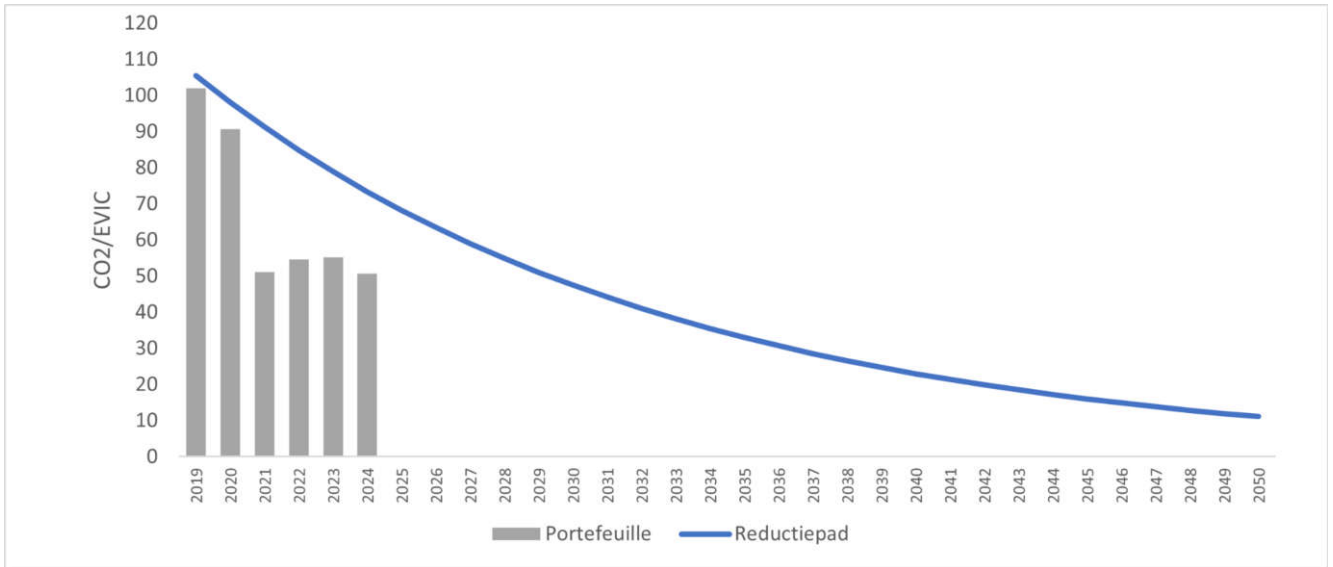

Door deze positieve selectie ontstaat een prikkel voor ondernemingen om zich in te spannen om maatschappelijk verantwoord te ondernemen. Zo willen we bijdragen aan een goed leefklimaat en een duurzame wereld. Positieve selectie leidt niet tot meer beleggingskosten, wel tot beperkte meerkosten voor de dataleverancier. Een voorwaarde voor deze manier van inrichten van de portefeuille is dat het risico-rendementsprofiel op lange termijn vergelijkbaar moet zijn met traditionele beleggingen. Uit onderzoek blijkt ook dat deze manier van duurzaam beleggen niet ten koste hoeft te gaan van het rendement en dat het naar verwachting geen extra risico's met zich meebrengt. Net als bij haar overige beleggingen houdt SPH de ontwikkelingen van het rendement nauwlettend in de gaten.

CO₂-reductie

ESG-integratie is ook het meten van de CO₂-voetafdruk en het sturen op reductie door middel van reductiedoelstellingen. Het CO₂-reductiepad (blauwe lijn) dat SPH wil bewandelen ziet er als volgt uit:

FIGUUR 3.2

Hierbij worden de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- 7% jaarlijkse reductie van de broeikasgasintensiteit in lijn met EU Klimaatbenchmark methodiek
- Gehanteerde metriek: CO₂/EVIC (Enterprise Value Including Cash)
- Referentiejaar: ultimo 2019
- Referentiepunt: Marktbenchmark
- Jaarlijks zakkend plafond met ruimte voor tussentijdse afwijking
- Tijdige evaluatie en herijking van de gekozen aanpak in verband met data ontwikkelingen en impact op de portefeuille

In bovenstaande grafiek is de gemiddelde voetafdruk van onze beleggingen in aandelen en bedrijfsobligaties afgezet tegen het reductiepad dat we willen bewandelen. Per medio 2024 zaten wij met onze portefeuille ruim onder dat pad.

4. Engagement

Het streven van een onderneming naar winstmaximalisatie kan op gespannen voet staan met internationale richtlijnen voor verantwoord ondernemen, zoals het 'UN Global Compact', de OESO-richtlijnen voor Multinationale Ondernemingen of de 'UN Guiding Principles on Business and Human Rights'. Wanneer ondernemingen deze richtlijnen systematisch schenden, wordt gedrag onverantwoord. Daarmee ontstaat er een risico voor de continuïteit van de onderneming en houdbaarheid van winstrealisatie op de langetermijn. Daarom is het in het voordeel van de onderneming en haar belanghebbenden dat richtlijnen voor verantwoord ondernemen worden gerespecteerd. Om die reden gaat Achmea IM namens SPH in dialoog met deze ondernemingen. Inzet: het duidelijk stellen van kaders, het ontwikkelen van kennis en het definiëren van 'good practices'. Zo draagt SPH bij aan het bewaken van het juiste evenwicht, aan langetermijnwaardecreatie en beschermt het haar belangen en die van haar deelnemers.

4.1. SPH en de dialoog

Engagement is het aangaan van een dialoog met ondernemingen. Met het aangaan van de dialoog willen we het duurzame gedrag van ondernemingen verbeteren, langetermijnwaardecreatie stimuleren en aandeelhouderswaarde vergroten. Inzet: het duidelijk stellen van kaders, het ontwikkelen van kennis bij ondernemingen en het definiëren van 'good practices'. Zo draagt SPH bij aan het bewaken van het juiste evenwicht en beschermt het haar belangen en die van haar deelnemers. We voeren de dialoog op meerdere vlakken:

1. We spreken ondernemingen aan die internationaal breed gedragen normen en principes over mensenrechten, arbeidsnormen, milieu of anticorruptie schenden. Dit noemen we **Normatief engagement**.
2. We spreken ondernemingen in specifieke sectoren of ketens aan ter bevordering van een algemene standaard. Dit noemen we **Thematisch engagement**.
3. We spreken met Nederlandse beursgenoteerde ondernemingen over Ecologische, Sociale en Governance (ESG)kwesaties. Dit doen we veelal in collectief verband. Dit noemen we **ESG Nederland engagement**.
4. We spreken ondernemingen in collectief verband, wanneer de situatie erom vraagt en het onderwerp past binnen de speerpuntthema's van SPH. Dit noemen we **Collectief engagement**.

Andere focus en doelstelling

De verschillende typen engagement hebben elk een andere focus en doelstelling. Voor elk van de vormen geldt dat het een zaak van een lange adem is. Anders dan bij uitsluiting, als pensioenfondsen of beleggingsfondsen op voorhand niet beleggen in ondernemingen, geldt voor engagement dat er wel belegd wordt in ondernemingen die ter discussie staan, maar we als aandeelhouder het management actief aansporen om het beleid of de activiteiten te verbeteren.

Het **Normatieve engagement** heeft als doel structurele schendingen van 'UN Global Compact' principes, OESO-richtlijnen voor Multinationale ondernemingen of 'UN Guiding Principles on Business and Human Rights' te stoppen en te voorkomen. Structurele schendingen van deze normen vergroten het risico op nadelige gevolgen voor de onderneming, haar directe omgeving zoals lokale gemeenschappen of het milieu en voor andere belanghebbenden. Activiteiten die mogelijk leiden tot een schending van de principes staan veelal in de belangstelling van niet-gouvernementele organisaties (ngo's) en de media. In de praktijk leiden deze schendingen vaak tot rechtszaken, die boetes of schadeclaims voor de ondernemingen tot gevolg kunnen hebben. Dit zijn directe negatieve financiële effecten, die de belangen van aandeelhouders schaden. Normatief engagement voeren we uit in samenwerking met ISS ESG.

Om tot een selectie van de ondernemingen te komen die vallen binnen het Normatief engagementprogramma wordt een due diligenceproces uitgevoerd. Het beleggingsuniversum wordt doorlopend gescreend op het schenden van één of meerdere principes van de 'UN Global Compact', OESO-richtlijnen voor Multinationale Ondernemingen of 'UN Guiding Principles on Business & Human Rights' door het onderzoeksbureau ISS ESG. Bij vermoedens van een schending wordt een dialoog gestart

om escalatie te voorkomen. Ook bij een vastgestelde schending wordt de dialoog met deze bedrijven gestart met als doel deze op te heffen en nieuwe schendingen te voorkomen. Daarbij zal ook herstel van de situatie en mogelijke schadevergoedingen voor bijvoorbeeld de lokale bevolking ter sprake komen.

Het **Thematische engagement** heeft een andere doelgroep dan Normatief engagement. Hierin staan niet de bedrijven centraal die normen schenden, maar juist bedrijven die zowel financieel als maatschappelijk op bepaalde thema's hun prestaties verder kunnen verbeteren. De thema's worden gekozen in samenspraak met klanten van Achmea IM. Bij de keuze spelen de volgende overwegingen een rol:

- Materialiteit van het thema;
- Sociale of ecologische relevantie van het thema;
- Omvang van de onderneming in de beleggingsportefeuilles (zowel aandelen als bedrijfsobligaties);
- Succeskans van de dialoog.

De uitvoering van het Thematische engagement wordt gedaan door het Team MVB van Achmea IM.

In het **ESG Nederland engagement** is Achmea IM namens SPH in gesprek met belangrijke Nederlandse ondernemingen. Dit valt veelal samen met het aandeelhoudervergaderingseizoen. Deze dialogen vinden veelal plaats in samenwerking met andere Nederlandse institutionele beleggers en Eumedion, het Nederlandse Corporate Governance Platform voor institutionele beleggers. Het gezamenlijke doel is het beïnvloeden van governance- en duurzaamheidsthema's, veelal ingegeven door de actualiteit van de aandeelhoudersvergadering. Te denken valt aan beloningsbeleid, benoeming van bestuurders, fusies & overnames en sociaal- en milieubeleid.

Binnen **Collectief engagement** trekt SPH samen op met andere institutionele beleggers waar het effectief is en past binnen onze kernthema's. Ook steunen we publiekelijk initiatieven indien dit de belangen van ons en onze deelnemers goed vertegenwoordigt.

Escalatiestrategie

SPH hanteert een escalatiestrategie als de dialogen met ondernemingen uit de engagementprogramma's onvoldoende voortgang boeken. Als eerste wordt gekeken of de dialoog geïntensiveerd kan worden met andere (hogergeplaatste) afgevaardigden of door het versturen (al dan niet met andere beleggers) van een urgentiebrief aan het bestuur. Mocht dit geen effect hebben dan kan SPH haar aandeelhoudersrechten inzetten, zoals:

- Tegenstemmen op bepaalde agendapunten bij onvoldoende openheid en voortgang bij het engagement. Zo kan tegen het remuneratiebeleid worden gestemd als ESG onderbelicht is of tegen benoemingen worden gestemd als de ESG-kennis bij het bestuur onder de maat is. De onderneming kan over de voorgenomen steminstructie actief worden geïnformeerd om ons standpunt kracht bij te zetten;
- Vragen stellen op de aandeelhoudersvergaderingen;
- Het plaatsen van resoluties op de agenda van de aandeelhoudersvergadering.

De inzet van aandeelhoudersrechten bij ondernemingen waarmee de dialoog stagneert gebeurt op een case-by-case basis. Hierbij wordt meegewogen of het opportuun en effectief is. Aandeelhoudersrechten worden alleen ingezet als deze een duidelijke link hebben met en bijdragen aan de thema's en prioriteiten van SPH. Wanneer er wordt tegengestemd op een van de relevante agendapunten wordt de reden vastgelegd. Dit is terug te vinden op de website van SPH.

Wanneer er na verloop van tijd en na meerdere escalatiestappen onvoldoende resultaat is, wordt uitsluiting een reële optie.

Vermeldenswaardige ontwikkelingen binnen de engagementthema's worden op de komende pagina's toegelicht. Voor ieder thema is inzichtelijk gemaakt welke ondernemingen zijn opgenomen in het engagementprogramma.

4.2. Managementsamenvatting

Het eerste halfjaar van 2024 werd gekenmerkt door onzekerheid vanwege verwachte politieke verschuivingen in verschillende delen van de wereld. In de VS nam de verharding van het debat over duurzaamheid verder toe. Een voorbeeld was dat ExxonMobil de indieners van een klimaatresolutie, 'Follow This' en 'Arjuna Capital', aanklaagde. Een ongekeerde stap, aangezien in de VS normaal gesproken de 'Security and Exchange Committee' (SEC) de plek is waar een onderneming bezwaar kan maken tegen een resolutie. Ook in Europa was er in aanloop naar de Europese Parlementsverkiezingen veel onduidelijkheid over de toekomst van de duurzaamheidsagenda. Toch werd de zogenaamde 'Corporate Sustainability Due Diligence Directive' (CSDDD) aangenomen, die ondernemingen die in Europa actief zijn verplicht duurzaamheidsthema's in de toeleveringsketen aan te pakken. Ook werd op de valreep nog de natuurherstelwet aangenomen. Voor veel engagementthema's zal deze regelgeving ondernemingen stimuleren om stappen te zetten op gebied van verdere verduurzaming.

Begin dit jaar zijn twee nieuwe thema's gestart. Met het nieuwe thema 'Nature Action' zetten we engagement over biodiversiteit voort. We richten ons op een nieuwe groep ondernemingen, met een bijzondere aandacht voor pesticidegebruik in de landbouw. Om dit engagement kracht bij te zetten sloten we ons aan bij het internationale engagement programma 'Nature Action 100'. Het tweede nieuwe programma is 'Goede Voeding'. Dit programma bouwt voort op het afgesloten thema 'Access to Nutrition'. We breiden de engagement uit met nieuwe sectoren, zoals fastfood, supermarkten en producenten van frisdranken.

Het was ook weer een interessant seizoen voor aandeelhoudersvergaderingen. Bij Uber dienden we een resolutie in, die vroeg om een onafhankelijk onderzoek naar de veiligheid van haar chauffeurs. Deze resolutie werd aangevochten, maar de SEC oordeelde dat deze geagendeerd moest worden. Net als vorig jaar behaalden we ongeveer 10 procent van de stemmen. Onvoldoende voor een meerderheid, maar wel een signaal van een significante groep aandeelhouders dat meer actie nodig is op dit thema.

Terugkijkend zagen we het afgelopen halfjaar meer tegenwind voor aandeelhoudersresoluties over duurzaamheid. In de VS, waar het indienen van resoluties relatief eenvoudig is, leidt het groeiende anti-ESG sentiment bij vermogensbeheerders tot terughoudendheid in stemgedrag. In de olie- en gassector speelt ook een rol dat duurzame vermogensbeheerders de sector de rug toekeren waardoor de steun voor klimaatresoluties afneemt.

In de tweede helft van dit jaar worden 3 engagementprogramma's afgesloten. Het gaat om de programma's Arbeidsomstandigheden, Klimaatadaptatie en water en Klimaat en Transport 2. Voor deze 3 programma's werken we al aan de opvolging. Zo werken we aan een onderzoek in samenwerking met Deltares, WWF, NN Group en SCOR op het thema 'Water', dat een belangrijk fundament zal zijn voor een nieuw engagementthema op dit onderwerp.

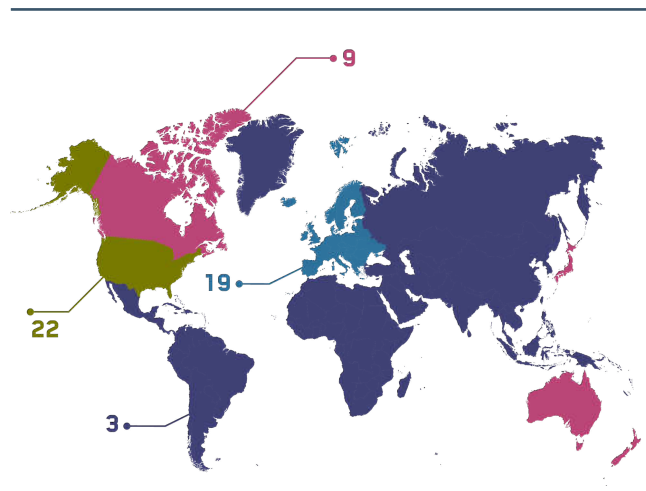
4.2.1. Overzicht thematisch engagementprogramma

Het thematische engagementprogramma van SPH is gericht op het verhogen van sociale, milieu- en governancestandaarden in sectoren, ketens of bij ondernemingen, die deel uitmaken van het beleggingsuniversum. Het engagementprogramma sluit aan bij de speerpunten en MVB-strategie van SPH. We doen gedegen onderzoek om ondernemingen te selecteren waarmee de dialoog het meest kansrijk is.

In het eerste halfjaar van 2024 bestaat het thematische engagementprogramma uit 10 thema's, die zich in verschillende fases bevinden. Binnen deze thema's zijn 53 ondernemingen opgenomen. In de onderstaande tabel is de opbouw van het programma weergegeven. In de thematische sub-hoofdstukken wordt voor elk thema nader ingegaan op de doelstellingen, gesprekken en uitkomsten.

De ondernemingen zijn verspreid over verschillende regio's en markten. De focus van het programma ligt op de ontwikkelde markten. Er wordt onderscheid gemaakt tussen Europa, Verenigde Staten en Wereld overig (Japan, Australië, Canada, Nieuw-Zeeland). De wereldkaart geeft de regionale verdeling weer van ondernemingen in het thematische engagementprogramma.

FIGUUR 4.2.1.1 REGIOVERDELING

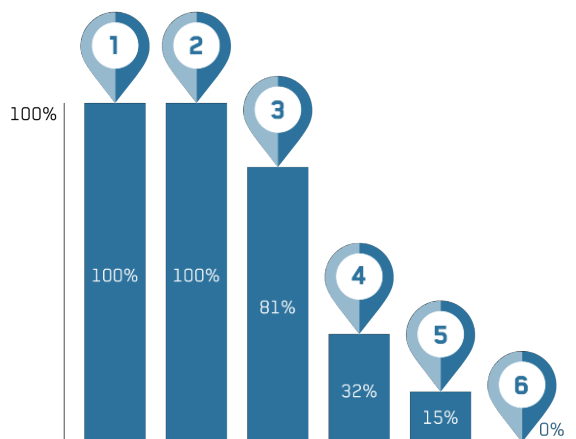
TABEL 4.2.1.1 ENGAGEMENTTHEMA'S

Thema	Speerpunt	Gestart	Sectoren/ketens	Aantal dialogen
Access to Healthcare		H1 2023	Farmaceutische sector	5
Afbouw plastic in verpakking van consumentengoederen		H2 2022	Supermarktketens en producenten van huishoudelijke en persoonlijke producten	4
Arbeidsomstandigheden		H1 2022	Landbouw en voedingsmiddelenketen	3
Goede Voeding		H1 2024	Restaurants/supermarkten/ producten voeding en dranken	6
Kleding en circulariteit		H1 2023	Textiel, kleding, luxe goederen en retail	8
Klimaatadaptatie en water		H1 2022	Metalen en mijnbouw- en halfgeleiderindustrie	7
Klimaat en Transport 2		H1 2022	Logistieke sector	5
Mensenrechten & Governance		H2 2022	Grondstoffensector, ICT-sector en de elektronische goederen sector	6
Nature Action		H1 2024	Nature Action 100 benchmark	2
Reductie CO ₂ uitstoot		H2 2022	Koolstofintensieve sectoren	7

Voortgang wordt gerapporteerd aan de hand van mijlpalen. Deze worden nader toegelicht in de [bijlage: Thematisch dialoog](#).

De voortgang van het thematisch engagementprogramma is als volgt:

FIGUUR 4.2.1.2 MIJLPAALVERDELING

1. Analyse van het bedrijf
2. Het initiëren van de dialoog
3. Het voeren van de dialoog
4. De toezegging van de onderneming
5. Het aanpassen van het beleid en proces
6. Het afronden van de dialoog

Vanwege de korte looptijd van een aantal relatief nieuwe engagementthema's hebben veel ondernemingen mijlpaal 4 en de daaropvolgende mijlpalen nog niet behaald. Toezeggingen met betrekking tot beleidsaanpassingen en de implementatie daarvan verwachten we in de tweede helft van het engagementtraject.

LEGENDA MIJLPALEN

Symbol status ongewijzigd	Symbol statuswijziging	1. Analyse van het bedrijf	2. Initiëren dialoog	3. Voeren dialoog	4. Toezegging bedrijf	5. Aanpassen beleid	6. Afronding dialoog
		Afgerond	Briefverzonden	Gesprekken gevoerd	Toezegging beleidswijziging	Beleidswijziging doorgevoerd	Impact doelstelling behaald ¹
							Impact doelstelling niet behaald ²
							Dialoog onsuccesvol

1 De onderneming heeft één of meerdere stappen gezet op de geformuleerde engagementdoelstellingen (mijlpaal 4 of 5)
 2 De onderneming heeft één of meerdere stappen gezet op het thema, maar deze stappen voldoen niet aan de geformuleerde engagementdoelstellingen

De evaluatie van ieder thema wordt aan de hand van drie onderdelen uitgevoerd:

1. Er wordt inzicht gegeven in de procesvoortgang. Heeft Achmea IM voldaan aan haar inspanningsverplichting? Is er vooronderzoek uitgevoerd, is het engagement geïnitieerd en hoeveel contacten hebben er plaatsgevonden?
2. Er wordt inzicht gegeven in de effectiviteit van engagement. Hebben bedrijven ook daadwerkelijk gewenste wijzigingen zoals vooraf gedefinieerd in beleid en activiteiten doorgevoerd?
3. Bij het afsluiten van de engagement worden resultaten geduid aan de hand van een korte kwalitatieve beschrijving. Zo is bij engagement niet altijd een causaal verband te leggen tussen een engagementgesprek en

beleidswijzigingen of kan de ene toezegging veel meer gewicht in de schaal leggen dan een anderen.

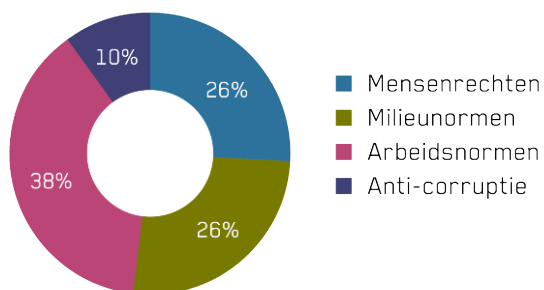
TABEL 4.2.1.2 TOELICHTING KLEURCODES EVALUATIE

Betekenis	Kleurcode
Doelstelling is behaald in de gestelde termijn	
Doelstelling is nog niet behaald, maar op schema om deze binnen de gestelde tijd te behalen	
Doelstelling is nog niet behaald en niet op schema om deze binnen de gestelde tijd te behalen	
Doelstelling niet behaald in de gestelde tijd	

4.2.2. Overzicht normatief engagementprogramma

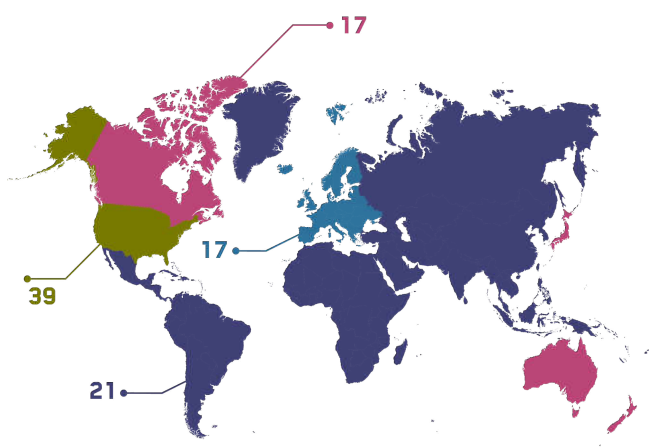
SPH vindt het belangrijk om in gesprek te gaan met ondernemingen, die internationaal breed gedragen normen schenden. We noemen dit Normatieve engagement. Per 15 juni 2024 maken 94 ondernemingen deel uit van het normatieve engagementprogramma. Met deze ondernemingen spreken we over één of meerdere normschendingen. Het aantal schendingen waarover we spreken kan daarom afwijken van het aantal ondernemingen in het normatieve engagementprogramma. In totaal lopen er 125 dialogen. In het afgelopen halfjaar is met 4 ondernemingen een nieuwe dialoog (opnieuw) geïnitieerd. De ringdiagram weergeeft hoe het programma is opgebouwd.

FIGUUR 4.2.2.1 NORMSCHENDING

De ondernemingen zijn verspreid over verschillende regio's en markten. De focus van het programma ligt op de ontwikkelde markten. Er wordt onderscheid gemaakt tussen Europa, Verenigde Staten en Wereld overig (Japan, Australië, Canada, Nieuw-Zeeland). De wereldkaart geeft de regionale verdeling weer van ondernemingen in het normatief engagementprogramma.

FIGUUR 4.2.2.2 ONDERNEMINGEN NAAR REGIO

² De staven in de diagram weergeven het percentage dialogen waarin stappen zijn gezet (indicator 2, 3 en 4) op de mijlpalen. Wanneer een mijlpaal niet relevant is voor een dialoog, is de dialoog buiten beschouwing gehouden.

Voortgang lopende dialogen

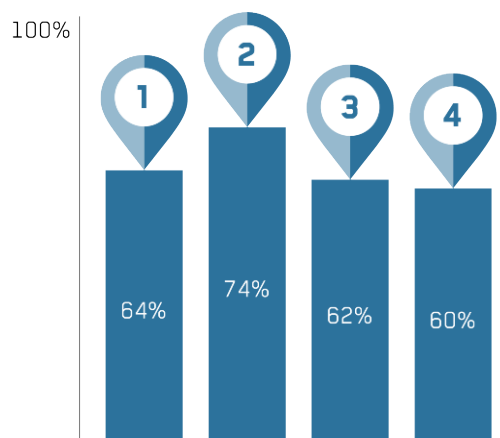
Iedere dialoog heeft vier engagementverwachtingen, die specifiek zijn voor de onderneming. Deze engagementverwachtingen worden samengevat in vier mijlpalen, die voor iedere dialoog hetzelfde zijn, zoals weergegeven in de onderstaande tabel. De voortgang per mijlpaal wordt vervolgens in iedere dialoog getoetst aan de hand van vier indicatoren: (1) er zijn geen maatregelen genomen, (2) er zijn maatregelen geïnitieerd, (3) er is een toezegging gedaan en (4) een onafhankelijke partij heeft de maatregelen goedgekeurd.

TABEL 4.2.2.1 MIJLPALLEN

Mijlpalen	
1	Het delen van relevante informatie
2	Implementatie van Beleid
3	Herstel en Verhaal
4	Opheffen en/of Voorkomen

De statistieken over de voortgang hebben betrekking op het volledige normatieve engagementprogramma. De voortgang van het normatief engagementprogramma is als volgt:

FIGUUR 4.2.2.3 MIJLPAALVERDELING²

1. Het delen van relevante informatie
2. Implementatie van Beleid
3. Herstel en Verhaal
4. Opheffen en/ of Voorkomen

Legenda mijlpalen

	1.Delen van relevante informatie	2.Implementatie van beleid	3.Herstelmaatregelen	4.Beëindiging van schending	Gewijzigde mijlpaal in rapportageperiode
Een onafhankelijke partij heeft de maatregelen goedgekeurd					
Er zijn maatregelen geïnitieerd					
Er is een toezegging gedaan					
Er zijn geen maatregelen genomen					

Afgesloten en geëscaleerde dialogen

Over de gehele looptijd van het normatief engagementprogramma zijn 69 dialogen succesvol afgesloten. Dat betekent dat de ondernemingen niet langer betrokken zijn bij de vermeende schending. Met 11 ondernemingen is gedurende de gehele looptijd van het normatief engagementprogramma de dialoog voortijdig afgesloten, vanwege gebrek aan reactie en/of samenwerking.

In de rapportageperiode zijn de onderstaande tabel genoemde 8 dialogen (succesvol) afgesloten. In 4

dialogen werden één of meerdere escalatiemaatregelen (inclusief uitsluitingen) toegepast. Dit wordt besproken in het [Escalatieoverzicht](#).

In dit rapport worden alleen de in dit halfjaar afgesloten en geëscaleerde normatieve dialogen inhoudelijk besproken. Uitgebreide profielen van andere normatieve dialogen worden aan het eind van het jaar opgenomen in het document *Profielen Normatieve Dialogen 2024*.

TABEL 4.2.2.2

Onderneming	Normschending
Baidu, Inc.	Corruptie
Barclays PLC	Arbeidsnormen
ENGIE SA	Mensenrechten
HYUNDAI ENGINEERING & CONSTRUCTION Co., Ltd.	Corruptie
Telefonaktiebolaget LM Ericsson	Corruptie
Telefonaktiebolaget LM Ericsson	Corruptie
Telefonaktiebolaget LM Ericsson	Corruptie
Vestas Wind Systems A/S	Mensenrechten

4.3. Thematisch: Klimaat en Transport

Het in 2022 gepubliceerde IPCC-rapport laat zien dat de transportsector momenteel voor ruim 23 procent bijdraagt aan de mondiale totale CO₂-uitstoot³. Als gevolg van globalisering en de toenemende wereldhandel groeit de transportsector sterk in omvang. Hoewel de uitstoot van de transportsector in 2020 met zo'n 10 procent daalde als gevolg van de COVID-19 pandemie, is de uitstoot inmiddels terug op het oude niveau. De transportsector is grotendeels buiten het Klimaatakkoord van Parijs gebleven, maar dient dus wel een belangrijke bijdrage te leveren aan de noodzakelijke wereldwijde CO₂-reductie. Daarom is het zowel vanuit financieel als maatschappelijk perspectief relevant om dit thema uit te voeren. We richten ons hierbij onder andere op spoorwegbedrijven. De te behalen winst in termen van CO₂-reductie en energie-efficiëntie schatten wij in als hoog. Voor spoorwegbedrijven is er veel winst te behalen omdat een groot deel van deze ondernemingen nog erg afhankelijk is van diesel. Het engagement met deze industrie heeft meerdere invalshoeken, waaronder: het verlagen van fossiel brandstofverbruik en het verhogen van het gebruik van alternatieve brandstofbronnen (zoals biobrandstof op de korte termijn en waterstof op de langetermijn), het verbeteren van voertuigtechnologie (zoals slimme start-stop systemen en batterijtechnologie voor locomotieven), maar ook andere efficiëntiemaatregelen (zoals slimme routeplanning).

4.3.1. Introductie thema

Doel van het thema

TABEL 4.3.1.1 DOELSTELLINGEN KLIMAAT EN TRANSPORT

Doelstelling	Toelichting	Indicatoren
Governance	De onderneming heeft het onderwerp Klimaat op gedegen wijze bij het bestuur belegd.	<ul style="list-style-type: none">• Verantwoordelijkheid klimaatbeleid op bestuursniveau• Beloningsbeleid voor bestuurders gekoppeld aan klimaatdoelstellingen
Beleid	Transportbedrijven nemen klimaatverandering en reductie van CO ₂ -uitstoot in het bijzonder op in hun beleid.	<ul style="list-style-type: none">• Scope 1, 2 en 3 reductiedoelstellingen• Science Based Targets• Net Zero doelstelling• Onderscheid tussen emissiereductie en 'removal' in strategie en doelstellingen• Lobbybeleid in lijn met eigen klimaatambities• Integratie brandstofefficiëntie en diesel alternatieven in de strategie, planning, activiteiten en investeringsbeslissingen• Roadmap voor transitie vloot• Integratie klimaatscenario-analyse in strategie
Innovatie	Transportbedrijven besteden specifieke aandacht aan brandstofefficiëntie en elektrificering.	<ul style="list-style-type: none">• Maatregelen om route-efficiëntie te verbeteren• Planning voor het moderniseren van bestaande locomotieven
'Best practices'	Transportbedrijven geven aan de hand van 'best practices' inzicht in de mogelijkheden tot het reduceren van het gebruik van fossiele brandstoffen en het stimuleren van hernieuwbare energiebronnen.	<ul style="list-style-type: none">• Samenwerking op gebied van ontwikkeling waterstoftechniek• Samenwerking op gebied van ontwikkeling batterijtechniek• Engagement met klanten
Transparantie	Transportbedrijven verbeteren transparantie en verslaggeving over CO ₂ -uitstoot.	<ul style="list-style-type: none">• Relevante emissiedata (scope 1, 2 en 3)• Rapportage brandstofverbruik per activiteit en transportmiddel• CDP climate score >B• TCFD aligned rapporteren

³ <https://www.iea.org/topics/transport>

Sustainable Development Goals

Dit thema sluit aan bij de volgende 'Sustainable Development Goals' (SDG's):

- SDG 7: Betaalbare en duurzame energie (7.2 en 7.3)
- SDG 9: Industrie, innovatie en infrastructuur (9.4)
- SDG 13: Klimaatactie (13.2)

Voortgang thema

Firstgroup

Wij spraken Firstgroup in de eerste helft van 2024 naar aanleiding van het bericht dat het 'Science Based Targets initiative' (SBTi) een groot aantal 'net zero' toezeggingen, waaronder die van Firstgroup, van haar website had verwijderd. De onderneming verklaarde in ons gesprek dat het zich nooit had verbonden aan 'net zero' en dat dit een administratieve fout van SBTi betrof. Hoewel Firstgroup zich niet wil toelagen op 'net zero' vanwege haar afhankelijkheid van de elektrificatie van het spoor netwerk door de Britse overheid (Network Rail), kondigde het wel een Transitieplan aan, waarin het de verschillende emissiereductiemaatregelen verder zal uitwerken.

Norfolk Southern

In de eerste helft van 2024 spraken wij voor de tweede keer met Norfolk Southern. De onderneming publiceerde in januari 2024 een 'Climate Transition Plan' en had zich eerder gecommitteerd aan een 2 graden emissiereductiepad, gevalideerd door het 'Science Based Targets initiative' (SBTi). Norfolk Southern verklaarde tijdens het gesprek op weg te zijn om haar doelstellingen voor 2034 te behalen. Op dit moment onderzoekt Norfolk Southern hoe ze haar kpi's kan verbeteren en afstemmen op een 1,5 graden emissiereductiepad. Het blijft echter een uitdaging voor Norfolk Southern om zich te committeren aan een 1,5 graden emissiereductiepad.

Vervolg

Aan het eind van 2024 wordt het thema Klimaat en Transport 2 afgesloten. Dit betekent dat wij in de tweede helft van 2024 afrondende gesprekken voeren met de ondernemingen.

4.3.2. Voortgang thema

Per eind juni 2024 laat het thema onderstaande voortgang op mijlpalen zien.

TABEL 4.3.2.1 MIJLPALLEN KLIMAAT EN TRANSPORT 2

Onderneming	Land	Sector	ESG datapunt ¹	1	2	3	4	5	6
1 Canadian National Railway Company	Canada	Spoortransport	4.89						
2 Firstgroup PLC	Verenigd Koninkrijk	Passagiersvervoer	8.13						
3 Fukuyama Transporting Co Ltd	Japan	Wegtransport	6.08						
4 Norfolk Southern Corporation	Verenigde Staten	Spoortransport	5.55						
5 Uber Technologies, Inc.	Verenigde Staten	Passagiersvervoer	6.79						
6 Union Pacific Corporation	Verenigde Staten	Spoortransport	5.10						
7 Werner Enterprises Inc	United States	Spoortransport	6.09						

¹ De MSCI Low Carbon Transition Score meet de mate van afstemming van een onderneming met de 'Low Carbon Transition'. Ondernemingen met een hogere Lage score zijn meer in lijn met de 'Low Carbon Transition' in vergelijking met ondernemingen met lagere scores. (Score: 0-10)

4.3.3. Tussentijdse evaluatie

TABEL 4.3.3.1 EVALUATIE

Toelichting		Doelstellingen			
KPI	Beschrijving	Doel	Wanneer?	Gerealiseerd?	Behaald?
Proces	Op basis van onze mijlpalen geven we een overzicht van de gezette stappen door Achmea IM. Deze KPI geeft daarmee inzicht of het proces voor de diverse engagements succesvol wordt doorlopen; van het voorbereidend onderzoek, het verzenden van de brieven tot de aantallen gesprekken die gevoerd zijn	Voor 100% van de bedrijven is het vooronderzoek afgerond.	<i>Na 1 jaar</i>	<i>100%</i>	ja
		Voor 100% van de bedrijven is de brief met doelstellingen verzonden.	<i>Na 1 jaar</i>	<i>100%</i>	ja
		Voor 90% van de bedrijven zijn minimaal 3 inhoudelijke contactmomenten geweest (niet alle bedrijven blijken ook na meerdere pogingen responsief).	<i>Na 3 jaar</i>	<i>71%</i>	nee
Impact	In deze KPI geven we aan of engagement inderdaad tot stappen van de onderneming heeft geleid, op basis van de vooraf gestelde doelen	60% van de bedrijven heeft één of meerdere stappen gezet op de geformuleerde doelstellingen	<i>Na 3 jaar</i>	<i>43%</i>	nee

4.4. Thematisch: Klimaatadaptatie en Water

Water is de basis voor al het leven en daarnaast ook een belangrijke grondstof voor vele productieprocessen. Mede door een stijging van de temperatuur en een verandering in neerslagpatronen als gevolg van het veranderende klimaat, is de beschikbaarheid van water niet meer vanzelfsprekend. Wereldwijd worden jaarlijks 55 miljoen mensen getroffen door droogte⁴. Naast waterschaarste zorgt ook een overvloed aan water voor problemen in de vorm van overstromingen en is vervuiling van water een belangrijke oorzaak voor sterftegevallen en ziekten in lage- en midden-inkomenslanden⁵. Ondanks het bewijs dat water in combinatie met klimaat een onderwerp van belang is, is het vaak onderbelicht bij ondernemingen. Veel ondernemingen rapporteren watergebruik alleen op geaggregeerd niveau en alleen voor eigen productielocaties. Daarnaast geven veel ondernemingen geen inzicht in de langetermijn kwetsbaarheden in de specifieke regio's en toeleveringsketens waar ze actief zijn. Omdat watergebruik en problematiek rondom water, in contrast met klimaat, per regio verschilt, kunnen ondernemingen die actief zijn in regio's waar waterschaarste speelt een belangrijke bijdrage leveren aan de aanpak van deze problematiek. In dit engagementthema richten wij ons daarom op ondernemingen in de metalen en mijnbouw- en halfgeleiderindustrie die zeer afhankelijk zijn van grote hoeveelheden water en actief zijn in regio's waar waterschaarste heerst.

4.4.1. Introductie thema

Doel van het thema

TABEL 4.4.1.1 DOELSTELLINGEN KLIMAATADAPTATIE EN WATER

Doelstelling	Indicatoren
Beleidsvorming en governance	<ul style="list-style-type: none">• De onderneming formuleert een langetermijn waterbeleid;• De onderneming heeft doelstellingen per productielocatie en toeleveringsketen met betrekking tot watergebruik, afvalwater en het herstellen van stroomgebieden;• Water is een aantoonbaar besproken onderwerp in de bestuurscommissies;• De doelstellingen zijn vertaald naar het beloningsbeleid.
Monitoring	<ul style="list-style-type: none">• De onderneming monitort de vooruitgang op haar doelstellingen;• De onderneming analyseert strategische/financiële risico's en kansen als gevolg van waterschaarste;• De onderneming is op de hoogte van de effecten die haar watergebruik heeft op lokale stroomgebieden en binnen haar toeleveringsketens;• De onderneming heeft zicht op de impact van klimaatverandering op de beschikbaarheid van water voor haar activiteiten en relevante stakeholders.
Implementatie	<ul style="list-style-type: none">• De onderneming optimaliseert processen om waterverbruik te verminderen en de waterkwaliteit te verbeteren. Bijvoorbeeld door de inzet van de best beschikbare technologieën;• De onderneming past scenario-analyse toe bij huidige locaties en de selectie van nieuwe productielocaties;• De onderneming investeert in technische innovatie.
Transparantie	<ul style="list-style-type: none">• De onderneming is transparant over haar waterrisico's en haar impact in de stroomgebieden en ecosystemen;• De onderneming is transparant over het inzetten van haar invloed met betrekking tot regelgeving op het gebied van water;• De onderneming is transparant over samenwerking met en het aangaan van de dialoog met relevante stakeholders.
Samenwerking in de sector	<ul style="list-style-type: none">• De onderneming werkt samen met andere ondernemingen in de toeleveringsketen en andere belanghebbenden die mede gebruik maken van dezelfde waterbronnen als de onderneming.

⁴ https://wwf.panda.org/wwf_news/?352050/Worsening-drought-risk-impacts-55-million-people-every-year-says-WWF-report

⁵ https://www.pbl.nl/sites/default/files/downloads/pbl-2018-the-geography-of-future-water-challenges-water-scarity_3147.pdf

Sustainable Development Goals

Dit thema sluit aan bij de volgende 'Sustainable Development Goals' (SDG's):

- SDG Doel 3. Goede gezondheid en welzijn (3.9)
- SDG Doel 6. Schoon water en sanitair (6.3, 6.4, 6.5 en 6.6)
- SDG Doel 12. Verantwoorde consumptie en productie (12.4)
- SDG Doel 15. Leven op het land (15.1)

Voortgang thema

Newcrest Mining

Newcrest Mining, de onderneming waar wij oorspronkelijk engagement me voerden, is eind 2023 overgenomen door Newmont Corporation. In ons gesprek met Newmont in de eerste helft van 2024 kondigde de onderneming aan bezig te zijn met het herontwikkelen van haar Waterstrategie, die uit 2014 dateert. Hiervoor zal Newmont ook diverse nieuwe waterdoelen opstellen, waaronder met betrekking tot waterefficiëntie. Als onderdeel van de nieuwe Waterstrategie brengt de onderneming ook opnieuw de fysieke waterrisico's waaraan het is blootgesteld in kaart. Hiervoor maakt het gebruik van de 'Aquaduct Tool', ontwikkeld door het World Resource Institute' (WRI). De uitkomsten van deze risico-inventarisatie verwacht Newmont in haar Duurzaamheidsrapport voor 2024 te delen.

Vervolg

In de tweede helft van 2024 wordt het thema Klimaatadaptatie en water afgesloten. Dit betekent dat wij begin tweede helft van 2024 afrondende gesprekken voeren met de ondernemingen.

Bridging the gap

Voldoende en schoon water is cruciaal voor mensen, bedrijven en landen wereldwijd. En teveel water kan leiden tot overstromingen en waterschade. Toch hebben institutionele beleggers vaak onvoldoende inzicht in de waterrisico's in hun portefeuille. Daarom slaan, na een eerdere succesvolle samenwerking op dit thema, Achmea IM, NN, SCOR, Deltares en WWF de handen ineen om beter inzicht te krijgen in waterrisico's.

Het samenwerkingsproject "Bridge" ontwikkelt een aanpak om waterrisico's in stroomgebieden van rivieren in kaart te brengen die van belang zijn voor beleggingsportefeuilles. Als pilot zijn het Tietestroomgebied, in de Braziliaanse regio Sao Paulo, en het Chennai-stroomgebied in India geselecteerd.

We kijken in deze stroomgebieden naar de impact van klimaatverandering, sociaal-economische veranderingen en hoe bedrijven waarin we beleggen in deze gebieden omgaan met waterrisico's. Zo krijgen we een goed beeld van welke risico's nog onvoldoende geadresseerd zijn. Dit zal worden vertaald naar portefeuille-management en engagement met deze bedrijven.

Het project maakt deel uit van het Topconsortium voor Kennis en Innovatie (TKI) programma van de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland. De resultaten zullen dan ook publiek beschikbaar zijn en een startpunt vormen voor verdere samenwerking van institutionele beleggers om waterrisico's beter te adresseren, en om klimaatverandering en biodiversiteitsverlies te helpen tegengaan. Dit gebeurt onder andere via het 'Ceres Valuing Water Finance Initiative' waar Achmea IM deel van uit maakt.

4.4.2. Voortgang thema

Per eind juni 2024 laat het thema onderstaande voortgang op mijlpalen zien.

TABEL 4.4.2.1 MIJLPALEN KLIMAATADAPTATIE EN WATER

Onderneming	Land	Sector	ESG datapunt ¹	1	2	3	4	5	6
1 Industrias Penoles SAB de CV	Mexico	Metaal en Mijnbouw	3.0						
2 Infineon Technologies AG	Duitsland	Halfgeleiders	5.4						
3 Newmont Corporation	Verenigde Staten	Metaal & Mijnbouw	5.2						
4 Rio Tinto plc	Verenigd Koninkrijk	Metaal en Mijnbouw	4.2						
5 Vanguard International Semicon	Taiwan	Halfgeleiders	4.3						

¹ De MSCI Water Stress Score geeft weer in hoeverre waterschaarste een risico vormt voor de onderneming en hoe de onderneming water gerelateerde risico's en kansen oppakt. De score is op een schaal van 0 tot 10, waarbij een lage score aantoont dat de onderneming geen robuuste strategie heeft om haar watergebruik te beheren en verminderen.

TABEL 4.4.2.2 TOEZEGGINGEN EN AANPASSINGEN BELEID IN RAPPORTAGEPERIODE

Onderneming	Doelstelling	Realisatie
Newmont Corporation	Beleidsvorming en governance: De onderneming heeft doelstellingen per productielocatie en toeleveringsketen met betrekking tot watergebruik, afvalwater en het herstellen van stroomgebieden.	Newmont kondigde een evaluatie van haar waterstrategie aan, waarbij het gebruik zal maken van de 'Aquaduct Tool' van het 'World Resources Institute'. Aan de hand van deze evaluatie zal de onderneming onder andere nieuwe water-efficiëntie doelstellingen ontwikkelen.

4.4.3. Tussentijdse evaluatie

TABEL 4.4.3.1 EVALUATIE

KPI	Toelichting	Doelstellingen	Wanneer?	Gerealiseerd?	Behaald?
Proces	Op basis van onze mijlpalen geven we een overzicht van de gezette stappen door Achmea IM. Deze KPI geeft daarmee inzicht of het proces voor de diverse engagements succesvol wordt doorlopen; van het voorbereidend onderzoek, het verzenden van de brieven tot de aantallen gesprekken die gevoerd zijn	Voor 100% van de bedrijven is het vooronderzoek afgerond.	Na 1 jaar	100%	ja
		Voor 100% van de bedrijven is de brief met doelstellingen verzonden.	Na 1 jaar	100%	ja
		Voor 90% van de bedrijven zijn minimaal 3 inhoudelijke contactmomenten geweest (niet alle bedrijven blijken ook na meerdere pogingen responsief).	Na 3 jaar	100%	ja
Impact	In deze KPI geven we aan of engagement inderdaad tot stappen van de onderneming heeft geleid, op basis van de vooraf gestelde doelen	60% van de bedrijven heeft één of meerdere stappen gezet op de geformuleerde doelstellingen	Na 3 jaar	80%	ja

4.5. Thematisch: Reductie CO₂-uitstoot

In het Klimaatakkoord van Parijs spraken 196 landen af de opwarming van de aarde te zullen beperken tot ruim onder de 2 graden Celsius, met het streven om de opwarming beneden de 1,5 graad Celsius te houden. Het koolstofbudget dat de mensheid heeft om catastrofale opwarming van de aarde te voorkomen zal binnen 10 jaar gebruikt worden als de uitstoot niet teruggedrongen wordt. Daarom is het noodzakelijk om de bestaande infrastructuur voor fossiele brandstoffen zoveel mogelijk uit te faseren en te werken aan een zo goed mogelijke integratie van duurzame energie en infrastructuur. Tijdens de dialoog Reductie CO₂-uitstoot gaan we met ondernemingen in gesprek over de gevolgen van een te hoge CO₂-uitstoot en de risico's die dat met zich meebrengt, maar ook over de kansen die de transitie naar duurzame energiebronnen biedt. Het gesprek richt zich op de strategie die ondernemingen kiezen en de mate waarin ze zijn voorbereid op veranderingen die in diverse klimaatscenario's worden geschetst. Voor dit thema is met behulp van CO₂-EVIC cijfers en gespecialiseerde bronnen zoals 'Transition Pathway Initiative' (TPI) het beleggingsuniversum getoetst. Aan de hand van de uitkomst zijn ondernemingen geselecteerd met relatief de hoogste emissies en weinig aandacht in hun beleid voor de transitie naar een klimaatvriendelijk bedrijfsmodel.

4.5.1. Introductie thema

Doel van het thema

TABEL 4.5.1.1 DOELSTELLINGEN REDUCTIE CO₂-UITSTOOT

Doelstelling	Toelichting	Indicatoren
Governance	Ondernemingen hebben het onderwerp Klimaat op gedegen wijze bij het bestuur belegd.	<ul style="list-style-type: none"> De onderneming stelt een bestuurder of bestuurscomité aan met de verantwoordelijkheid voor het toezicht op het klimaatbeleid De onderneming neemt aan CO₂-reductie gerelateerde KPI's op in de beloning van bestuurders De onderneming is transparant over haar betrokkenheid bij belangenorganisaties en zorgt ervoor dat de doelen in lijn zijn met haar eigen klimaatbeleid
Strategie	Ondernemingen ontwikkelen een gedegen klimaatstrategie en voeren deze uit. Dit betekent dat de strategie zowel financieel als maatschappelijk robuust moet zijn en zal leiden tot een lagere CO ₂ /EVIC.	<ul style="list-style-type: none"> De onderneming stelt 'science based targets' en laat deze extern valideren De onderneming committeert zich aan een net-zero ambitie
Risicomanagement	De ondernemingen bereiden zich voor op de gevolgen van de klimaattransitie en maken kansen en risico's inzichtelijk. De ondernemingen dienen bovendien transparant te zijn over de wijze waarop zij klimaat gerelateerde kansen en risico's meten en monitoren. Ook vragen wij de ondernemingen verschillende scenario's over veranderende markten uit te werken.	<ul style="list-style-type: none"> De onderneming rapporteert over klimaatrisico's en -kansen in lijn met TCFD De onderneming stelt een klimaat scenario planning op
Transparantie	De ondernemingen zijn transparant over de voortgang en resultaten van genomen maatregelen.	<ul style="list-style-type: none"> De onderneming rapporteert scope 1 en 2 GHG emissiedata en laat deze extern valideren De onderneming rapporteert aan 'CDP climate change'

Sustainable Development Goals

Dit thema sluit aan bij de volgende 'Sustainable Development Goals' (SDG's):

- SDG 7: Betaalbare en duurzame energie (7.2)
- SDG 13: Klimaatactie (13.2)

Voortgang thema

Southwest Airlines

Het eerste gesprek met Southwest Airlines vond plaats in de eerste helft van 2024. Voor 2035 heeft de onderneming het doel gesteld om de intensiteit van haar emissies met 50 procent te reduceren. Dit doel is ambitieuzer dan die van branchegenoten. Toch is de onderneming niet van plan haar doelstellingen de komende twee jaar te laten valideren door het 'Science Based Targets initiative' (SBTi). Southwest Airlines zet voornamelijk in op 'sustainable aviation fuel' (SAF) en brandstoffefficiëntie. Waterstof speelt geen grote

rol voor het behalen van haar huidige doelstellingen. De onderneming gaat onze suggestie om specifiekere ESG gerelateerde doelstelling toe te voegen aan haar beloningsbeleid in overweging nemen.

Steel Dynamics

In de eerste helft van 2024 spraken we voor de tweede keer met Steel Dynamics. De onderneming maakt uitsluitend gebruik van 'Electric Arc Furnace' (EAF) technologie waarbij metaalschroot wordt gerecycled. Dit productieproces is vele malen efficiënter dan het produceren van staal uit ruwijzer door middel van hoogovens. Steel Dynamics maakt net als andere EAF-producenten bezwaar tegen het door het 'Science Based Targets initiative' (SBTi) ontwikkelde emissiereductie-pad voor de staalsector, dat onderscheid maakt tussen staal geproduceerd van ruwijzer en metaalschroot. Omdat beide productieprocessen volgens SBTi moeten vergroenen, moet staal geproduceerd van metaalschroot aan strengere emissievereisten voldoen dan staal geproduceerd van ruwijzer. Steel Dynamics heeft daarom samen met sectorgenoten via de 'Global Steel Climate Council' (GSCC) eigen 'science based targets' ontwikkeld, waarin geen onderscheid wordt gemaakt tussen productietechnologieën. Wij hebben onze zorgen over deze ontwikkeling uitgesproken richting de onderneming. Omdat beide standaarden het voor de staalsector beschikbare CO₂-budget anders verdelen, kunnen alle staalproducten 'science based targets' claimen, maar gezamenlijk het CO₂-budget overschrijden. Daarnaast spraken we verder met de onderneming over het nut van klimaatscenario-analyses en deelden we een 'best practice' uit de branche voor het kwantificeren van de verschillende toegepaste emissiereductiemaatregelen.

Umicore

Sinds het vorige gesprek met Umicore begin 2023, publiceerde de onderneming haar Klimaattransitieplan. In het tweede gesprek dat in de eerste helft van 2024 plaatvond, lichtte Umicore dit plan toe. Het plan bevat de diverse emissiereductie-maatregelen die Umicore inzet, en men kwantificeert deze waar mogelijk. De onderneming liet al eerder haar emissiedoelstellingen valideren door het 'Science Based Targets initiative' (SBTi). Met het Klimaattransitieplan zet Umicore een belangrijke vervolgstap. Umicore heeft zich nog niet aan lange-termijndoelstellingen gecommitteerd. Wij hebben daarom onze verwachtingen ten aanzien van net-zero 2050 met de onderneming gedeeld. Umicore is goed gepositioneerd om een geloofwaardig net-zero 2050 doel te stellen, aangezien het op schema ligt voor haar middellange termijn doelstellingen, en het de benodigde emissiereductiemaatregelen zo goed als mogelijk in kaart heeft gebracht. Desgevraagd deelden wij na afloop schriftelijk een 'best practice' 2050 strategie met Umicore.

Oneok

Voor Oneok, dienstverlener in de aardgas sector, zijn compressoren en ontluchting in pijpleidingen belangrijke oorzaken van broeikasgasuitstoot. Wij vragen de onderneming zich daarom te richten op het afvangen van methaangas dat anders vrij zou komen in de lucht en dit terug te leiden in het netwerk. Wij vragen Oneok verder om lekkages aan pijpleidingen te voorkomen en tijdig te repareren. Hiermee wordt niet alleen methaanuitstoot voorkomen, maar ook aardgas, dat commerciële waarde vertegenwoordigt, behouden. Door het gebruik van geavanceerde detectie- en meettechniek kunnen lekkages en vergelijkbare storingen aan het netwerk in een vroeg stadium worden gesignaleerd. De onderneming gaf aan zich op beide onderdelen te blijven inzetten en waar mogelijk ook beter en gedetailleerder inzicht te geven over de gerealiseerde verbeteringen.

4.5.2. Voortgang thema Reductie CO₂-uitstoot

Per eind juni 2024 laat het thema onderstaande voortgang op mijlpalen zien.

TABEL 4.5.2.1 MIJLPALLEN REDUCTIE CO₂-UITSTOOT

Onderneming	Land	Sector	ESG datapunt ¹	1	2	3	4	5	6
1 Hydro One Ltd.	Canada	Elektriciteitsbedrijven	7.64	🚩	🚩				
2 Martin Marietta Materials, Inc.	Verenigde Staten	Bouwmaterialen	5.34	🚩	🚩	🚩			
3 ONEOK, Inc.	Verenigde Staten	Bouwmaterialen	2.58	🚩	🚩	🚩			
4 Southwest Airlines Co.	Verenigde Staten	Luchtvaartmaatschappijen	5.25	🚩	🚩	🚩			
5 Steel Dynamics, Inc.	Verenigde Staten	Metaal en Mijnbouw	5.63	🚩	🚩	🚩	🚩		
6 Umicore	België	Chemicaliën	6.17	🚩	🚩	🚩	🚩	🚩	
7 Valero Energy Corporation	Verenigde Staten	Olie, gas en brandstoffen	2.83	🚩	🚩	🚩			

¹ De MSCI Low Carbon Transition Score meet de mate van afstemming van een onderneming met de 'Low Carbon Transition'. Ondernemingen met een hogere Lage score zijn meer in lijn met de 'Low Carbon Transition' in vergelijking met ondernemingen met lagere scores. (Score: 0-10)

TABEL 4.5.2.2 TOEZEGGINGEN EN AANPASSINGEN BELEID IN RAPPORTAGEPERIODE

Onderneming	Doelstelling	Realisatie
Steel Dynamics	Strategie - De onderneming stelt 'science based targets' en laat deze extern valideren.	Steel Dynamics heeft toegezegd 'Global Steel Climate Council' (GSCC) gevalideerde 'science-based targets' te stellen. Om aan de voorwaarden te voldoen, zal de onderneming een scope 3 doelstelling ontwikkelen.
Umicore	Strategie - Ondernemingen ontwikkelen een gedegen klimaatstrategie en voeren deze uit. Dit betekent dat de strategie zowel financieel als maatschappelijk robuust moet zijn en zal leiden tot een lagere CO ₂ /EVIC.	Umicore stelde een Klimaattransitieplan op met daarin de diverse emissiereductie-maatregelen waar het op inzet waar mogelijk gekwantificeerd.

4.5.3. Tussentijdse evaluatie Reductie CO₂-uitstoot

TABEL 4.5.3.1 EVALUATIE

Toelichting	Doelstellingen	Wanneer?	Gerealiseerd?	Behaald?	
KPI	Beschrijving	Doel			
Proces	Op basis van onze mijlpalen geven we een overzicht van de gezette stappen door Achmea IM. Deze KPI geeft daarmee inzicht of het proces voor de diverse engagements succesvol wordt doorlopen; van het voorbereidend onderzoek, het verzenden van de brieven tot de aantallen gesprekken die gevoerd zijn	Voor 100% van de bedrijven is het vooronderzoek afgerond.	Na 1 jaar	100%	ja
		Voor 100% van de bedrijven is de brief met doelstellingen verzonden.	Na 1 jaar	100%	ja
		Voor 90% van de bedrijven zijn minimaal 3 inhoudelijke contactmomenten geweest (niet alle bedrijven blijken ook na meerdere pogingen responsief).	Na 3 jaar	86%	nee
Impact	In deze KPI geven we aan of engagement inderdaad tot stappen van de onderneming heeft geleid, op basis van de vooraf gestelde doelen	60% van de bedrijven heeft één of meerdere stappen gezet op de geformuleerde doelstellingen	Na 3 jaar	29%	nee

4.6. Thematisch: Goede Voeding

Een goede gezondheid is niet vanzelfsprekend. Hoewel het recht op een goede gezondheid is benoemd in artikel 25 van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens. Een van de thema's die cruciaal is voor gezondheid is voeding. Zowel goede - als voldoende voeding zijn van groot belang voor een gezonde samenleving. Zo is enerzijds 1 op de 9 mensen wereldwijd ondervoed en hebben anderzijds ook meer dan 650 miljoen mensen juist obesitas. Om gezondere voedingspatronen mogelijk te maken zijn niet alleen individuele keuzes van belang. Zo is het van belang dat gezonde voeding ook daadwerkelijk beschikbaar is, tegen betaalbare prijzen. Ook is het belangrijk dat consumenten goede informatie kunnen krijgen over de gezondheid van de producten die zij kopen en dat aanbieders terughoudend zijn in marketing van ongezonde producten. Kortom, juist ondernemingen zijn aan zet om betaalbare gezondere opties aan te bieden, te promoten en duidelijke informatie te geven.

Bij dit engagementthema bouwen we voort op het eerdere engagementthema 'Access to Nutrition' dat we tot 2023 hebben gevoerd met de voedingsmiddelenindustrie. Echter, voegen we nu andere sectoren toe die een belangrijke rol spelen in het beschikbaar maken van (on)gezonde voeding, zoals de supermarktsector en brouwerijen. Ook verbreden we onze doelstellingen om zo de verschillende mogelijkheden die ondernemingen hebben om gezondere voedingspatronen te stimuleren in onze engagement te adresseren. Het gaat dan om het gezonder maken van de productenportefeuille, het betaalbaarder maken van gezonde voeding, het beleid rondom de marketing van ongezonde voeding, lobbyactiviteiten, maar ook om het verbeteren van de rapportages van ondernemingen over deze onderwerpen.

4.6.1. Introductie thema

Doel van het thema

TABEL 4.6.1.1 DOELSTELLINGEN GOEDE VOEDING

Doelstelling	Toelichting
Governance	<ul style="list-style-type: none">• De onderneming heeft publieke doelstellingen die SMART zijn geformuleerd, om de gezondheidsimpact van hun productenportefeuille te vergroten.• De onderneming integreert het thema "Gezonde Voeding" in de corporate governance, bijvoorbeeld:<ul style="list-style-type: none">• Door doelen op gebied van gezonde voeding te integreren in haar beloningsbeleid.• Door het thema aantoonbaar te beleggen en te bespreken binnen de relevante commissies van het bestuur.
Beleid	<ul style="list-style-type: none">• De onderneming heeft publiek beschikbaar beleid om:<ul style="list-style-type: none">• Geen marketing van ongezonde voeding te richten op kinderen;• Wanneer de onderneming alcoholische dranken produceert, verantwoord alcoholgebruik tegen te gaan en de marketing daarop aan te passen;• Wanneer de onderneming babyvoeding produceert, publiekelijk kenbaar te maken dat het "The International Code of Marketing of Breast-milk Substitutes" respecteert.
Implementatie & monitoring	<ul style="list-style-type: none">• De onderneming boekt aantoonbaar vooruitgang op haar doelstellingen. Bijvoorbeeld via:<ul style="list-style-type: none">• Het gezonder maken van bestaande producten;• Het introduceren van gezondere producten en/of menu-opties;• Het betaalbaar en breder beschikbaar maken van gezonde voeding;• Het beter informeren van klanten wat betreft de voedingswaarde van haar producten;• Het actief promoten en stimuleren van gezondere opties.
Samenwerking in de keten	<ul style="list-style-type: none">• De onderneming werkt actief samen met andere belanghebbenden op het gebied van goede voeding.• De onderneming neemt publiekelijk op een positieve manier een standpunt in op het thema "Gezonde Voeding". Bijvoorbeeld via haar lobby-beleid en openbare standpunten.

- De onderneming meet de gezondheid van haar productenportefeuille en rapporteert hierover, bijvoorbeeld via een zogenaamd 'Nutrient Profiling System' dat de gezondheid van producten in kaart brengt.
- De onderneming is transparant over haar lobbyactiviteiten op het thema "Gezonde Voeding".

Sustainable Development Goals

Dit engagementthema sluit aan bij de volgende 'Sustainable Development Goals' (SDG's):

- SDG 2: Geen Honger
- SDG 3: Goede Gezondheid en Welzijn

Samenwerking

Bij dit engagementtraject werken we samen met het 'Long-term Investors in People's Health' (LIPH) programma van 'ShareAction', het 'Interfaith Center on Corporate Responsibility' (ICCR), het 'Access to Nutrition Initiative' en de 'Health Engagement Alliance'.

LIPH

Het 'Long-term Investors in People's Health' (LIPH) programma van ShareAction is een samenwerkingsverband op het gebied van verantwoord beleggen en gezondheid. Het internationale initiatief richt zich op asset managers en asset owners die stappen willen zetten op het thema "Gezondheid". Binnen het thema "Gezondheid" wordt aandacht besteed aan toegang tot zorg (inclusief medicijnen), een gezond milieu (denk aan de gezondheidsimpact van luchtverontreiniging), gezonde voeding en gezonde werkomstandigheden. Doelen van het programma zijn o.a.

- Samenwerking bij engagement op het thema gezondheid;
- Kennis delen om de impact van beleggingen op het thema gezondheid beter in kaart te brengen;
- Inzicht krijgen in de belemmeringen die bedrijven ervaren, bijvoorbeeld op het gebied van regelgeving, om stappen te zetten naar een meer gezonde samenleving.

ICCR

Het Interfaith Center on Corporate Responsibility (ICCR) is een organisatie in de Verenigde Staten die in samenwerking met haar leden engagement voert en resoluties indient op diverse duurzaamheidsthema's, waaronder het thema "Gezonde Voeding". Deze samenwerking zullen we met name inzetten bij het escaleren van engagement, bijvoorbeeld door het indienen van resoluties.

Access to Nutrition Initiative

De 'Access to Nutrition Index' is een initiatief dat wereldwijd ondernemingen in de voedingssector rangschikt op basis van hun prestaties op onder andere de volgende thema's:

- Voorkomen van ondervoeding;

- Voorkomen van obesitas;
- Verantwoorde marketing richting kinderen
- Het niet promoten van producten die borstvoeding kunnen vervangen.

De index is ontwikkeld op basis van kennis van investeerders, wetenschappers en relevante internationale organisaties zoals de 'United Nations World Health Organisation' (WHO). Er bestaat zowel een wereldwijde index, regionale indices die inzoomen op specifieke landen, als thematische indices. Voorbeelden van deze thematische indices zijn onderzoeken naar de marketing van vervangers van borstvoeding en de gezondheid van voeding voor jonge kinderen. De resultaten laten zien dat voedingsbedrijven nog belangrijke stappen op het thema Access to Nutrition kunnen zetten. Zo blijkt dat slechts 1/3 van de onderzochte voedingsproducten als gezond kunnen worden gekwalificeerd.

Om de resultaten van het onderzoek via investeerders onder de aandacht te brengen bij ondernemingen, is er zowel een investor statement als een gezamenlijk engagement programma gelanceerd vanuit het Access to Nutrition Initiative. Aan beide initiatieven nemen we in het kader van dit engagementthema actief deel.

Health Engagement Alliance

In samenwerking met VGZ, A.S.R., Cardano en Achmea IM is de Health Engagement Alliance (HEAL) opgericht, een platform om samen te werken bij de engagement met fastfood ondernemingen. In eerste instantie zal dit gericht zijn op de bekendere fastfoodketens, waaronder Restaurant Brands International (o.a. Burger King), Yum!Brands (o.a. Pizzahut), McDonald's, Sodexo en Starbucks.

Voortgang

In de eerste helft van 2024 hebben we met alle ondernemingen in het programma contact opgenomen. Ofwel via een startbrief waarin we onze engagement introduceren, of via een collectieve engagement. Ook het eerste gesprek met **Pepsico** heeft inmiddels plaatsgevonden. Hieronder geven we een overzicht van de ondernemingen in het programma en de uitkomsten van de eerste gesprekken.

Kellanova

In 2023 is de onderneming Kellogg's, bekend van de cornflakes, gesplitst in twee ondernemingen. WK Kellogg bedient de Noord-Amerikaanse markt. Kellanova is het deel van de onderneming dat met name de markten buiten Noord-Amerika bedient. Door de splitsing van de

onderneming is het een goed moment om het gesprek aan te gaan over de nieuwe koers die de onderneming gaat varen. We hebben in juni onze startbrief gestuurd en verwachten in de tweede helft van 2024 het eerste gesprek te plannen. Eind 2024 zal ook de 'Access to Nutrition Index' uitkomen waarin de prestaties van de onderneming op het thema goede voeding onder de loep worden genomen. Dit zal een belangrijke basis vormen voor het engagement.

Associated British Foods

Associated British Foods heeft een brede portefeuille aan voedingsmiddelen, ingrediënten en grondstoffen voor de voedingsindustrie. Daarnaast is de onderneming wereldwijd, in meer dan 55 landen actief. De onderneming erkent de relevantie van gezonde voeding en benoemt ook de toenemende regelgeving op dit terrein als een belangrijke drijfveer. We zien wel dat de onderneming nog verschillende stappen kan zetten, van een beter lobbybeleid, betere rapportages, tot het gezonder maken van haar producten. In juni hebben we de startbrief naar de onderneming verzonden.

AB Inbev

AB Inbev is bekend als één van de grootste bierproducenten wereldwijd. In onze engagement gaan we over twee zaken het gesprek aan. Ten eerste over wat de onderneming kan doen op het gebied van verantwoorde marketing van alcoholisch dranken. Ten tweede heeft de onderneming steeds meer alcoholvrije producten in haar portfolio. We gaan met de onderneming in gesprek over hoe gezondheid een rol speelt bij productontwikkeling en hoe het hierin haar strategie op stuurt. De onderneming reageerde positief op ons verzoek en het eerste gesprek zal in de tweede helft van 2024 plaatsvinden.

The Coca-Cola Company

The Coca-Cola Company is een onderneming die ook in het vorige engagementthema "Access to Nutrition" was opgenomen. We hebben de onderneming ook in dit thema opgenomen vanwege de grote impact die de onderneming wereldwijd heeft. Ook was de onderneming in het verleden wel open voor engagement, maar werd er te weinig voortgang geboekt. We zien de komende jaren echter verschillende kansen om met andere investeerders samen te werken om de druk op te voeren. Als eerste stap hebben we met andere investeerders een brief gestuurd met onze aanbevelingen in relatie tot de uitkomsten van de 'Access to Nutrition India Index'. In deze brief laten we zien welke stappen de onderneming specifiek in India kan zetten.

Pepsico

Pepsico produceert zowel frisdranken als snacks. Een deel van haar producten zijn als minder gezond te categoriseren. We hadden in samenwerking met het LIPH programma in juni een eerste gesprek met de onderneming. Dit gesprek was positief. De onderneming vertelde hoe zij de gezondheid van haar producten in kaart brengt en op basis hiervan stappen zet om de producten gezonder te maken. In de tweede helft van 2024 zal ook de analyse van 'Access to Nutrition' uitkomen, inclusief verbeterpunten. We zullen dan een volgend gesprek plannen om o.a. de uitkomsten van dat onderzoek te bespreken.

McDonald's Corporation

McDonald's behoeft als onderneming geen introductie. De strategie op het gebied van gezonde voeding is echter nog in vroeg stadium. Er is beleid over marketing en productinformatie, maar er is nog geen overkoepelende strategie hoe de onderneming gezondere opties in alle verschillende landen waar het actief is op de kaart kan zetten. Ook ontbreekt een duidelijke strategie voor hoe de onderneming omgaat met steeds strikter wordende regelgeving. Wij hebben in samenwerking met HEAL een verzoek gestuurd voor een engagementgesprek en hopen dat dit gesprek in de tweede helft van 2024 plaatsvindt.

Vervolg

In de tweede helft van 2024 willen we met alle ondernemingen een eerste gesprek hebben gevoerd. Op basis van de eerste gesprekken de uitkomsten van de 'Global Access to Nutrition Index', die dit najaar uitkomt, zullen we een nieuwe analyse maken en de doelstellingen verfijnen per onderneming.

4.6.2. Voortgang thema

Per eind juni 2024 laat het thema onderstaande voortgang op mijlpalen zien.

TABEL 4.6.2.1 MIJLPALLEN GOEDE VOEDING

Onderneming	Land	Sector	ESG datapunt ¹	1	2	3	4	5	6
1 Anheuser-Busch InBev	België	Dranken	AA						
2 Associated British Foods plc	Verenigd Koninkrijk	Voedselproducten	AA						
3 Kellanova	Verenigde Staten	Voedselproducten	AAA						
4 McDonald's Corp.	Verenigde Staten	Hotels, restuarants en vrije tijd	A						
5 PepsiCo, Inc.	Verenigde Staten	Dranken	AA						
6 The Coca-Cola Company	Verenigde Staten	Dranken	AAA						

¹ MSCI ESG score

4.6.3. Tussentijdse evaluatie

TABEL 4.6.3.1 EVALUATIE

Toelichting		Doelstellingen			
KPI	Beschrijving	Doel	Wanneer?	Gerealiseerd?	Behaald?
Proces	Op basis van onze mijlpalen geven we een overzicht van de gezette stappen door Achmea IM. Deze KPI geeft daarmee inzicht of het proces voor de diverse engagements succesvol wordt doorlopen; van het voorbereidend onderzoek, het verzenden van de brieven tot de aantallen gesprekken die gevoerd zijn	Voor 100% van de bedrijven is het vooronderzoek afgerond.	Na 1 jaar	100%	ja
		Voor 100% van de bedrijven is de brief met doelstellingen verzonden.	Na 1 jaar	100%	ja
		Voor 90% van de bedrijven zijn minimaal 3 inhoudelijke contactmomenten geweest (niet alle bedrijven blijken ook na meerdere pogingen responsief).	Na 3 jaar	17%	nee
Impact	In deze KPI geven we aan of engagement inderdaad tot stappen van de onderneming heeft geleid, op basis van de vooraf gestelde doelen	60% van de bedrijven heeft één of meerdere stappen gezet op de geformuleerde doelstellingen	Na 3 jaar	0%	nee

4.7. Thematisch: Afbouw plastic in verpakking van consumentengoederen

Plastic wordt gebruikt in vele toepassingen, van verpakkingsmateriaal, kleding, plastic flessen tot speelgoed, koelkasten en auto's. Het gebruik van plastics biedt veel voordelen. Het materiaal is sterk, weegt weinig en is als verpakking van voedsel zeer geschikt vanwege de goede hygiëne-barrière. Zo helpt plastic verpakking bijvoorbeeld de houdbaarheid van het voedsel te verlengen. Echter, door de lange levensduur van het materiaal en de chemische stoffen in plastics, leidt het gebruik van grote hoeveelheden plastics ook tot grote milieuvuiling en zoals uit steeds meer onderzoek blijkt, ook tot gezondheidsrisico's. Vervuiling van land en water, onder andere door plastic, is inmiddels één van de vijf belangrijkste oorzaken voor verlies van biodiversiteit. Enerzijds wordt verwacht dat de plasticproductie nog enorm zal groeien. Anderzijds groeit ook het inzicht dat deze groei zeer onwenselijk is vanwege de genoemde risico's voor milieu en gezondheid. Daarom zijn de ontwikkelingen in de plastic waardeketen ook van belang voor beleggers die in veel ondernemingen in deze keten beleggen. Achmea IM zet engagement over gebruik van plastic daarom voort, nu gericht op producenten en retailers van consumentengoederen.

4.7.1. Introductie thema

Doel van het thema

TABEL 4.7.1.1 DOELSTELLINGEN AFBOW PLASTIC IN VERPAKKING VAN CONSUMENTENGOEDEREN

Doelstelling	Indicatoren
Governance	<ul style="list-style-type: none">• Het bestuur van de onderneming erkent de ESG-risico's van plastic als materieel, steunt¹ overheden in de aanpak van deze risico's;• De onderneming weerhoudt zich van lobbyactiviteiten om nieuw beleid af te zwakken of te voorkomen;
Beleid	<ul style="list-style-type: none">• ESG-risico's van plastic worden als materieel erkend, analyse van technische mogelijkheden.• Marktonwikkelingen en regelgeving dienen als input voor de strategie;
Implementatie & monitoring	<ul style="list-style-type: none">• De onderneming stelt ambitieuze doelen², bijvoorbeeld voor:<ul style="list-style-type: none">• reductie van gebruik van plastic verpakkingen (in absoluut volume);• reductie van het % gebruikt plastic uit fossiele grondstoffen;• reductie van plastic afval³;• De onderneming meet en rapporteert de voortgang op deze doelen;
Samenwerking in de keten	<ul style="list-style-type: none">• De onderneming werkt samen met relevante partijen in de plastic keten aan het vinden en implementeren van oplossingen die de plastic transitie kunnen versnellen;
Transparantie	<p>De onderneming rapporteert over de voortgang op bovengenoemde doelen en kpi's en over:</p> <ul style="list-style-type: none">• de maatschappelijke impact van geproduceerde plastic op de gezondheid en op het milieu;• het beleid en maatregelen om de negatieve gevolgen van gebruik van plastic te verminderen;• hoe regelgeving en marktontwikkelingen met name gericht op de plastic transitie, invloed kunnen hebben op de resultaten van de onderneming;

¹ De onderneming steunt publiekelijk regelgeving die tot doel heeft om gebruik van plastic verpakking terug te dringen en de 'business case' voor circulaire economie te versterken.

² Deze doelen zijn bij voorkeur in lijn met het klimaatbeleid (het streven naar 'net-zero' uiterlijk in 2050, op basis van 'science-based targets' voor scope 1-3) en beleid om de impact op verlies van biodiversiteit te stoppen.

³ Met het reduceren van plastic afval wordt hier niet alleen het afval van de onderneming bedoeld, maar ook het plastic afval veroorzaakt door consumenten als gevolg van het gebruik van de producten / verpakkingen geproduceerd door de onderneming en de industrie.

Sustainable Development Goals

Het engagementthema sluit aan bij verschillende 'Sustainable Development Goals' (SDG's):

- SDG 12: Verantwoorde consumptie en productie (12.2-6)

Samenwerking

In de eerste helft van 2024 hebben we de samenwerking met de VBDO voortgezet, als vervolg op het in mei 2023 door de VBDO geïnitieerde investor statement dat ondernemingen oproep om plastic verpakking terug te dringen. Een aantal

engagementgesprekken in ons programma hebben we samen gevoerd met andere ondertekenaars van het VBDO statement.

In April 2024 ondertekende Achmea IM een investor statement op initiatief van het UN Environment Programme Finance Initiative (UNEP-FI)⁶. Dit statement, uitgebracht voorafgaand aan de vierde ronde van onderhandelingen over het VN plastic verdrag, roept de deelnemende landen op tot een ambitieus verdrag. Met afspraken die de financiële sector in staat stelt om een belangrijke bijdrage te leveren aan de financiering van oplossingen om vervuiling door plastic aan te pakken.

Ook heeft Achmea IM samengewerkt met Planet Tracker⁷ aan een binnenkort te verschijnen investor statement dat de petrochemische industrie (producenten van plastics) oproept om de transitie naar een meer circulaire productie van plastics te versnellen en zich constructief op te stellen ten aanzien van het VN plastic verdrag.

Voortgang thema

In het eerste halfjaar van 2024 hebben we een gesprek gevoerd met **L'Oréal**. De overige ondernemingen, **Kimberley Clark**, **Marks & Spencer** en **Repsol** spreken we in de tweede helft van het jaar.

L'Oréal

In Maart 2024 spraken we ook nogmaals met L'Oréal. De onderneming heeft voldaan aan ons verzoek om de plastic questionnaire van het CDP in te vullen. Dit is een stap vooruit wat betreft transparantie en maakt vergelijking met sectorgenoten mogelijk. We zien deze stap als implementatie van één van de engagementdoelen. Ook werkt de onderneming hard aan de voorbereidingen van CSRD rapportage, wat zal leiden tot nog meer transparantie over gebruikte materialen. L'Oréal gaf aan dat de groei van gebruik van gerecycled materiaal lastig is, vanwege de beperkte beschikbaarheid van geschikt gerecycled materiaal. De onderneming werkt hard, in samenwerking met ketenpartners, om hier oplossingen voor te vinden. Verder werkt L'Oréal aan het uitfasen van het gebruik van micro-plastics en ook van PFAS.

Marks & Spencer

In de eerste helft van het jaar is er inhoudelijk contact geweest via email. We vroegen de onderneming om in een volgende duurzaamheidsrapportage duidelijker te rapporteren over voortgang in reductie van nieuwe plastics, gemaakt uit fossiele brandstoffen. Ook vroegen we de onderneming nogmaals om de CDP plastic questionnaire te beantwoorden. Verder wezen we op de lijst met plastics en chemicaliën die voorgesteld worden om niet langer te gebruiken. Deze lijst is opgesteld door de 'Business Coalition for a Global Plastic Treaty'⁸. We zijn benieuwd in hoeverre Marks & Spencer deze materialen gebruikt, en of de onderneming zich ook wil inzetten voor de afbouw van het gebruik van deze materialen. Marks en Spencer reageerde nog niet inhoudelijk maar is wel bereid in de tweede helft van het jaar hierover weer met ons te spreken.

Vervolg

In de tweede helft van 2024 willen we spreken met de ondernemingen die in de eerste helft van het jaar nog niet aan bod kwamen. Ook zullen we bekijken hoe we onze steun kunnen blijven tonen voor het VN-verdrag voor de aanpak van plastic vervuiling. Eind 2024 moet er een akkoord zijn bereikt over dit verdrag.

⁶ In samenwerking met de Principles for Responsible Investment, Finance for Biodiversity Foundation, Business Coalition for a Global Plastics Treaty en de Dutch Association of Investors for Sustainable Development (VBDO) en CDP.

⁷ Petchem Investor Statement - Planet Tracker: www.planet-tracker.org

⁸ www.businessforplasticstreaty.org

4.7.2. Voortgang thema

Per eind juni 2024 laat het thema onderstaande voortgang op mijlpalen zien.

TABEL 4.7.2.1 MIJLPALLEN AFBOUW PLASTIC IN VERPAKKING VAN CONSUMENTENGOEDEREN

Onderneming	Land	Sector	ESG datapunt ¹	1	2	3	4	5	6
1 Kimberly-Clark Corp	Verenigde Staten	Huishoudelijke en persoonlijke producten	4,5						
2 L'Oreal SA	Frankrijk	Persoonlijke producten	5,5						
3 Marks and Spencer Group plc	Verenigd Koninkrijk	Winkelketen	n.a.						
4 Repsol SA	Spanje	Olie, gas en brandstoffen	2.82						

¹ Reductiedoel 'nieuw plastic': Dit doel betreft het terugdringen van gebruik van nieuwe plastic grondstof uit fossiele brandstoffen, ook wel 'virgin plastic' genoemd.

TABEL 4.7.2.2 TOEZEGGINGEN EN AANPASSINGEN BELEID IN RAPPORTAGEPERIODE

Onderneming	Doelstelling	Realisatie
L'Oreal	Transparantie: De onderneming rapporteert over de voortgang over het beleid en maatregelen om de negatieve gevolgen van gebruik van plastic te verminderen.	L'Oreal heeft voldaan aan ons verzoek om de plastic questionnaire van CDP in te vullen. Dit is een stap vooruit in transparantie en maakt vergelijking met sectorgenoten mogelijk.

4.7.3. Tussentijdse evaluatie

TABEL 4.7.3.1 EVALUATIE

Toelichting		Doelstellingen			
KPI	Beschrijving	Doel	Wanneer?	Gerealiseerd?	Behaald?
Proces	Op basis van onze mijlpalen geven we een overzicht van de gezette stappen door Achmea IM. Deze KPI geeft daarmee inzicht of het proces voor de diverse engagements succesvol wordt doorlopen; van het voorbereidend onderzoek, het verzenden van de brieven tot de aantallen gesprekken die gevoerd zijn	Voor 100% van de bedrijven is het vooronderzoek afgerond.	Na 1 jaar	100%	ja
		Voor 100% van de bedrijven is de brief met doelstellingen verzonden.	Na 1 jaar	100%	ja
		Voor 90% van de bedrijven zijn minimaal 3 inhoudelijke contactmomenten geweest (niet alle bedrijven blijken ook na meerdere pogingen responsief).	Na 3 jaar	100%	ja
Impact	In deze KPI geven we aan of engagement inderdaad tot stappen van de onderneming heeft geleid, op basis van de vooraf gestelde doelen	60% van de bedrijven heeft één of meerdere stappen gezet op de geformuleerde doelstellingen	Na 3 jaar	25%	nee

4.8. Thematisch: Nature Action

De natuur en uit de natuur voortkomende producten en diensten zijn van grote waarde. Meer dan de helft van het mondiale bruto binnenlands product is afhankelijk van de natuur en haar diensten. De schade die de afgelopen decennia aan de natuur is toegebracht brengt ook de beschikbaarheid van producten en diensten uit de natuur in gevaar. De biodiversiteit, de veelheid van soorten planten en dieren, is van groot belang voor het in gezonde toestand houden van ecosystemen. Bij de afname van biodiversiteit komt het functioneren van ecosystemen in gevaar. Hierdoor kan de beschikbaarheid van vruchtbare grond, de natuurlijke zuivering van water en de bestuiving van gewassen verminderen. Omdat veel ondernemingen voor hun producten en diensten afhankelijk zijn van genoemde ecosysteemdiensten, is verlies van biodiversiteit een materieel risico voor die ondernemingen en ook voor de beleggers in deze ondernemingen. Voor beleggers is het van groot belang de risico's rond het verlies van biodiversiteit te kennen en daar actie op te ondernemen.

Zo kunnen beleggers de dialoog aangaan met de ondernemingen waarin zij beleggen over welke risico's deze ondernemingen zien en welke stappen zij kunnen zetten om de impact op verlies van biodiversiteit te beperken. Het internationale investor engagement programma 'Nature Action 100' biedt de mogelijkheid om in samenwerking met andere beleggers, het gesprek over biodiversiteitsrisico's aan te gaan met ondernemingen in de beleggingsportefeuille.

Nature Action 100 heeft tot doel om ondernemingen aan te sporen om het verlies aan natuur en biodiversiteit te beperken en waar mogelijk het verlies te herstellen. Dit om de financiële risico's te beperken en de economische belangen van investeerders op langetermijn te beschermen.

4.8.1. Introductie thema

Het beschermen van natuur en biodiversiteit staat in dit engagementthema centraal. Met het Global Biodiversity Framework als leidraad is het hoofddoel van het engagement: behoud van biodiversiteit, in zes onderdelen uitgewerkt. We hebben ons voor dit thema aangesloten bij het internationale engagement programma 'Nature Action 100' (NA-100) en stellen daarom ook de gezamenlijk gestelde doelen van NA-100 centraal. Met behulp van deze doelen worden de ondernemingen aangespoord

om een systematische, op de lange- termijn gerichte aanpak te ontwikkelen om de risico's rond verlies van biodiversiteit aan te pakken. Met het werken aan die doelen kunnen ondernemingen bijdragen aan het realiseren van de internationale beleidsdoelen ten aanzien van behoud en herstel van biodiversiteit⁹.

Doel van het thema

De volgende engagementdoelen zijn opgesteld voor dit thema:

TABEL 4.8.1.1 DOELSTELLINGEN BIODIVERSITEIT

Doelstelling ¹	Indicatoren
Governance	<ul style="list-style-type: none">Het bestuur van de onderneming heeft een duidelijke rol bij het analyseren, beoordelen en beheren van natuur-gerelateerde afhankelijkheid, impact, risico's en kansen.
Ambitie	<ul style="list-style-type: none">De onderneming committeert zich publiekelijk aan het beperken van verlies van biodiversiteit en aan het bijdragen aan herstel van biodiversiteit².
Analyse	<ul style="list-style-type: none">De onderneming maakt een analyse van de impact op - en afhankelijkheid van biodiversiteitsverlies en daaraan verbonden risico's en kansen in de hele waardeketen.De onderneming maakt deze analyse openbaar.
Doelen stellen	<ul style="list-style-type: none">De onderneming stelt tijdsgebonden, context-specifieke, wetenschappelijk onderbouwde doelen vast, gebaseerd op de impact en afhankelijkheidsanalyse.De onderneming rapporteert jaarlijks over de voortgang ten opzichte van deze doelen.
Implementatie	<ul style="list-style-type: none">De onderneming ontwikkelt een plan van aanpak om de doelen te bereiken.

⁹ Zie voor de internationale doelen het Kunming-Montreal Global Biodiversity Framework (cbd.int)

Samenwerking

- De onderneming maakt dit plan ook bekend in de jaarlijkse rapportage.
- De onderneming werkt samen met relevante externe partijen in de hele waardeketen, zoals sectororganisaties, beleidsmakers, maatschappelijke organisaties en vertegenwoordigers van lokale gemeenschappen.

¹ Deze doelen zijn een vereenvoudigde vertaling van de NA-100 doelen: Investor Expectations – Nature Action 100

² Het bijdragen aan behoud en herstel van ecosystemen betreft de doelstelling van het Global Biodiversity Framework om uiterlijk in 2030 het verlies van biodiversiteit te stoppen en te werken aan herstel.

Sustainable Development Goals

Dit thema sluit aan bij de volgende 'Sustainable Development Goals' (SDG's):

- SDG 12: Verantwoorde consumptie en productie (12.2, 12.6)
- SDG 14: Leven in het water (14.1)
- SDG 15: Leven op het land (15.2, 15.5)

Geselecteerde ondernemingen

De uitvoerende organisaties van het Nature Action 100 programma hebben voor dit engagement programma 100 ondernemingen geselecteerd die grote impact hebben op het verlies van biodiversiteit¹⁰. Hiertoe hebben ze gebruik gemaakt van de gegevens van een aantal biodiversiteitsimpact-data specialisten¹¹. Achmea IM heeft bij aanmelding voor deelname aan het programma de voorkeur opgegeven voor een aantal ondernemingen die voorkomen in de beleggingsportefeuille. Daarvan zijn in eerste instantie de volgende ondernemingen aan ons toegewezen: Corteva, FMC Corp., Marubeni, Mitsui Co., Nutrien en WH Group. Achmea IM is nog met het secretariaat van het programma in overleg om het aantal aan toegewezen ondernemingen te vergroten.

Samenwerking

In het najaar van 2023 heeft Achmea IM zich aangesloten bij het collectieve engagement programma 'Nature Action 100'. In navolging van het klimaat-engagement programma 'Climate Action 100+' richt Nature Action 100 zich op 100 ondernemingen met grote impact op verlies van biodiversiteit. Het programma wordt uitgevoerd door twee organisaties, Ceres en de Institutional Investors Group on Climate Change (IIGCC). Ceres is een maatschappelijke organisatie in de Verenigde Staten die zich met en voor beleggers inzet voor een rechtvaardige en duurzame economie. De IIGCC is een netwerk van institutionele beleggers dat zich inzet voor het behalen van de internationale klimaatdoelen. Ze coördineert diverse engagement programma's waaronder Climate Action 100 en dus nu ook Nature Action 100. Zowel Ceres als IIGCC hebben veel ervaring met het coördineren van investor engagement. Voor het onderzoek naar ondernemingen

worden Ceres en IIGCC nog ondersteund door een adviesgroep geleid door Planet Tracker en de Finance for Biodiversity Foundation en inhoudelijk ook van advies voorzien door een raad van wetenschappelijke experts.

Met deelname aan Nature Action 100 geven we een belangrijk signaal over de urgentie van het terugdringen van verlies van biodiversiteit aan de 100 geselecteerde ondernemingen. En we nemen actief deel aan de dialoog met een aantal van de 100 geselecteerde ondernemingen.

Gezamenlijk roepen de ruim 200 deelnemende financiële instellingen de geselecteerde ondernemingen op om hun negatieve impact op de biodiversiteit te verminderen. We zien duidelijk toegevoegde waarde in het gezamenlijk optrekken met concrete doelstellingen die aansluiten op internationale afspraken (Global Biodiversity Framework) en standaarden (Taskforce Nature related Financial Disclosures - TNFD).

Voortgang thema

Eind 2023 zijn de introductiebrieven over het Nature Action 100 engagement programma aan de betreffende ondernemingen gestuurd. In de eerste helft van 2024 hebben we gesprekken gevoerd met de ondernemingen waarvoor wij deel uitmaken van de engagement groep: **FMC Corp** en **Nutrien**. Hieronder geven we een korte impressie van deze gesprekken.

FMC Corp.

FMC Corp is net als Corteva een van 's werelds grootste producenten van gewasbeschermingsmiddelen. De onderneming komt voort uit de al in 1883 opgerichte Bean Spray Pump Company. Na diverse overnames en uitbreiding van landbouwmachines naar landbouwchemie, werd de naam in 1948 voluit de 'Food Machinery and Chemical Corporation' en in 1961 werd dat kortweg FMC Corporation. Tegenwoordig behaalt de onderneming de meeste omzet uit verkoop van gewasbeschermingsmiddelen. Zuid-Amerika en Noord-Amerika zijn de belangrijkste afzetmarkten, gevolgd door Azië en Europa. Ook FMC ziet zich geconfronteerd met een mogelijk reputatierisico, als gevolg van de toenemende aandacht voor behoud van

¹⁰ www.natureaction100.org/companies

¹¹ Met behulp van de impactdata is gestreefd naar de selectie van de 100 ondernemingen met 'de meeste negatieve impact'. Omdat deze impact data nog nieuw en volop in ontwikkeling zijn, is deze claim wellicht niet geheel 'absoluut'. Vast staat wel dat het gaat om 100 ondernemingen die allen een heel grote impact hebben en daarom heel relevant voor dit engagement programma.

biodiversiteit en aanscherping van wetgeving op gebied van gewasbeschermingsmiddelen.

In april spraken we voor het eerst met FMC Corp., samen met een groep beleggers die zich namens NA-100 richt op deze onderneming. Het goede nieuws is dat de onderneming zich heeft aangemeld voor de kopgroep²² van ondernemingen die met de TNFD aanpak voor impact analyse aan de slag gaat. Toch is de onderneming nog niet heel transparant over de inzichten die het al heeft wat betreft de schadelijke impact op de natuur. Ook over de uitdagingen en risico's voor de onderneming vanwege de toenemende wetgeving en de noodzaak om het productportfolio in lijn te brengen met internationale doelen voor behoud van biodiversiteit is de onderneming nog weinig concreet. Daar zullen we in de volgende gesprekken over verder praten.

Nutrien

Nutrien Ltd is een kunstmest en gewasbeschermingsmiddelenproducent uit Canada. De onderneming biedt daarnaast ook zaden en precisie-landbouwdiensten aan klanten. Nutrien is actief in meer dan 20 landen over de hele wereld. De onderneming behaalt de meeste omzet uit kunstmest, maar verkoopt ook pesticiden en zaden. De negatieve impact op de biodiversiteit wordt bij Nutrien vooral veroorzaakt in de gebruiksfase van de kunstmest en pesticiden. Deze producten veroorzaken vooral vervuiling van het oppervlaktewater in de omgeving waar de producten gebruikt worden.

Het eerste gesprek met Nutrien vond plaats in mei. Nutrien gaf aan dat het al sinds 2022 betrokken is bij de ontwikkeling van de TNFD. In dat kader is de onderneming ook bezig om impact op en afhankelijkheid van biodiversiteit in kaart te brengen. De onderneming stelt daarbij de impact op water centraal. Echter momenteel ligt de nadruk daarbij nog sterk op het eigen directe watergebruik. We hebben de onderneming gevraagd om ook nadrukkelijker de impact van het gebruik van haar producten op de waterkwaliteit te onderzoeken en daarover te rapporteren. We willen ook een duidelijker transitieplan zien van de onderneming, waarin het gebruik van de producten en de impact op de natuur meer in lijn gebracht worden met de wereldwijde doelen voor behoud en herstel van biodiversiteit.

Vervolg

In de tweede helft van het jaar willen we nogmaals met de eerder genoemde ondernemingen spreken. Daartoe blijven we ook de ontwikkelingen rond het Nature Action 100 programma volgen om de beschikbare informatie te gebruiken in de dialogen. Ook bespreken we met Nature Action 100 aan welke dialogen we additioneel gaan deelnemen.

4.8.2. Voortgang thema

Per eind juni 2024 laat het thema onderstaande voortgang op mijlpalen zien.

TABEL 4.8.2.1 MIJLPALEN NATURE ACTION

Onderneming	Land	Sector	ESG datapunt*	1	2	3	4	5	6
1 FMC Corporation	Verenigde Staten	Chemicaliën	A						
2 Nutrien	Canada	Chemicaliën	AA						

²² Taskforce Nature related Financial Disclosures (TNFD) www.tnfd.global/engage/inaugural-tnfd-early-adopters/

4.8.3. Tussentijdse beoordeling

TABEL 4.8.3.1 EVALUATIE

Toelichting		Doelstellingen			
KPI	Beschrijving	Doel	Wanneer?	Gerealiseerd?	Behaald?
Proces	Op basis van onze mijlpalen geven we een overzicht van de gezette stappen door Achmea IM. Deze KPI geeft daarmee inzicht of het proces voor de diverse engagements succesvol wordt doorlopen; van het voorbereidend onderzoek, het verzenden van de brieven tot de aantallen gesprekken die gevoerd zijn	Voor 100% van de bedrijven is het vooronderzoek afgerond.	<i>Na 1 jaar</i>	<i>100%</i>	ja
		Voor 100% van de bedrijven is de brief met doelstellingen verzonden.	<i>Na 1 jaar</i>	<i>100%</i>	ja
		Voor 90% van de bedrijven zijn minimaal 3 inhoudelijke contactmomenten geweest (niet alle bedrijven blijken ook na meerdere pogingen responsief).	<i>Na 3 jaar</i>	<i>0%</i>	nee
Impact	In deze KPI geven we aan of engagement inderdaad tot stappen van de onderneming heeft geleid, op basis van de vooraf gestelde doelen	60% van de bedrijven heeft één of meerdere stappen gezet op de geformuleerde doelstellingen	<i>Na 3 jaar</i>	<i>0%</i>	nee

4.9. Thematisch: Access to Healthcare

Toegang tot gezondheidszorg is een mensenrecht en een belangrijk onderdeel van SDG 3 "Goede gezondheid & Welzijn". Toegang tot gezondheidszorg is niet vanzelfsprekend, vanwege onder meer minder ontwikkelde zorgsystemen, te dure medicijnen of door het onvoldoende aansluiten van de zorg bij lokale behoeftes. Zo lopen volgens de World Health Organisation (WHO) 930 miljoen mensen het risico in armoede te vervallen door dure zorg. Het wereldwijd verbeteren van de eerstelijnszorg tegen 2030 kan 60 miljoen levens redden en de levensverwachting met 3,7 jaar verlengen³³. Binnen het thema Access to Healthcare richten we ons op ondernemingen die een belangrijke rol spelen in de zorgketen en bij kunnen dragen aan een beter toegankelijke zorg voor iedereen wereldwijd. Denk bijvoorbeeld aan ondernemingen die diagnostiek verzorgen, medische apparatuur ontwikkelen, medicijnen produceren of medische hulpmiddelen distribueren.

4.9.1. Introductie thema

Doel van het thema

TABEL 4.9.1.1 DOELSTELLINGEN ACCESS TO HEALTHCARE

Doelstelling	Toelichting
Governance & beleid	<ul style="list-style-type: none">• De onderneming geeft de thematiek rondom Access to Healthcare een plek in de bedrijfsstrategie;• De onderneming vertaalt haar strategie rondom Access to Healthcare:<ul style="list-style-type: none">• Naar heldere doelstellingen;• Naar de diverse markten waar de onderneming actief is.• De onderneming en het bestuur raadplegen gestructureerd relevante experts en stakeholders op het thema Access to Healthcare.• De onderneming verankert internationale standaarden, onder andere van de 'World Health Organisation' en de OESO op in haar beleid. Bijvoorbeeld de 'WHO Model Lists of Essential Medicines'. Een lijst van de meest effectieve en veilige medicijnen die overal beschikbaar zouden moeten zijn.• De onderneming geeft haar strategie en doelstellingen op het gebied van Access to Healthcare een plek in het variabele beloningsbeleid. We screenen deze doelstellingen op basis van de principes die Achmea IM i.s.m. andere investeerders en experts heeft opgesteld.• De onderneming maakt een duidelijke koppeling tussen mensenrechten en haar rol in de zorgsector, ook in relatie tot de aankomende Europese regelgeving.
Implementatie & monitoring	<ul style="list-style-type: none">• De onderneming heeft een transparant en verantwoord prijsbeleid. Denk bijvoorbeeld aan een koppeling tussen de prijs van haar producten/diensten, de gerealiseerde gezondheidswinst en de ontwikkelingskosten.• De onderneming gaat op een verantwoorde manier om met patenten en licenties. Dit voorkomt dat medicijnen of medische producten onbereikbaar worden.• De onderneming stuurt in haar research & development op maatschappelijke impact, gezondheidswinst, de behoeftes van ontwikkelingslanden en de gelijke toegang tot gezondheidszorg binnen landen.• De onderneming vertaalt haar strategie op Access to Healthcare naar land en/of doelgroep, specifiek beleid en naar projecten die inspelen op de lokale situaties en behoeftes.• De onderneming heeft een gedegen beleid, implementatie en onafhankelijke monitoring om zowel corruptie te voorkomen als eerlijke handelspraktijken en belastingbetalingen te garanderen.• De onderneming neemt stappen om te zorgen dat haar lobbyactiviteiten of dat sector-organisaties waarvan zij lid is, niet lobbyen voor regelgeving die Access to Healthcare beperkt.• De onderneming neemt stappen om mensenrechten te waarborgen.

³³ <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/primary-health-care>

Samenwerking in de keten	<ul style="list-style-type: none"> De onderneming werkt samen met andere ondernemingen in de toeleveringsketens, met sectorgenoten en andere stakeholders op het thema.
Transparantie	<ul style="list-style-type: none"> De onderneming vergroot de transparantie en rapportage over de bovengenoemde onderwerpen richting investeerders, consumenten en andere stakeholders. Inclusief lobbyactiviteiten en betalingen aan zorgverleners.

¹ <https://www.achmeainvestmentmanagement.nl/institutioneel/artikelen/nieuws/2022/10/beleggers-dringen-aan-op-inbedding-toegang-tot-medicijnen-in-beloningsbeleid-farmaceuten>

Sustainable Development Goals

Met onze doelstellingen sluiten we aan bij de 'Sustainable Development Goals' (SDG's). Met name op:

- SDG 3: 'Goede Gezondheid & Welzijn' (3.8, 3.b)

Samenwerking

Bij dit engagement traject zullen we samenwerken met en/of informatie gebruiken van:

- De Access to Medicine Index. Wij gebruiken deze coalitie onder andere bij de voorbereiding van de engagements en het samenwerken met een bredere groep van institutionele beleggers.
- Het Interfaith Center on Corporate Responsibility. Deze samenwerking zullen we met name inzetten bij het escaleren van engagement door bijvoorbeeld het indienen van resoluties.
- De investeerders coalitie die is gevormd rondom het Covid-19 investor statement en het investor statement over de integratie van toegang tot medicijnen in het beloningsbeleid²⁴. We bouwen hierbij voort op de inhoudelijke kennis en inzichten die we hierbij hebben opgedaan, waaronder de principes voor het gedegen integreren van Access to Healthcare in beloningsbeleid.

Voortgang thema

Eli Lilly

Eli Lilly loopt volgens de 'Access to Medicine Index' achter op andere farmaceuten. Ook in ons tweede gesprek zijn we daarom ingegaan op de stappen die de onderneming kan zetten op dit gebied. Positief was dat de onderneming de toezegging deed om voor alle nieuwe ontwikkeltrajecten van medicijnen ook gestructureerd plannen te gaan maken over het beter toegankelijk maken van deze medicijnen. Ook liet de onderneming weten vanaf dit jaar actief medewerking te gaan verlenen aan het onderzoeksproces van de 'Access to Medicine Index'. Positieve stappen, en we noteren dan ook vooruitgang. Goed om hierbij aan te tekenen is dat de onderneming van ver moet komen, en nog verschillende stappen dient te zetten om ook bij de beter presterende ondernemingen op dit thema te gaan horen. Zo kan de onderneming meer stappen zetten om medicijnen in meer landen te registreren en beschikbaar te maken, en kan ook het beleid rondom patenten en de beprijzing van medicijnen verbeterd worden.

²⁴ Institutionele beleggers komen in actie: (achmea.nl)

Vervolg

In de tweede helft van 2024 zal de nieuwe 'Access to Medicine Index' uitkomen. Op basis van de uitkomsten en de goede voorbeelden in het rapport gaan we met de diverse ondernemingen het gesprek aan over welke stappen zij verder kunnen zetten.

4.9.2. Voortgang thema

Per eind juni 2024 laat het thema onderstaande voortgang op mijlpalen zien.

TABEL 4.9.2.1 MIJLPALLEN ACCESS TO HEALTHCARE

Onderneming	Land	Sector	ESG datapunt ¹	1	2	3	4	5	6
1 Amgen Inc.	Verenigde Staten	Biotechnologie	-						
2 Aspen Pharmacare Holdings Ltd	Zuid Afrika	Geneesmiddelen	-						
3 AstraZeneca PLC	Verenigd Koninkrijk	Geneesmiddelen	2/20						
4 Eli Lilly and Company	Verenigde Staten	Geneesmiddelen	20/20						
5 Jazz Pharmaceuticals Plc	Verenigde Staten	Geneesmiddelen	-						

¹ Plek in 'Access to Medicine Index'

TABEL 4.9.2.2 TOEZEGGINGEN EN AANPASSINGEN BELEID IN RAPPORTAGEPERIODE

Onderneming	Doelstelling	Realisatie
Eli Lilly and Company	Implementatie & monitoring: De onderneming stuurt in haar research & development op maatschappelijke impact, gezondheidswinst, de behoeftes van ontwikkelingslanden en de gelijke toegang tot gezondheidszorg binnen landen.	Eli Lilly heeft nu geformaliseerd dat het zogenaamde "access plans" maakt voor nieuwe medicijnen, waarin het uiteenzet hoe het deze nieuwe medicijnen voor meer mensen toegankelijk gaat maken.
	Samenwerking in de keten: De onderneming werkt samen met andere ondernemingen in de toeleveringsketens, met sectorgenoten en andere stakeholders op het thema.	Eli Lilly neemt nu actief deel aan het onderzoeksproces van de Access to Medicine Index. Deze index zal eind 2024 uitkomen.

4.9.3. Tussentijdse beoordeling

TABEL 4.9.3.1 EVALUATIE

Toelichting		Doelstellingen			
KPI	Beschrijving	Doel	Wanneer?	Gerealiseerd?	Behaald?
Proces	Op basis van onze mijlpalen geven we een overzicht van de gezette stappen door Achmea IM. Deze KPI geeft daarmee inzicht of het proces voor de diverse engagements succesvol wordt doorlopen; van het voorbereidend onderzoek, het verzenden van de brieven tot de aantallen gesprekken die gevoerd zijn	Voor 100% van de bedrijven is het vooronderzoek afgerond.	Na 1 jaar	100%	ja
		Voor 100% van de bedrijven is de brief met doelstellingen verzonden.	Na 1 jaar	100%	ja
		Voor 90% van de bedrijven zijn minimaal 3 inhoudelijke contactmomenten geweest (niet alle bedrijven blijken ook na meerdere pogingen responsief).	Na 3 jaar	40%	nee
Impact	In deze KPI geven we aan of engagement inderdaad tot stappen van de onderneming heeft geleid, op basis van de vooraf gestelde doelen	60% van de bedrijven heeft één of meerdere stappen gezet op de geformuleerde doelstellingen	Na 3 jaar	20%	nee

4.10. Thematisch: Arbeidsomstandigheden

Eerlijke en veilige arbeidsomstandigheden behoren tot de fundamentele rechten van werknemers. Het gaat bijvoorbeeld om het verbod op dwangarbeid en kinderarbeid, het recht op vrijheid van vereniging en collectief onderhandelen. Ook gelijk loon voor gelijk werk en de afschaffing van discriminatie op het werk behoren tot deze fundamentele rechten. Deze rechten zijn in 1998 vastgelegd in de 'verklaring over fundamentele principes en rechten op het werk' van de internationale arbeidsorganisatie (ILO). Deze verklaring maakt duidelijk dat deze rechten universeel zijn. Ze zijn van toepassing op alle mensen in alle landen wereldwijd. Toch werken er wereldwijd nog ruim 180 miljoen mensen in vormen van gedwongen – of kinderarbeid. En in veel productieketens is geen sprake van eerlijke beloning. Veel slachtoffers van gedwongen arbeid, kinderarbeid en lage lonen komen uit kwetsbare groepen, zoals werklozen en migranten. Vrouwen en meisjes zijn binnen deze groepen vaak extra kwetsbaar. Voor beleggers is dit niet langer alleen een morele kwestie. Nu wet- en regelgeving over maatschappelijke verantwoordelijkheid en 'due-diligence' toeneemt, wordt het beleggen in ondernemingen die (in)direct betrokken zijn bij schendingen van werknemersrechten een maatschappelijk en financieel materieel risico. In dit engagementthema gaan we daarom in gesprek met ondernemingen in de voedingsmiddelenketen met het doel het naleven van mensenrechten en arbeidsrechten in de productieketen te versterken.

4.10.1. Introductie thema

Doel van het thema

Van ondernemingen in dit engagement programma verwachten we een gedegen mensenrechtenbeleid, inclusief arbeidsrechten. Daarnaast verwachten we ook adequate maatregelen om de risico's op gebied van mensenrechten en arbeidsrechten te identificeren en daadwerkelijke schendingen te voorkomen en zo nodig

op te lossen. Voor het toetsen van de voortgang bij de ondernemingen maken we gebruik van rapportages van de ondernemingen en ESG-data van MSCI, maar ook van de benchmarks van de 'World Benchmarking Alliance' (WBA) en 'Know the Chain'. Het beleid en de voortgang ten aanzien van leefbaar loon van de ondernemingen volgen we ook met de methodologie van het 'Platform Living Wage Financials' (PLWF).

TABEL 4.10.1.1 DOELSTELLINGEN ARBEIDSOMSTANDIGHEDEN

Doelstelling	Toelichting
Governance	De onderneming heeft het onderwerp arbeidsrechten op gedegen wijze bij het bestuur belegd;
Beleid	De onderneming heeft een adequaat mensenrechtenbeleid, in overeenstemming met de 'UN Guiding Principles on Business and Human Rights' ¹ en: - heeft een adequate gedragscode voor toeleveranciers, waarin het naleven van mensenrechten en fundamentele arbeidsrechten inclusief beleid voor 'herstel en verhaal' is vereist; - zet zich in voor het betalen van een leefbaar loon, ook door toeleveranciers en producenten in de keten;
Implementatie & monitoring	De onderneming implementeert het beleid in de eigen bedrijfsvoering en bij de toeleveranciers en ziet actief toe op de voortgang;
Samenwerking in de keten	De onderneming werkt samen met andere partijen zoals vakbonden en sectorinitiatieven aan de bevordering van het naleven van mensenrechten, arbeidsrechten en leefbaar loon in de keten;
Transparantie	De onderneming rapporteert op transparante wijze aan investeerders, consumenten en andere belanghebbenden over het beleid en de implementatie, monitoring en voortgang ervan.

¹ Inclusief een procedure voor 'herstel en verhaal', respect voor de 'UN Global Compact Women's Empowerment Principles' en (indien relevant) het recht op 'free, prior informed consent' (FPIC).

Sustainable Development Goals

Dit thema sluit aan bij de volgende 'Sustainable Development Goals' (SDG's):

- SDG 1: Geen armoede (1.1)
- SDG 5: Gendergelijkheid (5.1).
- SDG 8: Eerlijk werk en economische groei (8.5, 8.7)
- SDG 10: Ongelijkheid verminderen (10.1)

Samenwerking

In de eerste helft van dit jaar was Achmea IM betrokken bij gesprekken van het 'Platform Living Wage Financials' (PLWF) met de Vereniging Beleggers voor Duurzame Ontwikkeling (VBDO). Het PLWF heeft de VBDO bereid gevonden het secretariaat voor het platform te voeren. Dit betekent dat het PLWF de komende jaren kan rekenen op een goede ondersteuning om zo slagkracht en impact te versterken. Het aantal leden van het platform groeide ondertussen naar 24. Het platform steunde twee brieven aan ondernemingen over het belang van leefbaar loon. De

eerste brief was een initiatief van de 'Investor Advocates for Social Justice' en was gericht aan 6 ondernemingen in de cacao-keten. Deze brief roept op tot meer inzet om kinderarbeid aan te pakken en leefbaar loon te betalen. De tweede brief was een initiatief van 2 leden van het PLWF, in samenwerking met VN 'Global Compact'. Deze brief vraagt ondernemingen om zich nadrukkelijker in te zetten voor een leefbaar loon, zowel voor eigen werknemers als voor werknemers in de toeleveringsketen en zich daartoe te committeren aan doelen die VN 'Global Compact' daartoe heeft gesteld.

Voortgang thema

In het afgelopen half jaar spraken we met **Ajinomoto** en **Mondelez**. Met **Carlsberg** zullen we weer spreken in de tweede helft van het jaar.

Ajinomoto

We spraken in juni met Ajinomoto. De onderneming toont vooruitgang in het uitwerken en implementeren van het mensenrechtenbeleid en bijbehorende 'due diligence' in de toeleveringsketens. De onderneming heeft inmiddels een aantal studies gedaan naar risico's in productielanden en grondstofketens (Thailand - garnalenvisserij; Brazilië – suiker) en heeft ook gerapporteerd over de bevindingen. Verder werkt Ajinomoto aan het uitrollen van een klachten hotline, ook toegankelijk voor werknemers in de keten. Dit systeem wordt in steeds meer landen geïmplementeerd. Op gebied van leefbaar loon heeft Ajinomoto een bijeenkomst van Unilever en IDH bijgewoond, op uitnodiging van Unilever. De onderneming bekijkt momenteel hoe dit onderwerp verder op te pakken. We zien dit als een eerste positief signaal. In afwachting van nog wat meer informatie, en het resultaat van het jaarlijkse voortgangsonderzoek op gebied van leefbaar loon dat we doen in het kader van deelname aan het PLWF, noteren we echter nog geen nieuwe mijlpaal.

Mondelez

In februari spraken we met Mondelez. Bij Mondelez zien we verbetering in de aanpak van – en rapportage over mensenrechtenrisico's. De onderneming toont zich ervan bewust dat de aanpak van armoede en ongelijkheid een belangrijke rol spelen in het verbeteren van mensenrechten inclusief arbeidsomstandigheden. Zo kon de onderneming op basis van onderzoek vaststellen dat alle eigen medewerkers tenminste een leefbaar loon ontvangen – op basis van lokale benchmarks. Ook heeft de onderneming het doel dat in 2030 alle strategische toeleveranciers zelf ook een plan hebben om leefbaar loon te bevorderen. Zowel het betalen van leefbaar loon aan eigen medewerkers als het concrete doel ten aanzien van de toeleveranciers, beschouwen we als mijlpaal voor implementatie van toezeggingen op gebied van leefbaar loon. Ook dit jaar zullen we weer de vorderingen op leefbaar loon beoordelen aan de hand van de onderzoeksmethode van het 'Platform Living Wage Financials'. In de tweede helft van dit jaar zullen we over de uitkomsten daarvan rapporteren.

Vervolg

In de tweede helft van dit jaar zullen we het jaarlijkse voortgangsonderzoek op gebied van leefbaar loon uitvoeren en de resultaten daarvan aan de ondernemingen rapporteren. Aangezien dit engagement programma eind 2024 eindigt, willen we alle ondernemingen nog een laatste keer spreken.

4.10.2. Voortgang thema

Per eind juni 2024 laat het thema onderstaande voortgang op mijlpalen zien.

TABEL 4.10.2.1 MIJLPALLEN ARBEIDSOMSTANDIGHEDEN

Onderneming	Land	Sector	ESG datapunt ¹	1	2	3	4	5	6
1 Ajinomoto Co., Inc.	Japan	Voedselproducten	8.1						
2 Carlsberg A/S Class B	Denemarken	Dranken	4.3						
3 Mondelez International, Inc. Class A	Verenigde Staten	Voedselproducten	3.9						

¹ MSCI indicator 'supply chain labor management'

TABEL 4.10.2.2 TOEZEGGINGEN EN AANPASSINGEN BELEID IN RAPPORTAGEPERIODE

Onderneming	Doelstelling	Realisatie
Mondelez	Beleid: De onderneming zet zich in voor het betalen van een leefbaar loon, ook door toeleveranciers en producenten in de keten.	Mondelez heeft vastgesteld dat ze al hun medewerkers tenminste een leefbaar loon betalen (naar relevante lokale benchmarks).
Carlsberg	Transparantie: De onderneming rapporteert op transparante wijze aan investeerders, consumenten en andere belanghebbenden over het beleid en de implementatie, monitoring en voortgang ervan.	In februari 2024 heeft Carlsberg een eerste 'Human Rights report' gepubliceerd. Dit is een goede stap vooruit en het sluitstuk van de systematische aanpak van human rights due diligence.

4.10.3. Tussentijdse beoordeling

TABEL 4.10.3.1 EVALUATIE

Toelichting	Doelstellingen				
KPI	Beschrijving	Doel	Wanneer?	Gerealiseerd?	Behaald?
Proces	Op basis van onze mijlpalen geven we een overzicht van de gezette stappen door Achmea IM. Deze KPI geeft daarmee inzicht of het proces voor de diverse engagements succesvol wordt doorlopen; van het voorbereidend onderzoek, het verzenden van de brieven tot de aantallen gesprekken die gevoerd zijn	Voor 100% van de bedrijven is het vooronderzoek afgerond.	Na 1 jaar	100%	ja
		Voor 100% van de bedrijven is de brief met doelstellingen verzonden.	Na 1 jaar	100%	ja
		Voor 90% van de bedrijven zijn minimaal 3 inhoudelijke contactmomenten geweest (niet alle bedrijven blijken ook na meerdere pogingen responsief).	Na 3 jaar	100%	ja
Impact	In deze KPI geven we aan of engagement inderdaad tot stappen van de onderneming heeft geleid, op basis van de vooraf gestelde doelen	60% van de bedrijven heeft één of meerdere stappen gezet op de geformuleerde doelstellingen	Na 3 jaar	100%	ja

4.11. Thematisch: Mensenrechten & Governance

Het thema mensenrechten staat volop in de belangstelling. In Nederland heeft het IMVB-convenant een belangrijke rol gespeeld om het onderwerp structureel op de agenda te krijgen. Toch zijn er nog verschillende onderwerpen waar zowel ondernemingen als institutionele beleggers stappen kunnen zetten, zeker als het gaat om de preventie van mensenrechtenschendingen. Voorbeelden zijn de onderwerpen Herstel & Verhaal, 'Due Diligence' en hoe ondernemingen om kunnen gaan met het opereren in en/of hun blootstelling aan conflictgebieden of gebieden waar mensenrechten structureel worden geschonden. In ons normatieve engagementprogramma voeren we engagement met ondernemingen die betrokken zijn bij mensenrechtenschendingen met als doel deze te verhelpen. Er zijn echter ook veel stappen die ondernemingen met een hoge blootstelling aan mensenrechtenrisico's kunnen nemen om mensenrechtenschendingen te voorkomen. Dit engagementthema richt zich daarom op het verbeteren van de aanpak van mensenrechtenrisico's. Voor dit thema zijn drie sectoren geselecteerd die aansluiten bij de 'Corporate Human Rights Benchmark' (CHRB)¹⁵: grondstoffen, telecom en elektronica. De ondernemingen zijn vervolgens geselecteerd op basis van aanwezigheid in de beleggingsportefeuille, diverse data (onder andere MSCI, CHRB en 'The 2022 Telco Giants Scorecard') en onze analyse van de ondernemingen.

4.11.1. Introductie thema

Doel van het thema

TABEL 4.11.1.1 DOELSTELLINGEN MENSENRECHTEN & GOVERNANCE

Doelstelling	Toelichting
Governance	De onderneming heeft het onderwerp mensenrechten op gedegen wijze bij het bestuur belegd. Er wordt gestructureerd dialoog gevoerd met experts en stakeholders op dit thema.
Beleid	De onderneming heeft gedegen beleid ontwikkeld op het onderwerp mensenrechten. Ook is er een gedegen uitwerking van de voor de onderneming relevante sub-onderwerpen bijvoorbeeld landrechten, arbeidsrechten, omgaan met conflictgebieden en herstel & verhaal.
Implementatie & monitoring	De onderneming implementeert haar beleid in haar eigen bedrijfsvoering en zet hierin concrete stappen. De onderneming monitort actief het eigen beleid en heeft een klachtenmechanisme opgezet.
Samenwerking in de keten	De onderneming werkt samen met andere partijen, waaronder andere ondernemingen in de toeleveringsketens, met sectorgenoten en andere stakeholders op dit thema.
Transparantie	De onderneming is transparant richting investeerders en andere belanghebbenden en rapporteert over de rol van het bestuur m.b.t. dit thema, haar beleid, de implementatie en de monitoring. Denk bijvoorbeeld aan het rapporteren over uitkomsten van due diligence en klachtenmechanismen en eventuele genomen acties naar aanleiding hiervan.

Sustainable Development Goals

Dit thema sluit aan bij de volgende 'Sustainable Development Goals' (SDG's):

- SDG 4: Kwaliteitsonderwijs (1.4, 1.5)
- SDG 8: Eerlijk werk en economische groei (8.7, 8.8)
- SDG 16: Vrede, justitie en sterke publieke diensten (16.1, 16.2, 16.5)

Voortgang thema

Heidelberg Materials

In april 2024 waren wij bij het hoofdkantoor van Heidelberg Materials voor een tweede engagementgesprek. Ons bezoek werd erg gewaardeerd en helpt ons bij het opbouwen van een goede relatie met de onderneming. Eind 2023 heeft de onderneming een uitgebreide mensenrechtenrisico-analyse uitgevoerd, die zich voor het eerst ook op de toeleveringsketen richtte. In mei 2024 rapporteerde de onderneming

uitgebreid over de uitkomsten van de analyse in haar eerste Mensenrechten Beleidsverklaring. Voor de mensenrechtenrisico-analyse, zette de onderneming in elk land waar het actief is een werkgroep op en werd in elk land zowel een mensenrechtencoördinator als milieucoördinator aangewezen. De risico-analyse werd uitgevoerd door middel van interviews met werknemers en onderaannemers. Hoewel er op groepsniveau geen nieuwe risico's werden geïdentificeerd, hielp de analyse de onderneming wel bij het prioriteren van thema's. Onder andere landrechten, gelijkheid, gezondheid en veiligheid op het werk kwamen naar voren als belangrijke mensenrechtenthema's waar de onderneming prioriteit aan gaat geven. In de toekomst wil Heidelberg Materials ook externe belanghebbenden, bijvoorbeeld lokale gemeenschappen, meenemen in de vanaf nu jaarlijks terugkerende mensenrechtenrisico-analyse.

¹⁵ De CHRB benchmark ontwikkeld door het toonaangevende instituut 'World Benchmarking Alliance'

Proximus

Met Proximus spraken we over de dubbele materialiteitsanalyse die ze hebben uitgevoerd in het kader van de 'Corporate Sustainability Reporting Directive' (CSRD). Proximus heeft zich voor nu gericht op de moederonderneming Proximus Groep en nog niet op dochterondernemingen. De onderwerpen met de sterkste link met mensenrechten die hieruit naar voren kwamen zijn arbeidsrechten en het welzijn van medewerkers in de waardeketen. Op groepsniveau moet de dubbele materialiteitsanalyse nog uitgevoerd worden. Deze staat voor 2025 gepland. Ook spraken we over het klokkenluidersbeleid van Proximus en de rapportage hierover. Proximus heeft toegezegd om vanaf volgend jaar op groepsniveau in het jaarverslag te rapporteren over de klokkenluideregeling. Wij verwelkomen deze toezegging die meer inzicht zal geven in de aard van de meldingen bij dochterondernemingen waar mensenrechten een groter risico vormen.

Sony

Wij zijn via onze deelname aan de 'Collective Impact Coalition for Ethical AI', een collectief engagement initiatief van de 'World Benchmarking Alliance' (WBA), in contact gekomen met Sony. Het gebruik van kunstmatige intelligentie (AI) systemen is in de afgelopen jaren sterk toegenomen. Ondernemingen die AI-diensten aanbieden of gebruiken, zijn echter onvoldoende transparant over hun AI-beleid. Mogelijke risico's als gevolg van een gebrek aan toezicht op AI zijn discriminatie, privacy schendingen, beveiligingslekken en corruptie. De 'World Benchmarking Alliance' (WBA) is daarom een engagementtraject gestart om ondernemingen bewust te maken van de risico's en te sturen op beter beleid en betere verslaglegging. In juli 2024 spreken wij als 'co-lead' voor het engagement met Sony voor het eerst met de onderneming. Deze dialoog past goed in het Mensenrechten & Governance thema, aangezien AI als een van de meest materiële mensenrechtenrisico's voor technologiebedrijven wordt gezien.

Telenor

Het hoofdonderwerp van ons tweede gesprek met Telenor was de afhandeling van het vertrek van Telenor uit Myanmar ten tijde van de legercoup in 2020. Telenor heeft het bemiddelingstraject met het Noorse Nationaal Contactpunt OESO-richtlijnen waar het in verwickeld was naar aanleiding van richtlijnschendingen bij het vertrek uit Myanmar, afgesloten. Telenor heeft aan haar toezeggingen in het bemiddelingstraject voldaan. De onderneming publiceerde een document met geleerde lessen van haar vertrek uit Myanmar, wat tot stand kwam in samenwerking met experts en belanghebbenden. Daarnaast organiseerde de onderneming een Mensenrechten Expert Forum over verantwoorde toetreding en verkoop en rapporteerde het over de conclusies. Wij zien deze door Telenor genomen maatregelen als 'best practices' ten aanzien van verantwoorde toetreding en verkoop, die wij ook bij andere ondernemingen onder de aandacht zullen brengen. Ook spraken we met Telenor over mensenrechtenrisico's in de

toeleveringsketen. We vroegen de onderneming om de uitkomsten van haar toeleverancier evaluaties beter in kaart te brengen, en hierover te rapporteren. Telenor neemt dit voorstel in overweging.

Vodafone

In het tweede gesprek, lichtte Vodafone het uitstellen van de publicatie van haar mensenrechtenbeleids-evaluatie die voor 2023 gepland stond, toe. Wij willen in de tweede helft van 2024, als Vodafone de beleidsevaluatie heeft gepubliceerd, nogmaals in gesprek met de onderneming, waarbij wij vragen kunnen stellen over de uitkomsten. Daarnaast spraken wij over het belang van mensenrechten 'due diligence'. Aangezien wij hier sinds het eerste gesprek begin 2023 geen vooruitgang in zagen, vroegen wij de onderneming nogmaals explicieter te rapporteren over de uitkomsten van haar due diligence processen, met name met betrekking op activiteiten in hoog risico markten. Hierbij wezen wij op het mensenrechtenrapport van branchegeenoot Telefónica SA, als 'best practice'.

Vervolg

In de tweede helft van 2024 zetten we de dialogen met de resterende ondernemingen voort.

4.11.2. Voortgang thema

Per eind juni 2024 laat het thema onderstaande voortgang op mijlpalen zien.

TABEL 4.11.2.1 MIJLPALLEN MENSENRECHTEN & GOVERNANCE

Onderneming	Land	Sector	ESG datapunt ¹	1	2	3	4	5	6
1 Heidelberg Materials	Duitsland	Bouwmaterialen	AA						
2 Nokia Oyj	Finland	Communicatie-apparatuur	AA						
3 Proximus SA de droit public	België	Telecommunicatie divers	BBB						
4 Sony Group Corporation	Japan	Producenten van huishoudelijke apparatuur	AAA						
5 Telenor ASA	Noorwegen	Telecommunicatie divers	AAA						
6 Vodafone Group Plc	Verenigd Koninkrijk	Mobiele telecommunicatie	AA						

¹ MSCI ESG score

TABEL 4.11.2.2 TOEZEGGINGEN EN AANPASSINGEN BELEID IN RAPPORTAGEPERIODE

Onderneming	Doelstelling	Realisatie
Heidelberg Materials	Implementatie & monitoring: De onderneming implementeert haar beleid in haar eigen bedrijfsvoering en zet hierin concrete stappen. De onderneming monitort actief het eigen beleid en heeft een klachtenmechanisme opgezet.	Heidelberg Materials voerde een uitgebreide mensenrechtenrisico-analyse uit, die zich voor het eerst ook op de toeleveringsketen richtte. De onderneming rapporteerde hier vervolgens over in haar eerste Mensenrechten Beleidsverklaring.
Proximus	Transparantie: De onderneming is transparant richting investeerders en andere belanghebbenden en rapporteert over de rol van het bestuur m.b.t. dit thema, haar beleid, de implementatie en de monitoring.	Proximus zei toe in het volgende jaarverslag kunnen rapporteren over meldingen van klokkenluiders op groepsniveau.
Telenor	Governance: De onderneming heeft het onderwerp mensenrechten op gedegen wijze bij het bestuur belegd. Er wordt gestructureerd dialoog gevoerd met experts en stakeholders op dit thema.	Telenor publiceerde een document met geleerde lessen van haar vertrek uit Myanmar, wat tot stand kwam in samenwerking met experts en belanghebbenden. Daarnaast organiseerde de onderneming een Mensenrechten Expert Forum over verantwoorde toetreding en verkoop en rapporteerde het over de conclusies.

4.11.3. Tussentijdse evaluatie

TABEL 4.11.3.1 EVALUATIE

Toelichting		Doelstellingen			
KPI	Beschrijving	Doel	Wanneer?	Gerealiseerd?	Behaald?
Proces	Op basis van onze mijlpalen geven we een overzicht van de gezette stappen door Achmea IM. Deze KPI geeft daarmee inzicht of het proces voor de diverse engagements succesvol wordt doorlopen; van het voorbereidend onderzoek, het verzenden van de brieven tot de aantallen gesprekken die gevoerd zijn	Voor 100% van de bedrijven is het vooronderzoek afgerond.	Na 1 jaar	100%	ja
		Voor 100% van de bedrijven is de brief met doelstellingen verzonden.	Na 1 jaar	100%	ja
		Voor 90% van de bedrijven zijn minimaal 3 inhoudelijke contactmomenten geweest (niet alle bedrijven blijken ook na meerdere pogingen responsief).	Na 3 jaar	67%	nee
Impact	In deze KPI geven we aan of engagement inderdaad tot stappen van de onderneming heeft geleid, op basis van de vooraf gestelde doelen	60% van de bedrijven heeft één of meerdere stappen gezet op de geformuleerde doelstellingen	Na 3 jaar	50%	nee

4.12. Thematisch: Kleding en circulariteit

De kledingsector heeft momenteel een grote negatieve impact op milieu en klimaat. Dit komt door het gebruik van specifieke grondstoffen inclusief chemicaliën, het veroorzaken van CO₂-emissies, het grote watergebruik en watervervuiling. De sector veroorzaakt ongeveer 8 procent van de totale CO₂-emissies wereldwijd en gebruikt jaarlijks 93 biljoen liter water. Met name de bewerking van materialen en het kleuren van de stoffen, leidt tot veel watervervuiling. Maar vooral ook de relatief korte gebruiksduur van veel kleding zorgt voor een grote milieudruk. De kledingsector is nog verre van circulair en dit leidt tot enorme volumes aan afval, bestaande uit snel afgedankte - of zelfs onverkochte kleding. Per jaar belandt er 92 miljoen ton kledingafval op stortplaatsen. En als de verwachte groei van de kledingproductie, inclusief 'fast-fashion' doorzet, zal de hoeveelheid afval veroorzaakt door de sector tegen het einde van het decennium stijgen tot 134 miljoen ton per jaar. Kortom, de huidige, lineaire wijze waarop de kledingsector functioneert, betekent een grote belasting voor het milieu en een significant risico voor het klimaat en de menselijke gezondheid. Om de milieuproblemen in deze sector te verminderen, zal ze veel meer circulair moeten worden. Daartoe gaan wij in dit engagementthema het gesprek aan met belangrijke kledingproducenten en retailers in de beleggingsportefeuille.

4.12.1. Introductie thema

Doel van het thema

Doel van dit engagement programma is om de geselecteerde ondernemingen de nodige stappen te laten nemen om serieus de transitie van een lineaire naar een circulaire kledingsector in te zetten. We vragen daartoe het volgende van de geselecteerde ondernemingen:

TABEL 4.12.1.1 DOELSTELLINGEN KLEDING EN CIRCULARITEIT

Doelstelling	Indicatoren
Governance	De onderneming maakt de transitie naar een meer circulaire kledingsector onderdeel van de strategie. En de eindverantwoordelijkheid voor de voortgang is duidelijk belegd bij het bestuur van de onderneming
Beleid	De onderneming ontwikkelt adequaat beleid gericht op de transitie naar een circulaire economie. Onderdeel daarvan zijn concrete tijdgebonden doelen, met indicatoren waarop voortgang wordt gemeten en gerapporteerd
Implementatie & monitoring	De onderneming implementeert het beleid, meet de voortgang op basis van concrete indicatoren en rapporteert daarover in publieke rapportages
Samenwerking in de keten	De onderneming werkt samen met experts, sectorgenoten en andere relevante partijen, om kennis te ontwikkelen en te delen en daarmee de transitie te versnellen
Transparantie	De onderneming rapporteert transparant aan investeerders en andere belanghebbenden over kansen, risico's en de concrete voortgang naar een meer circulair business model en bedrijfsvoering

Bij het onderdeel 'governance' zullen we ook kijken of doelen met betrekking tot circulariteit onderdeel zijn van het beloningsbeleid van het bestuur van de onderneming. En we zullen vragen hoe de onderneming zich opstelt ten

aanzien van nieuwe wetgeving die de transitie naar meer circulair werken moet stimuleren en faciliteren. We rekenen op een constructieve houding van de ondernemingen in de sector ten aanzien van dergelijke nieuwe wetgeving.

Sustainable Development Goals

Dit thema sluit aan bij de volgende 'Sustainable Development Goals' (SDG's):

- SDG 12: Verzeker duurzame consumptie- en productiepatronen (12.2, 12.4, 12.5, 12.6)
- SDG 14: Behoud en maak duurzaam gebruik van oceanen, zeeën en maritieme hulpbronnen (14.1)

Voortgang thema

In het afgelopen halfjaar hebben we nog geen nieuwe gesprekken gevoerd met de ondernemingen in het thema. Wel volgden we ontwikkelingen op het gebied van rapportage over circulariteit in de kledingsector en spraken we met de 'Finance for Biodiversity Pledge' (FFB) over een mogelijke samenwerking op het gebied van engagement. De FFB gaat een collectief engagement met de kledingsector starten en daarin worden zeer waarschijnlijk ook ondernemingen opgenomen uit het engagement programma van Achmea IM. Dat kan een eventuele samenwerking interessant maken. We hebben enkele malen met de FFB gesproken en onze engagementdoelen gedeeld.

Vervolg

In de tweede helft van het jaar zullen we met de ondernemingen spreken.

4.12.2. Voortgang thema

Per eind juni 2024 laat het thema onderstaande voortgang op mijlpalen zien.

TABEL 4.12.2.1 MIJLPALLEN KLEDING EN CIRCULARITEIT

Onderneming	Land	Sector	ESG datapunt ¹	1	2	3	4	5	6
1 FAST RETAILING CO., LTD.	Japan	Detailhandel	AA						
2 Gildan Activewear Inc.	Canada	Textiel, kleding en luxeproducten	AA						
3 Hennes & Mauritz AB	Zweden	Detailhandel	AA						
4 Industria de Diseno Textil, S.A.	Spanje	Detailhandel	AA						
5 TJX Companies Inc	Verenigde Staten	Detailhandel	A						
6 V.F. Corporation	Verenigde Staten	Textiel, kleding en luxeproducten	AA						
7 Zalando SE	Duitsland	Detailhandel	AA						
8 adidas AG	Duitsland	Textiel, kleding en luxeproducten	AAA						

¹ MSCI ESG score

4.12.3. Tussentijdse evaluatie

TABEL 4.12.3.1 EVALUATIE

Toelichting		Doelstellingen			
KPI	Beschrijving	Doel	Wanneer?	Gerealiseerd?	Behaald?
Proces	Op basis van onze mijlpalen geven we een overzicht van de gezette stappen door Achmea IM. Deze KPI geeft daarmee inzicht of het proces voor de diverse engagements succesvol wordt doorlopen; van het voorbereidend onderzoek, het verzenden van de brieven tot de aantallen gesprekken die gevoerd zijn	Voor 100% van de bedrijven is het vooronderzoek afgerond.	Na 1 jaar	100%	ja
		Voor 100% van de bedrijven is de brief met doelstellingen verzonden.	Na 1 jaar	100%	ja
		Voor 90% van de bedrijven zijn minimaal 3 inhoudelijke contactmomenten geweest (niet alle bedrijven blijken ook na meerdere pogingen responsief).	Na 3 jaar	12%	nee
Impact	In deze KPI geven we aan of engagement inderdaad tot stappen van de onderneming heeft geleid, op basis van de vooraf gestelde doelen	60% van de bedrijven heeft één of meerdere stappen gezet op de geformuleerde doelstellingen	Na 3 jaar	0%	nee

4.13. ESG dialoog Nederland

Nederlandse beursgenoteerde ondernemingen hebben de speciale aandacht van Nederlandse institutionele beleggers, vanwege de directe sociaaleconomische belangen die de ondernemingsactiviteiten met zich mee brengen. Belangrijke strategische besluiten van Nederlandse beursgenoteerde ondernemingen, zoals fusies en overnames, kunnen significante effecten hebben op lokale werkgelegenheid, de concurrentiepositie van de onderneming en duurzame langetermijnwaardecreatie. Ook beloningsvoorstellen of (her)benoemingen van bestuurders leiden regelmatig tot maatschappelijke discussie. Wij hechten er dan ook grote waarde aan om op structurele wijze de dialoog te voeren met Nederlandse beursgenoteerde ondernemingen waar we in belegd zijn. Bij het voeren van de dialogen trekken wij zoveel mogelijk op in collectief verband, verenigd in Eumedion. ESG Nederland bestaat uit deze dialogen.

4.13.1. Achtergrond

Overzicht dialogen

In de eerste helft van 2024 is Achmea IM in Eumedion verband de dialoog aangegaan met de volgende Nederlandse beursgenoteerde ondernemingen:

TABEL 4.13.1.1 DIALOGEN MET NEDERLANDSE BEURSGENOTEERDE ONDERNEMINGEN H1 2024

Onderneming	Besproken onderwerpen
DSM - Firmenich	Belasting, beloning, klimaat en natuur.
ING	Aandeelhoudersvergadering, beloning.
KPN	Duurzame langetermijnwaardecreatie, externe accountant, sociaal en wet- en regelgeving.
Unilever	Beloning, plastics en strategie.
Wolters Kluwer	Beloning, duurzaamheid en wet- en regelgeving.

Eumedion heeft voorafgaand aan de start van het aandeelhoudersseizoen een speerpuntenbrief¹⁶ verstuurd naar Nederlandse beursgenoteerde ondernemingen. De onderwerpen in de speerpuntenbrief zijn:

- Beloningsbeleid
- Tax Governance Code

Afhankelijk van de onderneming en de actualiteiten zijn de gespreksonderwerpen per onderneming bepaald.

DSM-Firmenich

Met DSM-Firmenich (hierna: DSM) is besproken dat de mate van transparantie is verminderd bij het bepalen van de kortetermijndoelstellingen en de daadwerkelijke prestaties ten opzichte van deze doelstellingen in het beloningsverslag. Er is gevraagd naar toelichting. DSM gaf aan dat het startpunt voor de rapportage de Zwitserse praktijk is. Ze nemen de feedback en het verzoek om meer transparantie mee in overweging. Wat betreft het onderwerp belasting heeft DSM de Nederlandse praktijk als uitgangspunt genomen. DSM werkt eraan om meer landen op te nemen in het country-by-country tax report. We zijn hier voorstander van.

DSM heeft haar emissiereductiedoelstellingen voor scope 1, 2 en 3 en haar net-zero doelstelling ter verificatie voorgelegd aan het SBTi. Er is voor een absolute reductiedoelstelling gekozen, omdat dit minder gecompliceerd was dan een intensiteitsreductiedoelstelling. Dit is vanwege de diverse producten die DSM aanbiedt. DSM is voornemens om doelstellingen te formuleren op het gebied van natuur. De voortgang hiervan zal gemonitord worden.

ING

Met ING is gesproken over de verstoringen tijdens de jaarvergadering van vorig jaar en de stappen die ING heeft gezet om herhaling te voorkomen. Onder andere de controle op aanmeldingen is aangescherpt, evenals de beveiliging. Ook zijn gesprekken ingepland met stakeholders voorafgaand aan de vergadering om bepaalde onderwerpen te bespreken. ING ontving de reactie van bepaalde partijen dat hun doel aandacht vragen is voor een onderwerp, door middel van verstoringen, en niet om een oplossing te bewerkstelligen.

Gesproken is over de toekomstige mogelijkheid van virtuele vergaderingen en welke voorwaarden moeten worden vervuld om institutionele beleggers hier positief tegenover te laten staan. Besproken is dat de voorkeur altijd uitgaat naar een hybride vorm en dat volledig virtueel een uitzondering moet zijn als gevolg van een bijzondere situatie. Ook is aangegeven dat een vereiste is dat aandeelhouders bij een volledig virtuele vergadering dezelfde rechten hebben als bij een fysieke vergadering.

Eind 2023 spraken we met ING over de update van het beloningsbeleid. ING streeft ernaar om meer transparantie te creëren met betrekking tot de niet-financiële doelstellingen en prestatiebeoordeling. We hebben nogmaals aangegeven dat we graag zouden zien dat ING een CO₂ reductiedoelstelling opneemt in de beloning welke scope 1, 2 en 3 omvat.

KPN

KPN heeft een zeer heldere toelichting opgesteld omtrent het proces van de accountantswisseling. Het proces en de overwegingen die een rol hebben gespeeld, zijn zeer duidelijk en bondig gecommuniceerd. De belangrijkste risico's voor de duurzame langetermijnwaardecreatie van KPN zijn cybersecurity en geo politieke bewegingen. KPN

¹⁶ Focus-Letter-2024-DEF.pdf (eumedion.nl)

werkt hard om deze risico's te mitigeren. KPN ziet de eigen strategie en executie als beste manier om risico's af te dekken en groei te bewerkstelligen. Nu wordt er groots ingezet op de fiberconversie wat voor de langetermijn goede investeringen zijn.

KPN vond het gepast om naast een audit commissie een aparte ESG commissie op te zetten. KPN heeft haar 'strategiecommissie' omgevormd naar een 'ESG commissie'. ESG is volgens KPN een vast onderdeel van de strategie. Toezicht op de CSRD valt onder deze commissie. KPN heeft in voorbereiding op de CSRD een dubbele materialiteitsanalyse uitgevoerd. Het is veel werk en volgens KPN een ontdekkingsreis. De materiële onderwerpen worden opgenomen in een officieel CSRD verslag. De niet-materiële onderwerpen komen op een andere plek in de rapportage terug. Biodiversiteit is bijvoorbeeld geen materieel onderwerp, maar voor KPN wel degelijk een belangrijk onderwerp.

Er is gesproken over de incidentmeldingen benoemd in het jaarverslag. Deze werden met name veroorzaakt door agressief gedrag van klanten tegen medewerkers. We hebben geadviseerd om meer informatie te geven in het jaarverslag over de aard van deze incidenten. KPN heeft aangegeven hier naar te gaan kijken.

Genderdiversiteit in het bestuur is 50%, maar verder in de organisatie neemt de diversiteit af. KPN probeert via verschillende initiatieven aandacht te genereren voor technische banen. Bijvoorbeeld met het organiseren van een "girl's day" om technische opleidingen beter onder de aandacht te brengen bij vrouwelijke scholieren.

Unilever

Met Unilever is gesproken over de aanpassing van de strategie. Het lijkt een beweging te zijn van stakeholdermodel naar shareholdermodel. Het lijkt ook te impliceren dat rendement verbeterd moet worden, ten koste van duurzaamheidsinspanningen. Zo is het gewicht van duurzaamheid in de beloning naar beneden gebracht en is de ambitie op bepaalde ESG onderwerpen naar beneden gebracht. Unilever zelf ziet het niet als een trade-off tussen rendement en duurzaamheid. Zij denken dat er mogelijk een vertraging zit in de inspanningen van Unilever en de zichtbaarheid van de gevolgen hiervan op het rendement. Unilever heeft haar doelstellingen op het gebied van plastic aangepast, omdat het stelt nu meer realistisch te zijn in wat wel en niet haalbaar is. Volgens de Chair heeft het verlagen van de ambities geen gevolgen voor het behalen van de klimaatdoelstellingen. De ambities en strategie zouden nu beter op elkaar aansluiten. Unilever heeft onze zorgen niet weg kunnen nemen. Dit heeft geleid tot een tegenstem voor het klimaattransitieplan van de onderneming.

Wolters Kluwer

Wolters Kluwer vervangt het doel 'het buiten gebruik stellen van servers' in de korte termijnincentives door een procentuele vermindering van de ecologische kantoorvoetafdruk. Wolters Kluwer geeft aan dat ze met de ontmanteling van servers enorme vooruitgang hebben geboekt. Er valt weinig meer te ontmantelen. Om deze reden vonden ze het een goed moment om over te stappen naar de kantoorvoetafdruk. Het is gericht op scope 1 en 2. Ze vinden het te vroeg om zich ook te richten op scope 3. Er is meer inzicht nodig om hiervoor goede doelen te stellen. Wij zullen de voortgang monitoren.

Ook Wolters Kluwer heeft een dubbele materialiteitsanalyse uitgevoerd. Tijdens het uitvoeren van deze analyse zijn er veel gesprekken gevoerd met de accountant. Wolters Kluwer wil niet dat het een afvinkexercitie wordt en zal daarom ook 'deepdives' uitvoeren om onderwerpen uit te diepen. In het jaarverslag van 2023 heeft Wolters Kluwer over alle materiële onderwerpen, gerelateerd aan milieu en klimaat, gerapporteerd. Op het gebied van mensenrechten moet meer data worden verzameld.

4.14. Collectieve Initiatieven

Waar mogelijk en gewenst is SPH betrokken bij andere vormen van dialoog. Met andere beleggers worden dan bijvoorbeeld de krachten gebundeld voor een collectief engagement. Deze dialogen zijn vaker gericht op sectoren, specifieke onderwerpen (bijvoorbeeld remuneratie of CO₂-uitstoot) of overheden en andere regelgevende instanties.

4.14.1. Collectieve engagement initiatieven en investor statements

Hieronder bespreken we de investor statements die het afgelopen half jaar zijn ondertekend door SPH en collectieve dialogen waaraan SPH heeft deelgenomen. Daarnaast noemen we waar relevant ontwikkelingen rond eerder gesteunde collectieve dialogen en investor statements.

Investor statement over tabakspreventie

Verschillende (voornamelijk Amerikaanse) casino's staan binnen roken nog altijd toe. De potentiële gezondheidsrisico's van medewerkers en klanten door meeroken zijn zorgwekkend. Trinity Health, een Amerikaanse non-profit organisatie, zet zich daarom in om de sociale-, gezondheids- en milieurisico's van roken in casino's te mitigeren. Ondertekenaars van het investor statement roepen casino's op om maatregelen te nemen.

TABEL 4.14.1.1 OVERZICHT LOPENDE COLLECTIEVE ACTIVITEITEN SPH

Initiatief	Rol	Speerpunt	Samenwerking	Sinds
Investor statement over tabakspreventie	Investor statement	Gezondheid	Tobacco Free Portfolios	H1 2024
FAIRR engagementprogramma eiwittransitie	Investor statement en collectieve dialoog	Klimaat	Farm Animal Investment Risk & Return (FAIRR) initiative	H2 2023
Chemscore: engagementprogramma chemische producten	Collectieve dialoog	Natuur & Mileu	Aviva	H2 2022
Mentale gezondheid op de werkvloer	Investor statement en collectieve dialoog	Gezondheid; Arbeidsnormen	CCLA Investment Management	H2 2022
Longterm Investors in People's Health (LIPH)	Deelnemer	Gezondheid	ShareAction	H1 2022
Healthy markets initiative	Deelnemer	Gezondheid	ShareAction	H1 2021

4.15. Normatief: Mensenrechten

SPH is in het eerste halfjaar van 2024 met 2 ondernemingen een dialoog gestart over een (vermeende) mensenrechtenschending, zie onderstaande tabel.

**TABEL 4.15.1 GEÏNITIEERDE DIALOGEN
MENSENRECHTENSCHENDING H1 2024**

Onderneming	Gestart
Aecon Group Inc.	Q2 2024
UGI Corporation	Q2 2024

In dit hoofdstuk is een voortgangsoverzicht gegeven van alle mensenrechtencasussen die gedurende de rapportageperiode een mijlpaal- of statuswijziging hebben gerealiseerd en (op)nieuw geïnitieerde dialogen¹⁷. Escalatiemaatregelen (inclusief uitsluitingen) in normatieve dialogen zijn opgenomen in het sub-hoofdstuk [Escalatieoverzicht](#).

TABEL 4.15.2

Onderneming	Score	Start	Land	Plaats schending	1	2	3	4
Aecon Group Inc	8	01-04-2024	Canada	Canada				
Alphabet Inc. Class C	7	16-10-2023	Verenigde Staten	Frankrijk				
Amgen Inc.	8	17-07-2023	Verenigde Staten	Verenigde Staten				
Barclays PLC	4	17-10-2022	Verenigd Koninkrijk	Verenigd Koninkrijk				
China Gas Holdings Limited	8	15-02-2023	China	China				
Enel SpA	8	16-10-2023	Italië	Colombia				
Mattel, Inc.	8	16-10-2023	Verenigde Staten	Verenigde Staten				
Sociedad Quimica y Minera de Chile S.A. (SQM)	8	16-10-2023	Chili	Chili				
UBS Group AG	7	17-07-2023	Zwitserland	Frankrijk				
UGI Corporation	8	01-04-2024	Verenigde Staten	Verenigde Staten				
Vestas Wind Systems A/S	2	21-07-2021	Denemarken	Kenia				

4.15.1. Afgesloten dialogen

Barclays PLC

In maart 2024 werd duidelijk dat Barclays PLC beleid heeft aangenomen dat de betaling van eerlijke belastingen in het Verenigd Koninkrijk waarborgt. In 2009 heeft het bedrijf aandelen verkocht in Luxemburg en heeft zo belastinggeld van 1,8 miljard Britse pond niet hoeven te

betalen. Sinds april 2024 zijn er geen beschuldigingen meer van Britse autoriteiten over de zaak. Hoewel de door de onderneming genomen herstelmaatregelen in de gaten worden gehouden, is er op dit moment geen noodzaak voor verdere engagement. Het oordeel is aangepast van ORANJE naar GROEN (Score 4: De schending wordt geadresseerd).

¹⁷ De mijlpalen van de in deze rapportageperiode geïnitieerde dialogen worden als ongewijzigd weergegeven.

Vestas Wind Systems A/S

Vestas Wind Systems A/S kondigde in februari 2024 aan dat het de verkoop van haar 12,5 procent belang in het consortium Lake Turkana Wind Power Ltd. had afgerond. Het consortium wordt sinds 2012 door ngo's

beschuldigd van het schenden van het recht op vrije, voorafgaande en geïnformeerde toestemming (FPIC) van de inheemse bevolking in Kenia. Na de verkoop is het oordeel aangepast van ORANJE naar GROEN (Score 2: Historische betrokkenheid).

4.16. Normatief: Arbeidsnormen

SPH is in het eerste halfjaar van 2024 met 0 ondernemingen een dialoog gestart over een (vermeende) arbeidsnormschending.

In dit hoofdstuk is een voortgangsoverzicht gegeven van alle arbeidsnormencasussen die gedurende de rapportageperiode een mijlpaal- of statuswijziging hebben gerealiseerd en alle (op)nieuw geïnitieerde dialogen¹⁸. Escalatiemaatregelen (inclusief uitsluitingen) in normatieve dialogen zijn opgenomen in het sub-hoofdstuk [Escalatieoverzicht](#).

TABEL 4.16.1

Onderneming	Score	Start	Land	Plaats schending	1	2	3	4
Alphabet Inc.	8	16-10-2023	Verenigde Staten	Verenigde Staten				
Delta Air Lines, Inc.	8	16-10-2023	Verenigde Staten	Verenigde Staten				
Rede D'Or Sao Luiz SA	8	16-10-2023	Brazilië	Brazilië				
Ubisoft Entertainment SA	8	16-10-2023	Frankrijk	Canada				
Ubisoft Entertainment SA	8	16-10-2023	Frankrijk	Frankrijk				

¹⁸ De mijlpalen van de in deze rapportageperiode geïnitieerde dialogen worden als ongewijzigd weergegeven.

4.17. Normatief: Milieu

SPH is in het eerste halfjaar van 2024 met 2 ondernemingen een dialoog gestart over een (vermeende) milieunormschending, zie onderstaande tabel.

**TABEL 4.17.1 GEÏNITIEERDE DIALOGEN
MILIEUNORMSCHENDING H1 2024**

Onderneming	Gestart
Aecon Group Inc.	Q2 2024
Kinross Gold Corporation	Q2 2024

In dit hoofdstuk is een voortgangsoverzicht gegeven van alle milieucasussen die gedurende de rapportageperiode een mijlpaal- of statuswijziging hebben gerealiseerd en alle (op)nieuw geïnitieerde dialogen³⁹. Escalatiemaatregelen (inclusief uitsluitingen) in normatieve dialogen zijn opgenomen in het sub-hoofdstuk [Escalatieoverzicht](#).

TABEL 4.17.2

Onderneming	Score	Start	Land	Plaats schending	1	2	3	4
Aecon Group Inc	8	01-04-2024	Canada	Canada				
Alamos Gold, Inc.	8	17-07-2023	Verenigde Staten	Turkije				
Baker Hughes, a GE Company Class A	8	16-10-2023	Verenigde Staten	Australië				
Electricite de France SA	8	15-02-2023	Frankrijk	Italië				
Electricite de France SA	8	15-02-2023	Frankrijk	Brazilië				
Kinross Gold Corporation	7	01-04-2024	Canada	Chili				
Lundin Mining Corporation	8	16-10-2023	Canada	Chili				
Norfolk Southern Corporation	8	17-07-2023	Verenigde Staten	Verenigde Staten				
Saipem S.p.A.	8	16-10-2023	Italië	Australië				
Schlumberger NV	8	16-10-2023	Verenigde Staten	Australië				
Sociedad Quimica y Minera de Chile S.A. (SQM)	8	16-10-2023	Chili	Chili				
Stellantis NV	7	15-04-2022	Nederland	Verenigde Staten				
Subsea 7 S.A.	8	16-10-2023	Noorwegen	Australië				
The Chemours Company	8	17-07-2023	Verenigde Staten	Verenigde Staten				
United States Steel Corp	7	16-10-2023	Verenigde Staten	Verenigde Staten				

³⁹ De mijlpalen van de in deze rapportageperiode geïnitieerde dialogen worden als ongewijzigd weergegeven.

4.18. Normatief: Anti-corruptie

SPH is in het eerste halfjaar van 2024 met 1 ondernemingen een dialoog gestart over (vermeende) corruptie, zie onderstaande tabel.

**TABEL 4.18.1 GEÏNITIEERDE DIALOGEN
CORRUPTIE H1 2024**

Onderneming	Gestart
Meituan	Q1 2024

In dit hoofdstuk is een voortgangsoverzicht gegeven van alle anti-corruptiecasussen die gedurende de rapportageperiode een mijlpaal- of statuswijziging hebben gerealiseerd en alle (op)nieuw geïnitieerde dialogen²⁰. Escalatiemaatregelen (inclusief uitsluitingen) in normatieve dialogen zijn opgenomen in het sub-hoofdstuk [Escalatieoverzicht](#).

TABEL 4.18.2

Onderneming	Score	Start	Land	Plaats schending	1	2	3	4
Alphabet Inc.	8	16-10-2023	Verenigde Staten	Verenigde Staten	🚩	🚩	🚩	🚩
Baidu, Inc.	5	17-04-2023	China	Verenigde Staten	🚩	🚩	🚩	n.v.t.
Electricite de France SA	7	15-02-2023	Frankrijk	Frankrijk	🚩	🚩	🚩	n.v.t.
Hyundai Engineering & Construction Co. Ltd.	5	15-04-2022	Zuid-Korea	Indonesië	🚩	🚩	🚩	n.v.t.
Meituan	7	15-02-2024	Hong Kong	China	🚩	🚩	🚩	n.v.t.
Telefonaktiebolaget LM Ericsson	5	16-10-2023	Zweden	Indonesië	🚩	🚩	🚩	n.v.t.
Telefonaktiebolaget LM Ericsson	5	16-10-2023	Zweden	Vietnam	🚩	🚩	🚩	n.v.t.
Telefonaktiebolaget LM Ericsson	7	16-10-2023	Zweden	Vietnam	🚩	🚩	🚩	n.v.t.
Telefonaktiebolaget LM Ericsson	5	16-10-2023	Zweden	Saudi-Arabië	🚩	🚩	🚩	n.v.t.
Telefonaktiebolaget LM Ericsson	8	16-10-2023	Zweden	Irak	🚩	🚩	🚩	n.v.t.

4.18.1. Afgesloten dialogen

Baidu, Inc.

De dochteronderneming iQIYI, Inc. heeft in haar jaarverslag van 2023 aangegeven geen verdere verzoeken om informatie van de 'US Securities and Exchange Commission' (SEC) te hebben ontvangen, sinds het aanleveren van informatie in 2021. Deze informatie ging over de beschuldigingen van het verstrekken van misleidende financiële overzichten in de periode 2015-2019. Hoewel de door de onderneming genomen herstelmaatregelen in de gaten worden gehouden, is er op dit moment geen noodzaak voor verdere engagement. Het oordeel

is van aangepast van ORANJE naar GROEN (Score 5: Onder observatie).

HYUNDAI ENGINEERING & CONSTRUCTION Co., Ltd.

De onderneming verklaarde dat het haar compliance programma tegen omkoping en corruptie heeft versterkt, onder meer door het versterken van haar ethiek- en compliance managementsysteem en het uitvoeren van 'due diligence'. Dit als reactie op vermeende omkoping die heeft plaatsgevonden in de periode 2014-2019. Het zou gaan om een totaalbedrag van ruim 6 miljard Indonesische roepia

²⁰ De mijlpalen van de in deze rapportageperiode geïnitieerde dialogen worden als ongewijzigd weergegeven.

(~350 miljoen euro). Het oordeel is aangepast van ORANJE naar GROEN (Score 5: Onder observatie).

Telefonaktiebolaget LM Ericsson (3x)

Telefonaktiebolaget LM Ericsson (Ericsson) heeft schuldig verklaard inzake de schending van de 'Foreign Corrupt Practices Act' van de Verenigde Staten, nadat het Amerikaanse ministerie van Justitie had vastgesteld dat de onderneming tweemaal de uitgestelde vervolgingsovereenkomst (DPA) uit 2019 had geschonden. De DPA was onderdeel van een schikking om beschuldigingen van omkoping in Vietnam, Saudi-Arabië en Indonesië op te lossen. Dit zou gaan om tientallen miljoenen dollars. Als gevolg van de schuldverklaring heeft het ministerie van Justitie de onderneming een boete van ruim 200 miljoen dollar opgelegd en de door de DPA opgelegde samenwerkings-, rapportage- en nalevingsverplichtingen verlengd tot juni 2024. Hoewel de door de onderneming genomen herstelmaatregelen in de gaten worden gehouden, is er op dit moment geen noodzaak voor verdere engagement. Het oordeel aangepast van ORANJE naar GROEN (Score 5: Onder observatie).

4.19. Escalatieoverzicht

Geëscaleerde dialogen

De onderstaande tabel geeft de escalatiemaatregelen (inclusief uitsluitingen) weer die in de eerste helft van

2024 zijn genomen in zowel thematische als normatieve dialogen. De eerste helft van het jaar, waarin de meeste aandeelhoudersvergaderingen van ondernemingen in Europa, Japan en de Verenigde Staten plaatsvinden, is de drukste stemperiode.

TABEL 4.19.1

Onderneming	Reden van escalatie	Genomen maatregel ¹
Amazon.com, Inc.	Normatief, status rood (geverifieerde schending).	Er is 'tegen' de herbenoeming van de Chair gestemd.
Barrick Gold Corporation	Normatief, status oranje (vermeende schending). Dialoog loopt sinds 2009, maar nog steeds geen maatregelen genomen in Papa New Guinea.	Er is 'tegen' de herbenoeming van de Chair en Lead Director gestemd.
Hydro One	Thematisch, niet responsief.	Er is 'tegen' de herbenoeming van de Chair en CEO gestemd
Uber Technologies, Inc.	Normatief, status oranje (vermeende schending). Dialoog loopt sinds 2019, maar nog steeds geen maatregelen genomen.	Aandeelhoudersresolutie 'Driver Health & Safety' ingediend voor AVA 2024. 8% steun verkregen.

¹ Zie voor verdere duiding tegenstem het 'Voting Disclosure Systeem'

Uitgelichte escalaties

Uber

Eind 2023 diende wij opnieuw een aandeelhoudersresolutie in bij Uber over de veiligheid voor chauffeurs. In mei 2024, tijdens de aandeelhoudersvergadering van Uber, ontving deze resolutie wederom 9 procent steun. Dit betekent dat we de resolutie niet nog een keer mogen indienen. Proxy voting adviseurs ISS en Glass Lewis adviseerde helaas tegen onze resolutie, vanwege een 'Civil Rights Audit' die Uber in 2023 publiceerde. Wij blijven bij ons standpunt dat de veiligheidsrapportages en -audits van Uber, waarvoor geen onafhankelijke veiligheidsdeskundigen zijn geconsulteerd en die zich uitsluitend richten op de Amerikaanse markt, het management en de aandeelhouders niet in staat stellen de impact van haar beleid en acties effectief te evalueren. Wij

zien deze resolutie als een belangrijke stap in onze strategie om het onderwerp 'gezondheid' in verantwoord beleggen te bevorderen.

Te escalaren dialogen

In het derde kwartaal vindt het laagste aantal aandeelhoudersvergaderingen plaats. Hoofdzakelijk staan er tussentijdse benoemingen van bestuurders of goedkeuringen van overnames geagendeerd. In het vierde kwartaal vind in Australië en Nieuw-Zeeland de piek van het aandeelhoudersvergaderingen seizoen plaats. In de overige regio's is het een rustig kwartaal qua stemmen. Alle thematische en normatieve dialogen die in aanmerking komen voor escalatie zijn opgenomen in de onderstaande tabel.

TABEL 4.19.2

Onderneming	Reden van escalatie
Alibaba Group Holding Limited	Normatief, status oranje (vermeende schending). Dialoog loopt sinds 2021, maar onderneming is onvoldoende responsief.
Amazon.com, Inc.	Normatief, status rood (geverifieerde schending).
Barrick Gold Corporation	Normatief, status oranje. Dialoog loopt sinds 2009, maar nog steeds geen maatregelen genomen in Papa New Guinea.
Fukuyama Transporting	Thematisch, niet responsief in Klimaat en transport engagement.
G-III Apparel Group	Normatief, status oranje (vermeende schending). Geen reactie sinds Q3 2022. Geen stappen gezet.
Hydro One	Thematisch, niet responsief in Reductie CO ₂ -uitstoot engagement.
Levi Strauss & Co.	Normatief, status oranje (vermeende schending). Geen reactie sinds Q3 2022. Geen stappen gezet.
Uber Technologies, Inc.	Normatief, status oranje (vermeende schending). Dialoog loopt sinds 2019, maar nog steeds geen maatregelen genomen.
Valero	Thematisch, niet responsief in Reductie CO ₂ -uitstoot engagement.

5. Betrokken aandeelhouderschap: stemmen & corporate governance

SPH ziet het als haar plicht van haar stemrecht gebruik te maken om waar nodig en waar mogelijk het belang van SPH, haar deelnemers en de maatschappij te beschermen. De UNPRI en de UN Global Compact/OESO richtlijnen vormen bij het stembeleid van SPH het uitgangspunt. Voor de illiquide portefeuillecomponenten privaat vastgoed en infrastructuur heeft SPH geen eigen stemrecht. SPH belegt voor deze categorieën in fondsen waarbij de uitoefening van stemrecht of recht op posities in een RvC is uitbesteed aan de manager van deze beleggingen. SPH zal zich een beeld vormen van wat de huidige praktijk is bij deze beleggingen en in hoeverre dit strookt met de eigen MVB-overtuigingen.

Corporate governance, of goed ondernemingsbestuur, heeft betrekking op de verhoudingen tussen de verschillende actoren van een onderneming zoals de Raad van Bestuur (RvB), de Raad van Commissarissen (RvC), aandeelhouders en andere belanghebbenden. Rekenschap, transparantie en toezicht spelen hierbij een centrale rol. SPH belegt onder andere in beursgenoteerde ondernemingen en is daardoor ook aandeelhouder. Door actief gebruik te maken van aandeelhoudersrechten kan SPH invloed uitoefenen op de onderneming. Het gaat hierbij om het benoemen van bestuurders, het goedkeuren van jaarstukken en in sommige gevallen kan het zich uitspreken over het beloningsbeleid. SPH doet dit onder andere door deel te nemen aan de besluitvorming op de aandeelhoudersvergadering (stemmen). Door gebruik te maken van het stemrecht kunnen de beleggingsfondsen invloed uitoefenen op ondernemingen en invloed aanwenden om een betere corporate governance te stimuleren bij de ondernemingen. Een goede corporate governance draagt bij aan de lange termijn waardecreatie.

5.1. SPH als actief aandeelhouder

De Nederlandse Corporate Governance Code schrijft voor dat institutionele beleggers zoals pensioenfondsen een beleid moeten hebben ten aanzien van het stemmen op aandeelhoudersvergaderingen van beursgenoteerde ondernemingen waarin zij beleggen. Daarbij wordt van de institutionele belegger gevraagd om minstens eenmaal per jaar aan te geven hoe invulling wordt gegeven aan het stembeleid. Daarnaast stelt de Corporate Governance Code dat de institutionele belegger minimaal eenmaal per kwartaal moet aangeven hoe hij stemde op de aandeelhoudersvergaderingen. In bijlage 2 vindt u de volledige tekst van de relevante bepalingen voor institutionele beleggers van de Nederlandse Corporate Governance code.

SPH voldoet aan de bepalingen van de Corporate Governance Code. Op de website van SPH zijn de volgende documenten te vinden:

1. Stembeleid;
2. Stemverslag van de voorgaande kwartalen en het afgelopen halfjaar;
3. Rapportagetool waarbij gerapporteerd wordt hoe gestemd is per aandeelhoudersvergadering.

5.2. Stemgedrag SPH

Achtergrond

De eerste helft van het jaar is de drukste periode qua stemmen. De meeste aandeelhoudersvergaderingen van ondernemingen in Europa, Japan en de Verenigde Staten vinden namelijk in de eerste helft van het jaar plaats.

Aandeelhoudersvoorstellen

Dit jaar was er weer een stijging te zien van het aantal 'anti-ESG' gerelateerde aandeelhoudersvoorstellen, met name in de Verenigde Staten. Dit jaar werden deze voorstellen vaker dusdanig omschreven waardoor het op het eerste gezicht niet altijd duidelijk was of het een pro of anti ESG voorstel was. Doordat de aandeelhoudersvoorstellen afzonderlijk worden beoordeeld, worden de 'anti-ESG' voorstellen eruit gehaald en krijgen deze een 'tegen' stem.

Minder verstoringen aandeelhoudersvergaderingen
Ook dit jaar vonden er weer acties plaats tijdens aandeelhoudersvergaderingen door activisten die op deze wijze aandacht vragen voor hun doel. Ondernemingen hadden stappen gezet om verstoring van de vergaderingen te minimaliseren. Deze hadden effect en de vergaderingen waar acties plaatsvonden konden na korte onderbrekingen weer doorgang vinden. Nadeel van de aangepaste processen was dat het aanmelden voor een aandeelhoudersvergadering meer moeite en tijd kostte. En dat meerdere deadlines voor het inleggen van de stemmen een stuk strakker waren gesteld, wat een uitdaging vormde gezien de al korte tijdslijnen.

Stemactiviteiten van SPH

Wij stemden in het afgelopen halfjaar op **3.500 vergaderingen** op totaal **40.137 agendapunten**. Er wordt niet altijd met het management van de onderneming meegestemd. Er is **22% tegen het management gestemd**. Zie onderstaande voor een overzicht van de managementvoorstellen en de regionale verdeling van vergaderingen over H1 2024.

TABEL 5.2.1 MANAGEMENTVOORSTELLEN H1 2024

	Managementvoorstellen ¹	
	Totaal	% Tegen
Audit gerelateerd	2686	3%
Aandelen gerelateerd	2077	13%
Statuten gerelateerd	607	13%
Beloning	5248	28%
Benoemingen	20637	29%
Bestuurders gerelateerd	3572	11%
Duurzaamheid	101	0%
Klimaat	9	56%
Overig	181	10%
Geen research	173	98%
Niet-routinematig	256	4%
Routine	3469	4%
Sociaal	90	3%
Strategische transacties	238	20%
Overname gerelateerd	237	10%

¹ Zie de bijlagen voor een verdere beschrijving van de type voorstellen.

TABEL 5.2.2 REGIONALE VERDELING H1 2024

Land	Aantal
Australia	36

Austria	17
Bahamas	1
Belgium	32
Bermuda	33
Brazil	31
Canada	168
Cayman Islands	57
Chile	4
China	107
Colombia	4
Curacao	1
Cyprus	0
Czech Republic	1
Denmark	34
Faroe Islands	1
Finland	19
France	49
Germany	76
Gibraltar	1
Greece	5
Guernsey	6
Hong Kong	11
Hungary	1
India	45
Indonesia	11
Ireland	20
Isle of Man	1
Israel	57
Italy	55
Japan	569
Jersey	12
Luxembourg	14
Malaysia	16
Malta	4
Marshall Isl	3
Mauritius	1
Mexico	10
Netherlands	42
New Zealand	3

Norway	36
Poland	8
Portugal	7
Puerto Rico	4
Saudi Arabia	5
Singapore	36
South Africa	11
South Korea	41
Spain	31
Sweden	91
Switzerland	81
Taiwan	39
Thailand	17
Turkey	4
USA	1.383
United Arab Emirates	2
United Kingdom	144
Virgin Isl (UK)	2

Op de website van SPH kunt u via het Vote Disclosure Systeem vinden hoe we gestemd hebben per aandeelhoudersvergadering.

Achmea IM voert ons stembelid uit en past voor elke steminstructie het eigenop maat gemaakte stembelid toe. Achmea IM maakt bij het uitoefenen van stemrechten gebruik van het stemplatform en analyses van Institutional Shareholder Services (ISS). Het stembelid wordt doorlopend geactualiseerd op basis van wereldwijde trends op het gebied van corporate governance, ons stemgedrag bij controversiële agendapunten en overige actualiteiten.

Voordat de definitieve stem wordt uitgebracht analyseren we een selectie van de voorstellen op individuele basis. Het uiteindelijke besluit wordt genomen op basis van de specifieke feiten en omstandigheden van het agendapunt.

5.3. Agenderingsrecht aandeelhouders

Op aandeelhoudersvergaderingen kunnen aandeelhouders een voorstel agenderen, mits wordt voldaan aan de voorwaarden van het lokaal geldende agenderingsrecht. Deze aandeelhoudersresoluties kunnen onder meer betrekking hebben op de thema's milieu & gezondheid, mensenrechten, goed bestuur. In het afgelopen halfjaar hebben wij **717 aandeelhoudersresoluties** beoordeeld en onze stem uitgebracht.

Wij toetsen de afzonderlijke aandeelhoudersvoorstellen op inhoud, wenselijkheid, werkbaarheid en effect. Dat betekent dat wij niet in alle gevallen voor een resolutie zullen stemmen, ook al past deze binnen onze speerpunthema's.

TABEL 5.3.1 AANDEELHOUDERSVOORSTELLEN H1 2024

	Aandeelhoudersvoorstellen ¹	
	Totaal	% Tegen
Audit gerelateerd	59	31%
Statuten gerelateerd	19	53%
Beloning	41	51%
Corporate Governance	24	4%
Benoemingen	254	42%
Bestuurders gerelateerd	99	21%
Duurzaamheid	29	62%
Klimaat	39	21%
Overig	35	66%
Niet-routinematig	29	55%
Routine	48	75%
Sociaal	86	14%

¹ Zie de bijlagen voor een verdere beschrijving van de type voorstellen.

Resoluties Gezondheid

Eli Lilly and Company

Trinity Health heeft samen met andere co-filers een aandeelhoudersvoorstel ingediend bij Eli Lilly and Company waarin de onderneming wordt verzocht een rapport uit te brengen over het proces 'aanvragen van secundaire patenten' waarin de invloed van verlengde patent-exclusiviteit op de toegang tot producten wordt overwogen.

Het bestuur meent dat de aandeelhouders al voldoende informatie ontvangen en dat dit rapport onnodig is. Ook geeft de onderneming aan dat ze de noodzakelijke investeringen in nieuwe medicijnen niet zou kunnen doen, zonder de wettelijke bescherming die patentaanvragen biedt. Verlenging van het patent wordt volgens Eli Lilly gerechtvaardigd door het hoge aantal niet succesvolle

ontdekkingen van nieuwe medicijnen en de hoge kosten die ermee gemoeid zijn om een medicijn op de markt te brengen. Ook verwijst Eli Lilly naar haar 2030 duurzaamheidsdoelstellingen. De onderneming streeft ernaar om betaalbare medicijnen aan te bieden.

Het rapport zou meer transparantie bieden over de inspanningen van de onderneming om de risico's in verband met verlengde patent-exclusiviteit te mitigeren. Ook zou de informatie aandeelhouders meer zekerheid geven dat de initiatieven en praktijken van de onderneming voldoende bescherming bieden tegen potentiële financiële, juridische en operationele risico's. Om deze redenen heeft SPH 'voor' het aandeelhoudersvoorstel gestemd. Met 8,8% 'voor' stemmen is het aandeelhoudersvoorstel afgewezen.

Biodiversiteit

The Home Depot, Inc.

De indiener van de resolutie verzoekt Home Depot, een Amerikaanse keten van bouwmarkten, een beoordeling uit te voeren van de impact op en afhankelijkheid van biodiversiteit. De biodiversiteitsbeoordeling dient in lijn te zijn met het raamwerk van de Taskforce on Nature-related Financial Disclosure (TCFD), inclusief informatie over bestuur, strategie, risico- en impactbeheer, metrics en doelen.

De indiener stelt dat Home Depot aanzienlijk is blootgesteld aan biodiversiteitsrisico's en ontbossing. Hoewel de indiener de initiatieven van de onderneming op het gebied van circulariteit, verantwoord inkopen en consumentenbetrokkenheid erkent, heeft Home Depot nog geen strategie of beoordeling rondom biodiversiteit. Als tegengeluid stelt de raad van bestuur dat de bestaande inspanningen van de onderneming op het gebied van milieu-impact voldoende zinvol zijn om het biodiversiteitsrisico aan te pakken. De onderneming benadrukt dat het rekening houdt met biodiversiteit in zijn producten door verantwoord hout in te kopen en door biologisch tuinieren met inheemse planten aan te moedigen.

Home Depot heeft onlangs te maken gehad met kritiek en negatieve media-aandacht vanwege het importeren van illegale houtproducten. De gehele sector dient nog stappen te zetten rondom het aanpakken van de gevolgen voor de biodiversiteit, vooral als het gaat om regeneratie. Hoewel Home Depot geen stappen lijkt te zetten in de richting van regeneratieve inspanningen noch een tijdgebonden toezegging heeft gedaan om ontbossing te stoppen, lijkt Home Depot op één lijn te zitten met zijn branchegenoten op het gebied van biodiversiteitsbeoordelingen en transparantie.

SPH heeft 'voor' het voorstel gestemd omdat meer informatie aandeelhouders zou helpen om te beoordelen hoe de onderneming omgaat met de risico's die samenhangen met het verlies van biodiversiteit en om de voortgang goed te kunnen volgen. Het voorstel ontving 16% steun van de stemmen. Het voorstel is hiermee afgewezen.

Arbeidsrechten

Target Corporation

De indiener van de aandeelhoudersresolutie vraagt Target Corporation, een Amerikaanse warenhuiswinkelketen, een beleid op te stellen voor het betalen van een leefbaar loon. Dit betekent dat dit beleid bedoeld is om redelijkerwijs werknemers het minimumloon te bieden dat ze nodig hebben om in hun basisbehoeften te voorzien.

De raad van bestuur is van mening dat de beloning concurrerend is met concurrenten en dat daarmee de gevraagde loonsverhogingen niet nodig zijn. Target Corporation heeft tevens een minimumloon ingevoerd, het publiceert de resultaten van zijn analyse m.b.t. diversiteit en verschillen in beloning tussen mannen en vrouwen en het bestuur houdt effectief toezicht op zaken met betrekking tot personeelsbeheer. Het gevraagde leefbaar loon beleid is op dit moment in de sector nog niet een standaard gegeven.

Het officieel vaststellen van een leefbaar loon gaat echter ten goede komen aan de sector en overzicht creëren met betrekking tot het beheer van human capital. SPH heeft daarom 'voor' de resolutie gestemd. Het voorstel ontving 15% van de stemmen. Het voorstel is daarmee afgewezen.

Sociaal

Alphabet Inc.

De indieners van de resolutie vragen dat Alphabet Inc., het moederbedrijf van Google LLC en enkele andere technologieondernemingen, jaarlijks rapporteert over de risico's van desinformatie voor Alphabet en haar rol in het faciliteren hiervan via generatieve kunstmatige intelligentie (gAI). De indieners zijn bezorgd dat gAI een negatieve invloed kan hebben op mensenrechten en democratische processen als gevolg van desinformatie. Ze stellen dat Alphabet juridische, financiële en reputatierisico's kan lopen door de snelle inzet van gAI zonder de noodzakelijke risico analyses.

Het bestuur stelt dat de raamwerken voor ondernemingsrisico's een basis vormen voor het identificeren en beperken van door AI gegenereerde desinformatie en andere potentiële risico's. Het bestuur streeft voortdurend naar het identificeren en beperken van door AI gegenereerde desinformatie en wil de kwaliteit van AI-modellen en -toepassingen verbeteren door zowel pre-launch tests als doorlopende fine-tuning. De onderneming verwijst naar zijn AI-principes, voor het eerst gepubliceerd in 2018, als bewijs van zijn inzet voor "AI that is socially beneficial and built and tested for safety."

Hoewel aandeelhouders wellicht voldoende informatie hebben over het beleid en de processen van Alphabet, hebben aandeelhouders minder informatie over de doeltreffendheid van de inspanningen van de onderneming om zijn rol in misleidende/onjuiste informatie via gAI aan te pakken. Aandeelhouders hebben gezien de recente controverses, de mogelijkheid van rechtszaken en toenemende regelgeving baat bij een jaarlijkse beoordeling

van Alphabet's risicobeheer met betrekking tot het gebruik van AI. SPH heeft dan ook voor de resolutie gestemd. Het voorstel ontving 18% van de stemmen. Het voorstel is daarmee afgewezen.

6. Impactbeleggen

Impact beleggingen, ook wel beleggingen in oplossingen genoemd, zijn beleggingen die naast een financiële doelstelling ook een concreet meetbare maatschappelijke doelstelling hebben. In dit hoofdstuk rapporteren wij over de omvang van onze impact beleggingen en de gerealiseerde impact.

6.1. Zorgvastgoed

Wij hebben het initiatief genomen om een fonds op te zetten dat er volledig op is gericht om betaalbaar en duurzaam zorgvastgoed in Nederland te realiseren: het Apollo Zorgvastgoedfonds. Dit fonds investeert in zorgvastgoed, waaronder eerstelijnszorgcentra. De fondsmanager is lid van GRESB (benchmark voor duurzaam vastgoed) en heeft de UNPRI ondertekend.

SPH is er in geslaagd om het volledige initiële doelvermogen van EUR 80 miljoen te beleggen en heeft het fonds daarmee een goede start gegeven. Het Apollo Zorgvastgoedfonds heeft inmiddels meer geïnteresseerde partijen aangetrokken om zo haar impact te vergroten. Per medio 2024 was de totale omvang van het fonds EUR 230 miljoen. De investeringen van het fonds zijn onder te verdelen in drie categorieën: beschermd wonen, verpleegcomplexen en gezondheidscentra.

TABEL 6.1.1 OMVANG VAN HET FONDS

Beschermd wonen	Verpleegcomplexen	Gezondheidscentra
€ 24,400,000	€ 130,520,000	€ 75,175,000
2 objecten	12 objecten	14 objecten
122 woningen	518 studio's	78 praktijken
183 bewoners	518 bewoners	129.350 cliënten
		78 huisartsen

Naast de omvang en de opbouw van de portefeuille houden wij ook in de gaten wat de impact is op de zorgaanbieders (financierbaarheid, relatietermijn en tevredenheid) op de gebruikers (betaalbaarheid, tevredenheid en veiligheid) en op de omgeving (tevredenheid en duurzaamheid).

7. Bijlagen

7.1. Lijst van ondernemingen

7.1.1. Thematische Dialogen

Onderneming	Sector	Land van herkomst	Engagement omschrijving
1 adidas AG	Textiel, kleding en luxeproducten	Duitsland	Kleding en circulariteit
2 Ajinomoto Co., Inc.	Voedselproducten	Japan	Arbeidsomstandigheden in de voedingsmiddelenketen
3 Amgen Inc.	Biotechnologie	Verenigde Staten	Access to Healthcare
4 Anheuser-Busch InBev	Dranken	België	Goede Voeding
5 Aspen Pharmacare Holdings Ltd	Geneesmiddelen	Zuid Afrika	Access to Healthcare
6 Associated British Foods plc	Voedselproducten	Verenigd Koninkrijk	Goede Voeding
7 AstraZeneca PLC	Geneesmiddelen	Verenigd Koninkrijk	Access to Healthcare
8 Canadian National Railway Company	Spoortransport	Canada	Klimaat en Transport 2
9 Carlsberg A/S Class B	Dranken	Denemarken	Arbeidsomstandigheden in de voedingsmiddelenketen
10 Eli Lilly and Company	Geneesmiddelen	Verenigde Staten	Access to Healthcare
11 FAST RETAILING CO., LTD.	Detailhandel	Japan	Kleding en circulariteit
12 Firstgroup PLC	Spoortransport	Verenigd Koninkrijk	Klimaat en Transport 2
13 FMC Corporation	Chemicaliën	Verenigde Staten	Nature Action
14 Fukuyama Transporting Co Ltd	Wegtransport	Japan	Klimaat en Transport 2
15 Gildan Activewear Inc.	Textiel, kleding en luxeproducten	Canada	Kleding en circulariteit
16 Heidelberg Materials	Bouwmaterialen	Duitsland	Mensenrechten en Governance
17 Hennes & Mauritz AB	Detailhandel	Zweden	Kleding en circulariteit
18 Hydro One Ltd.	Elektriciteitsbedrijven	Canada	Reductie CO2 uitstoot
19 Industria de Diseno Textil, S.A.	Detailhandel	Spanje	Kleding en circulariteit
20 Industrias Penoles SAB de CV	Metaal & Mijnbouw	Mexico	Klimaatadaptatie en water
21 Infineon Technologies AG	Halfgeleiders & Halfgeleider Apparatuur	Duitsland	Klimaatadaptatie en water
22 Jazz Pharmaceuticals Plc	Geneesmiddelen	Verenigde Staten	Access to Healthcare
23 Kellanova	Voedselproducten	Verenigde Staten	Goede Voeding
24 Kimberly-Clark Corp	Huishoudelijke producten	Verenigde Staten	Afbouw plastic in verpakking van consumentengoederen

	Onderneming	Sector	Land van herkomst	Engagement omschrijving
25	L'Oreal SA	Persoonlijke verzorgingsproducten	Frankrijk	Afbouw plastic in verpakking van consumentengoederen
26	Marks and Spencer Group plc	Consumentengoederen Distributie & Retail	Verenigd Koninkrijk	Afbouw plastic in verpakking van consumentengoederen
27	Martin Marietta Materials, Inc.	Bouwmaterialen	Verenigde Staten	Reductie CO2 uitstoot
28	McDonald's Corp.	Hotels, restuarants en vrije tijd	Verenigde Staten	Goede Voeding
29	Mondelez International, Inc. Class A	Voedselproducten	Verenigde Staten	Arbeidsomstandigheden in de voedingsmiddelenketen
30	Newmont Corporation	Metaal & Mijnbouw	Verenigde Staten	Klimaatadaptatie en water
31	Nokia Oyj	Communicatieapparatuur	Finland	Mensenrechten en Governance
32	Norfolk Southern Corporation	Spoortransport	Verenigde Staten	Klimaat en Transport 2
33	Nutrien	Chemicaliën	Canada	Nature Action
34	ONEOK, Inc.	Olie, gas & brandstoffen	Verenigde Staten	Reductie CO2 uitstoot
35	PepsiCo, Inc.	Dranken	Verenigde Staten	Goede Voeding
36	Proximus SA de droit public	Telecommunicatie divers	België	Mensenrechten en Governance
37	Repsol SA	Olie, gas & brandstoffen	Spanje	Afbouw plastic in verpakking van consumentengoederen
38	Rio Tinto plc	Metaal & Mijnbouw	Verenigd Koninkrijk	Klimaatadaptatie en water
39	Sony Group Corporation	Producenten van huishoudelijke apparatuur	Japan	Mensenrechten en Governance
40	Southwest Airlines Co.	Luchtvaartmaatschappijen	Verenigde Staten	Reductie CO2 uitstoot
41	Steel Dynamics, Inc.	Metaal & Mijnbouw	Verenigde Staten	Reductie CO2 uitstoot
42	Telenor ASA	Telecommunicatie divers	Noorwegen	Mensenrechten en Governance
43	The Coca-Cola Company	Dranken	Verenigde Staten	Goede Voeding
44	TJX Companies Inc	Detailhandel	Verenigde Staten	Kleding en circulariteit
45	Uber Technologies, Inc.	Passiersvervoer	Verenigde Staten	Klimaat en Transport 2
46	Umicore	Chemicaliën	België	Reductie CO2 uitstoot
47	Union Pacific Corporation	Spoortransport	Verenigde Staten	Klimaat en Transport 2
48	V.F. Corporation	Textiel, kleding en luxeproducten	Verenigde Staten	Kleding en circulariteit
49	Valero Energy Corporation	Olie, gas & brandstoffen	Verenigde Staten	Reductie CO2 uitstoot
50	Vanguard International Semicon	Halfgeleiders & Halfgeleider Apparatuur	Taiwan	Klimaatadaptatie en water
51	Vodafone Group Plc	Mobiele telecommunicatie	Verenigd Koninkrijk	Mensenrechten en Governance
52	Werner Enterprises Inc	Wegtransport	United States	Klimaat en Transport 2
53	Zalando SE	Detailhandel	Duitsland	Kleding en circulariteit

7.1.2. Normatieve Dialogen

	Onderneming	Dialogoog geïnitieerd	Normschending
1	Aecon Group Inc	1-4-2024	Mensenrechten

Onderneming	Dialogo geïnitieerd	Normschending
Aecon Group Inc	1-4-2024	Milieu
2 Alamos Gold, Inc.	17-7-2023	Milieu
3 Alibaba Group Holding Limited	17-4-2023	Corruptie
4 Alphabet Inc.	16-10-2023	Arbeidsnormen
Alphabet Inc.	16-10-2023	Corruptie
5 Alphabet Inc. Class C	15-7-2021	Arbeidsnormen
Alphabet Inc. Class C	16-10-2023	Mensenrechten
6 Amazon.com, Inc.	15-7-2022	Arbeidsnormen
Amazon.com, Inc.	15-7-2022	Arbeidsnormen
Amazon.com, Inc.	15-7-2022	Arbeidsnormen
Amazon.com, Inc.	15-7-2022	Arbeidsnormen
Amazon.com, Inc.	15-7-2022	Arbeidsnormen
Amazon.com, Inc.	15-7-2022	Corruptie
7 AmerisourceBergen Corporation	15-1-2020	Mensenrechten
8 Amgen Inc.	17-7-2023	Mensenrechten
9 Anheuser-Busch InBev	15-7-2022	Arbeidsnormen
10 Baidu, Inc.	17-4-2023	Corruptie
11 Baker Hughes, a GE Company Class A	16-10-2023	Milieu
12 Banglalink Digital	15-10-2021	Arbeidsnormen
13 Barclays PLC	17-10-2022	Mensenrechten
14 Barrick Gold Corporation	15-7-2022	Mensenrechten
Barrick Gold Corporation	15-7-2022	Mensenrechten
Barrick Gold Corporation	15-7-2022	Milieu
Barrick Gold Corporation	15-7-2022	Milieu
15 Bunge Limited	17-4-2023	Milieu
16 Cardinal Health, Inc.	15-1-2020	Mensenrechten
17 Cargill, Inc.	15-10-2021	Milieu
18 China Gas Holdings Limited	15-2-2023	Mensenrechten
19 China Molybdenum Co., Ltd.	15-4-2022	Arbeidsnormen
20 Coca-Cola Amatil Limited	15-10-2022	Arbeidsnormen
21 Consolidated Edison, Inc.	17-4-2023	Milieu
22 CoreCivic, Inc.	15-7-2022	Arbeidsnormen
CoreCivic, Inc.	15-7-2022	Mensenrechten
23 Delta Air Lines, Inc.	16-10-2023	Arbeidsnormen
24 Electricite de France SA	15-2-2023	Corruptie
Electricite de France SA	15-2-2023	Milieu
Electricite de France SA	15-2-2023	Milieu
25 Endo International Plc	15-1-2020	Mensenrechten
26 Enel SpA	16-10-2023	Mensenrechten

Onderneming	Dialogo geïnitieerd	Normschending
27 Equitrans Midstream Corporation	17-4-2023	Milieu
28 Experian PLC	17-4-2023	Mensenrechten
29 Export-Import Bank of India	15-1-2022	Milieu
30 FAST RETAILING CO., LTD.	15-4-2022	Arbeidsnormen
31 Fortescue Metals Group Ltd.	15-2-2023	Arbeidsnormen
32 G-III Apparel Group Ltd	15-7-2022	Arbeidsnormen
33 Golden Agri-Resources Ltd	15-4-2021	Mensenrechten
Golden Agri-Resources Ltd	15-4-2021	Mensenrechten
34 Hankook Tire & Technology Co., Ltd.	15-7-2022	Arbeidsnormen
35 Hino Motors, Ltd.	15-2-2023	Milieu
36 Hon Hai Precision Industry Co., Ltd.	15-10-2020	Arbeidsnormen
37 HUGO BOSS AG	15-4-2022	Arbeidsnormen
HUGO BOSS AG	15-4-2022	Arbeidsnormen
38 Hyundai Engineering & Construction Co. Ltd.	15-4-2022	Corruptie
39 Johnson & Johnson	15-1-2020	Corruptie
40 Kinross Gold Corporation	1-4-2024	Milieu
41 Kobe Steel, Ltd.	17-10-2022	Milieu
42 Kohl's Corporation	15-4-2022	Arbeidsnormen
43 Korian SA	15-4-2022	Mensenrechten
44 Lands' End Inc	15-7-2022	Arbeidsnormen
45 Lens Technology Co., Ltd.	15-7-2021	Arbeidsnormen
46 Levi Strauss & Co.	15-4-2022	Arbeidsnormen
47 LG Chem Ltd.	15-10-2022	Mensenrechten
48 LG Electronics, Inc.	15-7-2022	Arbeidsnormen
49 Loomis AB	17-10-2022	Arbeidsnormen
50 Lundin Mining Corporation	16-10-2023	Milieu
51 Macy's Inc	15-4-2022	Arbeidsnormen
52 Mattel, Inc.	16-10-2023	Mensenrechten
53 MAXIMUS, Inc.	15-4-2020	Arbeidsnormen
54 McKesson Corp.	15-1-2020	Mensenrechten
55 Meituan	15-2-2024	Corruptie
56 Meta Platforms, Inc.	28-3-2019	Mensenrechten
Meta Platforms, Inc.	15-7-2021	Arbeidsnormen
Meta Platforms, Inc.	15-7-2021	Arbeidsnormen
57 MMC Norilsk Nickel PJSC	15-7-2020	Milieu
58 Norfolk Southern Corporation	17-7-2023	Milieu
59 Nutrien Ltd.	15-1-2022	Mensenrechten
Nutrien Ltd.	15-1-2022	Milieu
60 Pegatron Corp	15-1-2021	Arbeidsnormen

	Onderneming	Dialogo geïnitieerd	Normschending
61	Petroleos Mexicanos SA	15-10-2021	Milieu
62	Petróleos Mexicanos SA	15-10-2021	Milieu
63	PVH Corp.	15-4-2022	Arbeidsnormen
64	Rede D'Or Sao Luiz SA	16-10-2023	Arbeidsnormen
65	Repsol SA	15-10-2022	Mensenrechten
	Repsol SA	15-10-2022	Milieu
66	Saipem S.p.A.	16-10-2023	Milieu
67	Schlumberger NV	16-10-2023	Milieu
68	Sienna Senior Living, Inc.	15-10-2020	Mensenrechten
69	SNC-Lavalin Group, Inc.	15-1-2021	Mensenrechten
	SNC-Lavalin Group, Inc.	15-1-2021	Milieu
70	Sociedad Quimica y Minera de Chile S.A. (SQM)	16-10-2023	Mensenrechten
	Sociedad Quimica y Minera de Chile S.A. (SQM)	16-10-2023	Milieu
71	Sony Group Corporation	15-10-2022	Arbeidsnormen
72	Stellantis NV	15-4-2022	Milieu
73	Subsea 7 S.A.	16-10-2023	Milieu
74	Target Corporation	15-4-2022	Arbeidsnormen
75	Telefonaktiebolaget LM Ericsson	16-10-2023	Corruptie
	Telefonaktiebolaget LM Ericsson	16-10-2023	Corruptie
	Telefonaktiebolaget LM Ericsson	16-10-2023	Corruptie
	Telefonaktiebolaget LM Ericsson	16-10-2023	Corruptie
	Telefonaktiebolaget LM Ericsson	16-10-2023	Corruptie
76	Teva Pharmaceutical Industries Ltd.	15-1-2020	Mensenrechten
77	Texhong Textile Group Ltd	15-7-2022	Arbeidsnormen
78	The Brinks Company	15-1-2022	Arbeidsnormen
79	The Chemours Company	17-7-2023	Milieu
80	The Coca-Cola Company	15-10-2022	Arbeidsnormen
	The Coca-Cola Company	15-10-2022	Arbeidsnormen
81	The GEO Group, Inc.	15-7-2022	Arbeidsnormen
	The GEO Group, Inc.	15-7-2022	Mensenrechten
82	Tokyo Gas Co., Ltd.	15-2-2023	Milieu
83	Toyota Motor Corp.	15-2-2023	Milieu
84	Uber Technologies, Inc.	15-7-2021	Arbeidsnormen
	Uber Technologies, Inc.	15-7-2021	Arbeidsnormen
	Uber Technologies, Inc.	15-7-2021	Mensenrechten
85	Ubisoft Entertainment SA	16-10-2023	Arbeidsnormen
	Ubisoft Entertainment SA	16-10-2023	Arbeidsnormen
86	UBS AG	15-10-2021	Mensenrechten

Onderneming	Dialogo geïnitieerd	Normschending
87 UBS Group AG	17-7-2023	Mensenrechten
88 UGI Corporation	1-4-2024	Mensenrechten
89 United States Steel Corp	16-10-2023	Milieu
90 Universal Electronics Inc.	15-1-2022	Arbeidsnormen
91 Urban Outfitters	15-4-2022	Arbeidsnormen
92 Verizon Communications, Inc.	15-10-2022	Arbeidsnormen
93 Vestas Wind Systems A/S	15-7-2021	Mensenrechten
94 Wilmar International Limited	15-1-2020	Milieu

7.2. Uitgangspunten van het Global Compact van de Verenigde Naties

Het UN Global Compact verlangt van bedrijven dat zij binnen hun invloedssfeer een aantal kernwaarden op het gebied van mensenrechten, arbeidsnormen, milieu en anticorruptie omarmen, ondersteunen en uitoefenen. Bedrijven die het VN Global Compact initiatief onderschrijven, verbinden zich ertoe de onderstaande doelstellingen en waarden te steunen bij het uitvoeren van hun activiteiten:

Mensenrechten

1e principe: Bedrijven dienen binnen de eigen invloedssfeer de internationaal vastgelegde mensenrechten te ondersteunen en te respecteren; en

2e principe: er voor te zorgen dat zij niet medeplichtig zijn aan schendingen van de mensenrechten.

Arbeidsnormen

3e principe: Bedrijven dienen de vrijheid van vakvereniging en de effectieve erkenning van het recht op collectieve onderhandelingen te handhaven;

4e principe: alle vormen van verplichte en gedwongen arbeid te elimineren;

5e principe: zich in te spannen voor de effectieve afschaffing van kinderarbeid; en

6e principe: discriminatie met betrekking tot werk en beroep te bestrijden.

Milieu

7e principe: Bedrijven dienen het voorzichtigheidsbeginsel te hanteren met betrekking tot milieukwesties;

8e principe: initiatieven te ondernemen om grotere verantwoordelijkheid op milieugebied te bevorderen; en

9e principe: de ontwikkeling en verspreiding van milieuvriendelijke technologieën te stimuleren.

Anticorruptie

10e principe: Bedrijven dienen alle vormen van corruptie, inclusief afpersing en omkoping, tegen te gaan.

De principes van het UN Global Compact zijn gebaseerd op internationale verdragen, onder andere afgeleid van de Universele verklaring van de rechten van de mens, de verklaring van de Internationale Arbeidsorganisatie (ILO) inzake de fundamentele arbeidsrechten, en van de verklaring van Rio met betrekking tot milieu en ontwikkeling.

7.3. Relevante bepalingen Nederlandse Corporate Governance Code (2022 versie)

Principe 4.1 De algemene vergadering

De algemene vergadering kan een zodanige invloed uitoefenen op het beleid van het bestuur en de raad van commissarissen van de vennootschap, dat zij een volwaardige rol speelt in het systeem van checks and balances binnen de vennootschap. Goede corporate governance veronderstelt een volwaardige deelname van aandeelhouders aan de besluitvorming in de algemene vergadering.

Relevante best practice bepalingen

4.1.1 Het toezicht van de raad van commissarissen op het bestuur omvat mede het toezicht op de verhouding met aandeelhouders.

4.1.5 Indien een aandeelhouder een onderwerp op de agenda heeft laten plaatsen, licht hij dit ter vergadering toe en beantwoordt hij zo nodig vragen hierover.

4.1.6 Een aandeelhouder oefent het agenderingsrecht slechts uit nadat hij daaromtrent in overleg is getreden met het bestuur. Wanneer één of meer aandeelhouders het voornemen hebben de agendering te verzoeken van een onderwerp dat kan leiden tot wijziging van de strategie van de vennootschap, bijvoorbeeld door het ontslag van één of meer bestuurders of commissarissen, wordt het bestuur in de gelegenheid gesteld een redelijke termijn

in te roepen om hierop te reageren (de responstijd). De mogelijkheid van het inroepen van de responstijd geldt ook voor een voornemen als hiervoor bedoeld dat strekt tot rechterlijke machtiging voor het bijeenroepen van een algemene vergadering op grond van artikel 2:110 BW. De desbetreffende aandeelhouder respecteert de door het bestuur ingeroepen responstijd, bedoeld in best practice bepaling 4.1.7.

Principe 4.3 Uitbrengen van stemmen

Deelname van zoveel mogelijk aandeelhouders aan de besluitvorming in de algemene vergadering is in het belang van de checks and balances van de vennootschap. De vennootschap stelt, voor zover het in haar mogelijkheid ligt, aandeelhouders in de gelegenheid op afstand te stemmen en met alle (andere) aandeelhouders te communiceren

Relevante best practice bepalingen

4.3.1 Aandeelhouders, waaronder institutionele beleggers (pensioenfondsen, verzekeraars, beleggingsinstellingen, vermogensbeheerders), oefenen hun stemrecht geïnformeerd en naar eigen inzicht uit. Institutionele beleggers die gebruik maken van stemadviseurs (i) stimuleren dat deze stemadviseurs bereid zijn met de vennootschap in dialoog te gaan omtrent hun stembeleid, stemrichtlijnen en stemadviezen, en (ii) zorgen ervoor dat hun stemmen in lijn met hun eigen stembeleid worden uitgebracht.

4.3.5 Institutionele beleggers geven invulling aan principe 4.4 (Aandeelhouders, waaronder institutionele beleggers, onderkennen het belang van een strategie gericht op duurzame lange termijn waardecreatie van de vennootschap en de met haar verbonden onderneming) bij het opstellen van hun betrokkenheidsbeleid. Institutionele beleggers plaatsen hun betrokkenheidsbeleid op hun website.

4.3.6 Institutionele beleggers plaatsen ten minste jaarlijks op hun website een verslag van de uitvoering van hun betrokkenheidsbeleid. Daarin wordt in ieder geval een algemene beschrijving gegeven van hun stemgedrag, alsmede een toelichting op de belangrijkste stemmingen en het gebruik van de diensten van stemadviseurs. Daarnaast brengen institutionele beleggers ten minste eenmaal per kwartaal op hun website verslag uit of en hoe zij als aandeelhouder hebben gestemd, per individuele vennootschap en per stempunt. In het verslag geven institutionele beleggers inzicht in de kernpunten van de dialogen die zij met vennootschappen hebben gevoerd.

7.4. Categorieën voorstellen aandeelhoudersvergaderingen

TABEL 7.4.1

Categorie	Toelichting
Aandelen gerelateerd	O.a. uitgifte aandelen, speciale rechten, share classes
Audit gerelateerd	O.a. benoeming accountants, accountant fees
Beleggingsfondsen	Bepalingen omtrent beleggingsfondsen
Beloning	O.a. beloningsbeleid, beloning zelf, say on pay enz
Benoemingen	O.a. benoeming RvB, RvC
Bestuurders gerelateerd	O.a. benoeming commissies, beloning commissies, aanpassen termijn bestuurders, enz
Corporate Governance	O.a. aanpassen aandeelhoudersrechten, stembepalingen
Duurzaamheid	O.a. duurzaamheidsonderwerpen zoals rapportages, verantwoordelijkheid. Met name aandeelhoudersvoorstellen op het gebied van duurzaamheid bevat zowel klimaat als sociaal mix.
Klimaat	Say on Climate en aandeelhoudersvoorstellen op het gebied van klimaat
Niet-routinematig	O.a. proxy contest kosten, speciale rapporten, additionele allocatie
Overig	
Geen research	Agendapunten waar geen onderliggende documentatie voor aanwezig is vanuit de onderneming
Overname gerelateerd	O.a. Aanpassen statuten tegen overname, supermajority vote instellen, control shares
Routine	O.a. AGM bepalingen, dividend, belasting
Sociaal	O.a. goedkeuring donaties goede doelen, politieke donaties en aandeelhoudersvoorstellen op het gebied van Sociaal
Statuten gerelateerd	O.a. aanpassen van de statuten
Strategische transacties	O.a. fusie overeenkomst, verkoop van assets

7.5. Toelichting Implementatie ESG Due Diligence

Als ondertekenaar van het IMVB-convenant voor pensioefondsen maakt SPH een gepaste, zorgvuldige inschatting (due diligence) van de risico's in relatie tot bedrijven waarin wordt belegd. Er wordt met name gekeken of deze bedrijven zich houden aan maatschappelijk verantwoord ondernemingsgedrag (responsible business conduct). Periodiek voert SPH een screening uit op de bedrijven in haar beleggingsportefeuille om te onderzoeken of zij zich schuldig maken aan het schenden van internationale normen of dat er sprake is van potentiële schending daarvan. De ESG due diligence screening die SPH uitvoert is erop gericht om de negatieve impact op duurzaamheidsfactoren (dus negatieve impact voor samenleving en milieu in de beleggingsportefeuille en bij potentiële beleggingen) te identificeren en analyseren.

ESG due diligence cyclus²¹

Stap 1 – Integreer maatschappelijk verantwoord ondernemen in beleid en managementsystemen
Als belegger onderschrijft SPH de ESG due diligence-stappen conform het OESO-richtsnoer.²² Wij streven via onze beleggingen naar (maatschappelijke) lange termijn waardecreatie en identificeren en beoordelen aan de hand van een ESG due diligence screening de daadwerkelijke en potentiële negatieve impact in de beleggingsportefeuille. Deze ESG due diligence screening wordt uitgevoerd door Achmea Investment Management op basis van informatie van ESG-dataprovider ISS ESG.

Stap 2 – Identificeer en beoordeel negatieve gevolgen; en Stap 6 – Zorg voor herstelmaatregelen of werk hieraan mee

Bij het screenen van onze beleggingsportefeuille (aandelen en bedrijfsobligaties) worden (potentiële) negatieve impacts op samenleving en milieu geïdentificeerd. Hierbij wordt gekeken naar de impact van het gedrag van de onderneming op de samenleving en/of milieu en de ernst, schaal en onomkeerbaarheid van de schending. De uitkomsten van deze ESG due diligence screening worden

²¹ Handreiking Prioriteiten Stellen in ESG Due Diligence. Zie: <https://www.imvoconvenanten.nl/-/media/imvo/files/verzekeringssector/prioriteiten-stellen-in-ESG-due-diligence.pdf?la=nl&hash=C837DAE4C2D99A1E9B788C6BDC475569>

²² <https://mneguidelines.oecd.org/RBC-for-Institutional-Investors.pdf>: "Responsible business conduct for institutional investors"

gecategoriseerd naar thematische aandachtgebieden en beoordeeld op de mate van betrokkenheid van de onderneming en het effect op de samenleving of het milieu. De onderneming krijgt bij de beoordeling een kwalificatie van rood, oranje of groen op basis van de informatie van ISS ESG. Deze kwalificatie wordt vervolgens gebruikt bij de prioritering bij de thematisch aandachtsgebieden. Naast gezondheid en klimaat zijn de thematisch aandachtsgebieden voor SPH gerelateerd aan mensenrechten, arbeidsnormen, milieu en anti-corruptie. Ondernemingen die zich niet houden aan deze normen worden als (potentieel) risicovol beschouwd voor de samenleving of het milieu. Wanneer ondernemingen waarin wij beleggen negatieve impact hebben veroorzaakt c.q. daaraan hebben bijgedragen, verlangen wij dat zij herstelmaatregelen uitvoeren en/of benadeelden compensatie bieden c.q. daaraan bijdragen (Stap 6). Dit is een integraal onderdeel van het engagement proces. Zie ook stap 3.

Stap 3 – Stop, voorkom of beperk negatieve gevolgen

Wanneer ondernemingen in onze beleggingsportefeuille (potentieel) negatieve impact veroorzaken of dreigen te veroorzaken gebruiken wij onze invloed om deze negatieve impact te voorkomen en/of te mitigeren en indien nodig om herstelmaatregelen en/of compensatie mogelijk te maken. Dit doen wij via engagement, waar nodig en mogelijk oefenen we extra invloed uit door te stemmen op aandeelhoudersvergaderingen.

Stap 4 – Monitor praktische toepassingen en resultaten

De voortgang en impact van ons engagementbeleid ten aanzien van de geïdentificeerde negatieve impact wordt gemonitord via een halfjaarlijkse rapportage.

Stap 5 – Communiceer hoe gevolgen worden aangepakt

In het MVB Halfjaarverslag legt SPH verantwoording af over de maatregelen die worden genomen om de (potentiële) negatieve impact op samenleving en milieu die in dit proces zijn geïdentificeerd te mitigeren. Dit gebeurt via de toelichting op de MVB-instrumenten zoals engagement, stemmen en uitsluiten.

7.6. Begrippen- en afkortingenlijst

Begrip	Uitleg
CO ₂ -voetafdruk	Met behulp van een CO ₂ -voetafdruk verkrijgt een organisatie inzicht in de totale uitstoot van broeikasgassen, veroorzaakt door de organisatie, een proces of een product.
Asset management	het professionele beheer van vermogens van particulieren en instituten gericht op het realiseren van een optimaal beleggingsresultaat.
Best in-class	De best in class-benadering voor sustainable investing betekent beleggen in ondernemingen die binnen hun sector vooroplopen op het gebied van voldoen aan ESG-criteria.
Corporate Governance	Het geheel van regels, praktijken en processen op basis waarvan een onderneming wordt bestuurd en het management wordt gecontroleerd. Corporate governance heeft betrekking op goede bestuurspraktijken en de basisprincipes, rechten, verantwoordelijkheden en verwachtingen van de directie van een organisatie. Een goed gestructureerd corporate governance-systeem stemt de belangen van alle belanghebbenden binnen een onderneming, zoals aandeelhouders, het management, klanten, leveranciers, financiers, de overheid en de gemeenschap, op elkaar af. Zo'n systeem ondersteunt de langetermijnstrategie van een onderneming.
Engagement	Een actieve dialoog tussen beleggers en ondernemingen op het gebied van milieu, maatschappij en corporate governance. Het aangaan van de dialoog met ondernemingen in de beleggingsportefeuille is een belangrijk instrument om financiële-, sociale en milieu risico's te beheersen, kansen te benutten en daarnaast positieve maatschappelijke impact te behalen.
ESG-integratie	De structurele integratie van informatie over factoren op het gebied van ESG in het besluitvormingsproces voor beleggingen. Duurzame beleggers geloven dat duurzaamheid een materiële impact heeft op het resultaat van ondernemingen. Rekening houden met financieel relevante duurzaamheidsinformatie leidt dan ook tot betere beleggingsbeslissingen.
Fiduciair management	Uitbesteding van werkzaamheden op het gebied van vermogensbeheer.
Leefbaar loon	Een leefbaar loon is een loon waarmee een werknemer kan voorzien in basisbehoeftes van zijn of haar gezin; van voeding, gezondheidszorg, kleding, huisvesting tot scholing.
Normatieve dialoog	Het Normatieve Engagement heeft als doel structurele schendingen van UN Global Compact principes, OESO richtlijnen voor Multinationale ondernemingen of UN Guiding Principles on Business & Human Rights te stoppen en te voorkomen. Structurele schendingen van deze normen vergroten het risico op nadelige gevolgen voor de onderneming, haar directe omgeving zoals lokale gemeenschappen of het milieu en voor andere belanghebbenden.
Proxy voting	Stemmen op Algemene Vergaderingen van Aandeelhouders is voor actieve aandeelhouders een manier om de corporate governance of de activiteiten van een onderneming te beïnvloeden. De resultaten van stemmingen tijdens AVA's worden openbaar gemaakt. Als aandeelhouders tegen een voorstel stemmen, moet een onderneming maatregelen nemen. Proxy voting betekent stemmen bij volmacht. In Angelsaksische landen gebruikelijk systeem waarbij aandeelhouders op de vergadering van aandeelhouders kunnen stemmen zonder naar de vergadering toe gaan. Vaak wordt via online platformen een stem uitgebracht.
Remuneratiecommissie	Commissie die is samengesteld uit leden van de RvC die voorstellen doet aan de RvC over beloning en de overige arbeidsvoorwaarden van het bestuur (en soms ook het hogere management) van een onderneming. De commissie kan zich laten adviseren door externe deskundigen.
Stranded Assets	Stranded Assets zijn activa op de balans van ondernemingen die snel hun waarde verliezen als gevolg van gedwongen afschrijvingen door klimaatverandering. Dit komt doordat het vinden en opwekken van energie met fossiele brandstoffen onder druk staat door regelgeving om het klimaat te beschermen.
Thematische dialoog	De thematische dialoog wordt gericht op het beheersen van risico's en het benutten van kansen op specifieke thematiek die binnen een sector of een keten speelt. Beter beleid, transparantie en optimalisatie van bedrijfsprocessen worden rondom specifieke thema's centraal gesteld.
Uitsluiten	Het uitsluiten van sectoren of ondernemingen uit een beleggingsportefeuille als ze niet voldoen aan specifieke ESG-criteria. Beleggers kunnen ervoor kiezen een lijst van controversiële landen of ondernemingen uit te sluiten die niet voldoen aan internationale overeenkomsten of verdragen, zoals producenten van controversiële wapens.

Afkorting	Uitgeschreven afkorting	Toelichting
AVA	Algemene Vergaderingen van Aandeelhouders	Stemmen op de AVA is voor actieve aandeelhouders een manier om de corporate governance of de activiteiten van een onderneming te beïnvloeden. De resultaten van stemmingen tijdens AVA's worden openbaar gemaakt. Als aandeelhouders tegen een voorstel stemmen, moet een onderneming maatregelen nemen.
CDP	Carbon Disclosure Project	De CDP is een organisatie die bedrijven en steden ondersteunt om de milieu-impact van grote bedrijven bekend te maken. Het doel is om van milieurapportage en risicobeheer een bedrijfsnorm te maken en openbaarmaking, inzicht en actie naar een duurzame economie te stimuleren.

ESG	Environmental Social Governance	Criteria op het gebied van milieu, maatschappij en ondernemingsbestuur die worden gebruikt binnen verantwoord beleggen om ondernemingen te analyseren en beoordelen.
ISS ESG		Een onafhankelijk onderzoeksbureau
KPI	Key Performance Indicators	Key Performance Indicators (KPI's) zijn meetbare indicatoren die aantonen hoe de onderneming presteert en of het organisatorische doelstellingen gaat halen. Organisaties gebruiken KPI's op alle niveau's van de organisatie om prestaties en resultaten te evalueren. KPI's helpen de aandacht te richten op zaken die belangrijk zijn.
OESO Richtlijnen	Richtlijnen van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling	De OECD Guidelines for Multinational Enterprises of en zijn één van de belangrijkste internationaal erkende richtlijnen voor Corporate Social Responsibility, alle 34 OECD lidstaten en 10 andere landen hebben deze richtlijnen geaccepteerd. De OESO-richtlijnen bieden handvatten voor bedrijven om met kwesties om te gaan zoals ketenverantwoordelijkheid, mensenrechten, kinderarbeid, milieu en corruptie.
PRI	Principles for Responsible Investing	Mondiale vereniging van pensioenfondsen, vermogensbeheerders en ondernemingen die verantwoord beleggen willen bevorderen.
SBT's	Science Based Targets	SBT's zijn de wetenschappelijke kaders of doelstellingen, die nodig zijn om een transitie naar een koolstofarme economie te maken, waarin binnen de 2 graden opwarming van de aarde wordt gebleven. De ambitie van de dat ondernemingen deze SBT's onderdeel maken van hun korte- of langetermijn klimaatstrategie.
SDG	Sustainable Development Goal	Een reeks duurzame ontwikkelingdoelstellingen, in 2015 opgesteld door de Verenigde Naties ter vervanging van de Millenniumdoelstellingen. 193 landen hebben samen afgesproken de 17 Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen te realiseren vóór 2030. De doelen zijn gericht op het aanpakken van maatschappelijke en milieu-uitdagingen, zoals klimaatverandering, het stimuleren van schone energie, extreme armoede, gendergelijkheid en duurzame landbouw. De doelen doen een beroep op zowel de publieke als de private sector om nauw samen te werken met de overheden van de landen die hebben ondertekend.
TCFD	Task Force on Climate-related Financial Disclosures	TCFD is een vrijwillige en consistente rapportagemethode voor ondernemingen over klimaatgerelateerde financiële risico's. De taskforce structureert haar aanbevelingen rond vier thema's: bestuur, strategie, risicobeheer en doelstellingen. TCFD is ontwikkeld door de Raad voor Financiële Stabiliteit. Ondernemingen kunnen deze aanbevelingen gebruiken om investeerders, kredietverstrekkers, verzekeraars en andere belanghebbenden van relevante informatie te voorzien.
TPI	Transition Pathway Initiative	Een initiatief van investeerders die de transitie naar een koolstofarme economie monitoren.

Disclaimer

SPH heeft de hier getoonde informatie met zorg samengesteld. De informatie in dit document is (mede) gebaseerd op informatie die SPH van betrouwbaar geachte informatiebronnen heeft verkregen. Dit document is of bevat (i) geen aanbod of uitnodiging om financiële instrumenten te kopen, te verkopen of te verhandelen, (ii) geen beleggingsaanbeveling of beleggingsadvies. SPH raadt u af een (beleggings)beslissing te baseren op de informatie in dit document. SPH is niet aansprakelijk voor schade die het gevolg is van zo'n (beleggings)beslissing. De informatie in dit document is puur informatief en u kunt daaraan geen rechten ontleen. Alle informatie is een momentopname. SPH heeft het recht om deze informatie zonder aankondiging te wijzigen.

Uitsluitingsproces

Uitsluitingslijsten worden jaarlijks (landenbeleid) of halfjaarlijks (overige thema's) door Achmea IM opgesteld. Hierbij wordt onder andere gebruik gemaakt van ESG-informatie van onafhankelijke dataleveranciers zoals ISS ESG en MSCI ESG-Research. Om tot een uitsluitingslijst te komen worden de door ons gebruikte marktbrede benchmarks gescreend op naleving dan wel overtreding van de ESG-normen zoals opgenomen in het MVB-beleid. Voldoet een land of ondernemingen op basis van de beschikbare ESG-informatie niet aan onze ESG-normen, dan komt deze in aanmerking voor uitsluiting van het relevante beleggingsuniversum. Zowel interne als externe portefeuille beheerders worden gevraagd te controleren of er positieve of negatieve afwijkingen in hun beleggingsportefeuilles voorkomen. Indien dit het geval is, worden zij gevraagd deze binnen een redelijke termijn te verkopen. Mutaties in de beleggingsportefeuilles, door bijvoorbeeld corporate actions, beleggingen buiten de reguliere benchmark of wijzigingen in de benchmark, worden tussentijds niet aan de uitsluitingslijsten getoetst. Ook wordt de beschikbare ESG-informatie niet getoetst op volledigheid. Hierdoor is het mogelijk dat er wordt belegd in landen en ondernemingen die op de uitsluitingslijst staan of die conform de in het MVB-beleid opgenomen ESG-normen, uitgesloten hadden moeten worden. Op het eerst volgende moment van het opstellen van de uitsluitingslijst wordt het proces, zoals hierboven geschetst weer gevolgd. Achmea IM kan geen garanties geven over de volledigheid en juistheid bij de vaststelling en implementatie van de uitsluitingslijsten en aanvaardt daarvoor geen aansprakelijkheid.